

การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก

นางสาว วัลลภัตม์ โคตะนนท์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-5210-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION FOR LEARNING BETWEEN A TEACHER AND AUTISTIC CHILDREN

Miss Wanlapat Kotanont

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Speech Communication

Department of Speech Communication and Performing Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5210-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก
โดย	นางสาว วลลภัตม์ โคตะนนท์
สาขาวิชา	วาทวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ เมตตา วิวัฒนานุกูล

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ เมตตา อนวัชศิริวงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัลลภัตม์ โคตะนนท์ : การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก
(COMMUNICATION FOR LEARNING BETWEEN A TEACHER AND AUTISTIC
CHILDREN) อ.ที่ปรึกษา : รศ.เมตตา วิวัฒน์านุกูล. จำนวน 147 หน้า.
ISBN 974-17-5210-5

วิทยานิพนธ์เรื่อง " การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก " เป็นการศึกษา
รูปแบบและวิธีการสื่อสารของครูผู้สอน รวมถึงปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของ
เด็กออทิสติก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูล
แบบสหวิธีวิทยาการ (Multiple methodology) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary
research) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการสัมภาษณ์
เชิงลึก (In-depth interview)

ผลการวิจัยพบว่า

1.รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษโดยรวมพบว่ามีลักษณะของ
การจัดกลุ่มเด็กออทิสติกเป็นไปตามนโยบายของโรงเรียน ส่วนการจัดที่นั่งให้เด็กในชั้นเรียนจะปรับเปลี่ยนตาม
รูปแบบการสอน และพฤติกรรมของเด็กออทิสติก สำหรับปัจจัยด้านลักษณะครูพบว่าครูส่วนใหญ่มีความคล่อง
แคล่ว กระตือรือร้น ช่างสังเกต อดทนและมีทัศนคติที่ดีกับเด็ก เนื้อหาวิชาที่สอนจะถูกประยุกต์ให้เข้ากับสถาน
การณ์ในปัจจุบันของสังคม มากกว่าจะสอนตามหนังสือ สื่อที่ใช้ประกอบจะต้องจับต้องได้ มีขนาดใหญ่ หรือมีสี
สันสะดุดตา และเป็นของจริง เทคนิคการสอนของครู จะอาศัยการสอนให้เด็กเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือมีประสพ
การณ์ตรงกับเรื่องที่สอน ส่วนปัจจัยด้านลักษณะเด็กออทิสติก ได้แก่ อาการของความผิดปกติ อารมณ์ และนิสัย
ซึ่งมีผลต่อการเลือกรูปแบบการสอนและการสื่อสารของครูต่อเด็กดังนี้ 1.1.ความผิดปกติทางด้านปฏิสัมพันธ์
ทางสังคม ครูจะใช้วิธีการเรียกชื่อบ่อยๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กและให้ทำงานกลุ่มหรือทำกิจกรรมเป็น
กลุ่มเพื่อฝึกการเข้าสังคม 1.2.ความผิดปกติด้านพฤติกรรมจะใช้วิธีการต่างๆ เพื่อหยุดพฤติกรรมที่ผิดปกติโดย
ทันที คือ การสัมผัส การว่ากล่าวตักเตือน และการลงโทษ 1.3.ความผิดปกติด้านการสื่อความหมายและภาษา
ครูจะใช้วิธีการพูดนำให้เด็กพูดตาม รวมถึงมีการใช้ท่าทางประกอบการพูดอย่างมาก 1.4. ส่วนความผิดปกติ
ด้านจินตนาการ พบว่า ครูจะสอดแทรกการฝึกจินตนาการในงานที่มอบหมาย

2.ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติก ได้แก่ 1.ปัจจัยภายในตัวเด็ก
ออทิสติก 2.ปัจจัยภายในตัวครู 3.การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน 4.นโยบายโรงเรียน 5.ปัจจัยภายในกลุ่มเด็กออ
ทิสติก และ6.ปัจจัยภายนอกห้องเรียน

ภาควิชา... วททวิทยาและสื่อสารการแสดง... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา... วททวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา... 2546..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4585127728 : MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEY WORD : COMMUNICATION FOR LEARNING / AUTISTIC CHILDREN

WANLAPAT KOTANONT: COMMUNICATION FOR LEARNING BETWEEN A

TEACHER AND AUTISTIC CHILDREN. THESIS ADVISOR : ASSOC PROF.METTA

VIVATANANUKUL., 147 .pp. ISBN 974-17-5210-5

This research aims to study communication methods of the teachers and study variables which are related to instructional communication for autistic students. This research is qualitative, conducted by multiple methodology : documentary research, Non-participant observation and In-depth interview.

The findings of research are as follow.

1.Communication methods between a teacher and autistic children in a classroom complies with each school's policy. Seating is adjusted to teaching forms and autistic children's behavior. From the study, it is found that teachers of autistic children possess the following qualifications: energetic, active, sensitive, patient, and good attitude. The teaching content is focused on real social or existing situation rather than on textbooks, while education aids are real objects which are tangible, predominant, colorful and big. Self-learning and direct experience will also be focused during the teaching. Components within the autistic children which affect how to choose teaching methods are symptom of disorder, emotion and children's own characteristics. It is found that teachers choose the following teaching methods for each symptom of disorder: social interaction disorder: teachers call names repeatedly to stimulate children's attention, and encourage working in a group.; behavioral disorder, they use immediate feedback to stop undesirable action , such as touching, warning and punishment; meaning and language disorder, they say words for children to follow and use a lot of body language, and imagination disorder, they insert imaginative work in each assignment.

2 Factors influencing communication between teachers and autistic children are 1.) internal variables within autistic children, 2) variables within a teacher, 3).the setting of classroom atmosphere, 4.) a school's policy 5) variables within a group and 6) environmental or outside classroom variables.

Department Speech Communication and Performing Arts Student's signature.....

Field of study Speech Communication.....Advisor's signature.....

Academic year 2003.....Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกจุดประกายขึ้นจากคำพูดปลอบใจเพียง 2-3 คำ จากพี่สาวที่แสนดี พี่น้อง ทำให้ไฟที่มอดไปแล้วกลับมาโชติช่วงซ้าวลอีกครั้ง ข้าพเจ้าขอขอบคุณพี่น้องอย่างสุดซึ้ง และขอบคุณกำลังใจที่มีให้เสมอมาจากเพื่อนๆ รุ่น 5 ทุกคน... พี่เอ๋และปวยซัง ที่กอดคอกันสอบหัว ซ้อวันเดียวกัน 13 มกราคม 2547 และขอขอบคุณ พี่ปาล์ม พี่เปิ้ล สุ มุ่ย ตัง พี่เอ็ม นก จ๋า สำหรับกำลังใจกาย กำลังใจดีๆ ทางอีเมลล์ SMS MSN และทางโทรศัพท์

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ เมตตา วิวัฒน์านุกูล ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ให้กับข้าพเจ้า และให้ความเมตตาในการให้คำปรึกษาและกำลังใจในการทำงาน ตลอดจนการเดินทาง รวมถึง รองศาสตราจารย์ ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์ ประธานกรรมการ และรอง ศาสตราจารย์ อวยพร พานิช กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ให้กำลังใจข้าพเจ้าจนงานสำเร็จลุล่วงตาม เวลาและวัตถุประสงค์

และที่ลืมเสียมิได้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณน้ำ และคุณอา สำหรับทุนวิจัยตั้งแต่ค่าปากกา ดินสอ ค่าน้ำมันรถ และค่าอาหารกลางวัน ถึงแม้ว่าท่านเหล่านั้น จะไม่ได้เห็นกระบวนการทำงานของข้าพเจ้าเลย แต่ท่านก็เข้าใจว่างานที่ทำงานมีความยากลำบาก และมีอุปสรรครอบด้าน ขอขอบคุณทุกท่าน สำหรับคำพูดที่คอยกระตุ้นให้ผู้วิจัย อดทนและ พยายาม

ม้ามืดสำหรับงานนี้ ขอขอบคุณจากใจจริง สำหรับคุณเอ ที่อุทิศส่วให้เยี่ยมโน้ตบุคใช้ ทำงานตอนที่คอมพิวเตอร์ของข้าพเจ้า...พัง...แถมยังซ่อมคอมฯ ให้ข้าพเจ้าโดยไม่คิดกะดั่งอีก ทำให้ข้าพเจ้าประหยัดไปได้เยอะ

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
3. ปัญหานำวิจัย.....	4
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	4
5. นิยามศัพท์.....	4
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กออทิสติก.....	6
2. แนวคิดโครงสร้างการสื่อสาร.....	16
3. แนวคิดการเรียนรู้กับการสื่อสาร.....	27
4. แนวคิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน.....	30
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	35
1. การกำหนดรูปแบบการวิจัย.....	35
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง.....	35
3. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลข้อมูล.....	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	39
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
รายการอ้างอิง.....	127
ภาคผนวก.....	131
ก. รายชื่อสถาบัน องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติก.....	132
ข. ประวัติโรงเรียน.....	133
ค. แบบสังเกตการณ์.....	139
ง. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกที่มีโครงสร้าง.....	143

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ.....	44
ตารางที่ 2 การจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็กออทิสติก.....	49
ตารางที่ 3 ปัจจัยลักษณะครู.....	58
ตารางที่ 4 เนื้อหาวิชาที่สอน.....	60
ตารางที่ 5 สื่อที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน.....	67
ตารางที่ 6 เทคนิคการสอนที่พบในชั้นเรียนพิเศษ.....	72
ตารางที่ 7 ความผิดปกติด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม.....	83
ตารางที่ 8 ความผิดปกติด้านพฤติกรรม.....	89
ตารางที่ 9 ความผิดปกติด้านการสื่อความและภาษา.....	94
ตารางที่ 10 ความผิดปกติด้านจินตนาการ.....	99

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติจากร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น, เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย, เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้, เด็กที่มีความบกพร่องทางจิตใจหรือพฤติกรรม, เด็กที่มีความบกพร่องทางกายหรือการเคลื่อนไหว

เด็กออทิสติกจัดเป็นเด็กพิเศษในกลุ่มบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ (กรมวิชาการ, 2543) เด็กออทิสติกจึงต้องการการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง และคนรอบข้างอย่างใกล้ชิด ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 30 เดือน ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กในช่วงอายุนั้นมากที่สุดนั้น หากให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด จะสามารถสังเกตเห็นความผิดปกติของเด็กได้ และหากผู้ปกครองรีบนำเด็กพบแพทย์เพื่อวินิจฉัยและช่วยในการรักษา ตลอดจนกระตุ้นพัฒนา การ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือระยะแรกได้อย่างเหมาะสมและทันที่ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนา การ ด้านต่างๆ ใกล้เคียงเด็กปกติมากขึ้น (จอม ชุมช่วย, 2539)

การให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติก มีความจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะการส่งเสริมพัฒนาการและการช่วยเหลือด้านต่างๆ ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องนั้น ยิ่งเริ่ม กระทำเร็วเท่าใดก็จะช่วยป้องกัน และหรือลดความรุนแรงของปัญหาได้มากขึ้นเท่านั้น และจะได้ ผลดีกว่าการแก้ปัญหาเมื่อเด็กอายุมากขึ้น ทั้งนี้ ผดุง อารยะวิญญู (2533) กล่าวสนับสนุนว่า การให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่เด็กว่า การให้ความช่วยเหลือเด็กตั้งแต่อายุน้อย นั้น เป็นการช่วยลดปัญหาความบกพร่องของเด็กได้มาก และยังได้ผลดีกว่าการแก้ปัญหาเมื่อเด็ก มีอายุมากขึ้นแล้ว การเริ่มให้การศึกษและการช่วยเหลือเมื่อเด็กมีอายุครบเกณฑ์การศึกษาคาด บังคับนั้น เป็นการสายเสียแล้ว เพราะสภาพความบกพร่องบางอย่างอาจเป็นอุปสรรคต่อการช่วย เหลือ

เด็กออทิสติกที่มีอาการบ่งชี้ชัดเจนมักจะมีพ่อแม่ที่มีสติปัญญาดีกว่าและการศึกษาสูงกว่า คนทั่วไป ศาสตราจารย์แคนเนอร์ ทำการศึกษาเป็นคนแรก จากการศึกษาเด็กออทิสติกทุกคน ซึ่ง

มีอายุอยู่ในช่วงที่นำมาศึกษาได้รับการตรวจ พบว่าพ่อแม่ของเด็กที่เป็นออทิสติก ล้วนเป็นกลุ่มพ่อแม่ที่มีสติปัญญาดี และมีการศึกษาดีกว่าคนส่วนมากในมิเดิลเซ็ก (ลอรีน่า วิง , 2527) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมล ขวัญศิริ (2541) ซึ่งพบว่าในประเทศไทยนั้น จำนวนเด็กที่ถูกวินิจฉัยว่าเป็นออทิสซึมมีมากขึ้น และเป็นบุตรหลานของคนวัยหนุ่มสาว ที่มีการศึกษา รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางขึ้นไป ทำให้ปัจจุบัน เด็กออทิสติกเป็นเด็กพิเศษที่สังคมเริ่มให้การยอมรับและให้ความช่วยเหลือรับมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากมีการจัดตั้งชมรมผู้ปกครองเด็กออทิสติก มูลนิธิเพื่อบุคคลออทิสซึม (ประเทศไทย) สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม (ไทย) รวมถึงการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ทั้งแบบการจัดชั้นเรียนพิเศษของสถาบันการศึกษา มูลนิธิต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการเรียนการสอนร่วมกับเด็กปกติ ตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไปจนถึงให้ระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีมหาวิทยาลัยของรัฐสามารถรับเด็กออทิสติกเข้าศึกษาพร้อมกับเด็กปกติแล้ว การที่สังคมยอมรับและให้พื้นที่ทางสังคมกับเด็กหรือบุคคลเหล่านี้ อาจเป็นผลสืบเนื่องจากพัฒนาการที่ดีขึ้นเป็นลำดับของเด็ก รวมถึงการให้ความช่วยเหลือของผู้ปกครอง ครู แพทย์ นักวิชาชีพต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมของเด็กตั้งแต่ต้น ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาแบบเด็กปกติทั่วไป

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2540) ได้ศึกษาความเป็นมาของการจัดบริหารการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกในประเทศไทย และอธิบายว่า ในปัจจุบันเด็กพิเศษ ซึ่งรวมถึงเด็กออทิสติกด้วยนั้น ยังคงเป็นเด็กกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอย่างมาก มีเด็กพิการเพียงจำนวนน้อยได้รับการด้านการศึกษาจากรัฐ เนื่องจากมีโรงเรียนที่เข้าใจ ยอมรับและเปิดโอกาสให้เด็กกลุ่มนี้เข้าไปศึกษาเล่าเรียนเช่นเด็กทั่วไปน้อยแห่งมาก ซึ่งหากเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ทั่วประเทศนับพันนับหมื่นแห่งนั้น แทบจะเทียบเป็นสัดส่วนไม่ได้เลย จากการศึกษาของวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานเมื่อปลายปี พ.ศ.2538 พบว่า มีคนพิการที่ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนของรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ และในหน่วยงานของเอกชนโดยมูลนิธิต่าง ๆ เพียงร้อยละ 2.9 – 5.5 เท่านั้น ส่วนที่เหลือก็ยังคงเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาต่อไป

สำหรับการให้การศึกษแก่เด็กออทิสติกนั้น การศึกษาพิเศษมีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะเด็กบางคนยังไม่พร้อมในการเรียนร่วมกับเด็กปกติ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในลักษณะของรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย ชั้นเรียนของเด็กไม่ควรมีนักเรียนมากนัก เพื่อครูผู้สอนจะสามารถดูแลได้ทั่วถึง นอกจากครูผู้สอนจะเข้าใจหลักและทฤษฎีการสอนแล้ว โดยทั่วไปแล้วยังจำเป็นต้องเข้าใจและรู้จักใช้เทคนิคการสอนเฉพาะอีกด้วย

ส่วนเด็กที่มีความพร้อมที่จะเรียนกับเด็กปกติ ก็มีโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยจัดในหลายรูปแบบ อาทิ จัดชั้นพิเศษในโรงเรียน แต่ให้เด็กออทิสติกมีโอกาสทำกิจกรรมที่ไม่ใช่การเรียนการสอนในห้องเรียน ร่วมกับเด็กปกติ บางแห่งจัดให้เด็กเรียนในชั้นปกติในบางวิชาได้ ซึ่งครูผู้สอนเองต้องมีความเข้าใจใส่ต่อเด็กพิเศษเหล่านี้มากกว่าปกติ ทั้งนี้คือความเข้าใจในความผิดปกติของเด็ก ซึ่งนำไปสู่การใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการสอนเพื่อช่วยลดปัญหาความแตกต่างของเด็กออทิสติกกับเด็กปกติอีกด้วย

ลอว์น่า ริง (Lorna Wing,2527) ให้ความเห็นไว้ว่าเด็กออทิสติกจะเรียนได้ดีที่สุดในสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมไว้ โดยที่เด็กต้องได้รับความเข้าใจใส่แบบตัวต่อตัว ต่อมาจึงเริ่มเรียนเป็นกลุ่มย่อย วิธีการสอนต้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา การจัดโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ ทำได้ง่ายกว่าที่จะให้ไปเรียนในโรงเรียนเด็กปกติหรือเรียนร่วมกับเด็กผิดปกติประเภทอื่น แต่ก็สามารถทำได้

ลักษณะสำคัญของเด็กออทิสติกนั้น คือมีปัญหาในการสื่อความหมายเป็นสำคัญและเกี่ยวพันถึงการสื่อสารในสังคมของคน อีกทั้งความสามารถในการรับรู้สิ่งต่างๆ ก็เป็นไปได้ยาก (Eric Schopler,1985) ด้วยเหตุนี้ ปัญหาทางการสื่อสารของเด็กออทิสติกกับบุคคลรอบข้างจึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษา เพราะปัจจุบันการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กออทิสติกนั้นไม่ใช่แต่เพียงครอบครัวของเด็กเท่านั้น การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียนที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กยังมีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งมีผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติกในโรงเรียน และบทบาทของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ และปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม รวมถึงการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อรูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก

ปัญหานำวิจัย

1. รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษมีลักษณะอย่างไร
2. ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อรูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกมีอะไรบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปแบบการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติก ในโรงเรียนที่สังกัดหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยจะทำการสังเกตการณ์รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติก รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก เฉพาะในชั้นเรียนพิเศษต่างๆ ในระดับประถมศึกษา

นิยามศัพท์

1. **การสื่อสาร** หมายถึง รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ
2. **การเรียนรู้** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการกระทำหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มีผลมาจากรูปแบบหรือวิธีการหรือกลยุทธ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในการช่วยเหลือเด็กออทิสติกในด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านการสื่อความหมาย/ภาษา และด้านจินตนาการ
3. **เด็กออทิสติก** หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติและพัฒนาการล่าช้าทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านการสื่อความหมาย/ภาษา และด้านจินตนาการ ที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนพิเศษต่างๆ ระดับประถมศึกษา
4. **ครู** หมายถึง ผู้สอน ผู้อบรม ดูแลและให้ความรู้ทางการศึกษาแก่เด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ

5. **ชั้นเรียนพิเศษ** หมายถึง ชั้นเรียนที่จัดขึ้นเฉพาะให้การศึกษาแก่เด็กพิเศษและเด็กออทิสติกในโรงเรียน โดยมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ทั้งห้องเรียนที่มีนักเรียนเป็นเด็กออทิสติกล้วน และห้องเรียนที่มีเด็กออทิสติกผสมกับเด็กพิเศษอื่นๆ

6. **ความผิดปกติด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม** หมายถึง เด็กออทิสติกไม่สามารถผูกสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ให้เป็นเพื่อนได้ ทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ หรือบางครั้งก็เข้าหาบุคคลอื่นแบบไม่สมเหตุผล

7. **ความผิดปกติด้านการสื่อความหมายและภาษา** หมายถึง การที่เด็กออทิสติกขาดทักษะทางการสื่อสาร นั่นคือ เด็กออทิสติก ไม่เข้าใจภาษาทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษาท่าทางของผู้อื่น และเด็กออทิสติกไม่สามารถโต้ตอบผู้อื่นในการสนทนา และเด็กออทิสติกจะไม่สามารถสื่อความหมายหรือความต้องการของตนเองไปสู่ผู้อื่นได้

8. **ความผิดปกติด้านการแสดงพฤติกรรม** หมายถึง การทำท่าทางแปลกๆ เช่น ชอบเล่นนิ้วตัวเอง กระดิกนิ้วไปมาเป็นระยะๆ ตลอดเวลา บางคนชอบเดินไปมาและทำหน้าตาแปลกๆ เด็กออทิสติกไม่ยอมพูด ถึงแม้เขาจะเข้าใจความหมาย บางครั้งทำร้ายตัวเองโดยการตีหน้าตัวเอง บางคนกรีดร้องโดยไม่มีเหตุผล อารมณ์อ่อนไหวรุนแรงบ้าง อารมณ์ร้ายรุนแรงบ้าง บางคนอาจจะทำลายข้าวของ

9. **ความผิดปกติด้านการจินตนาการ** หมายถึง เด็กออทิสติกจะไม่สามารถเข้าใจเรื่องวรรณกรรม วรรณคดี นิทาน ภาพยนตร์ หรือเรื่องอะไรที่เป็นการสมมติขึ้น คือเด็กออทิสติกจะไม่สามารถแยกออกว่าเรื่องใดเป็นเรื่องจริง อะไรไม่จริง นอกจากนี้เด็กออทิสติกก็จะไม่สามารถเล่นของเล่นได้ เพราะเขาไม่สามารถจินตนาการการเล่นได้นั่นเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยให้เห็นรูปแบบและวิธีการรวมถึงกลยุทธ์การสื่อสารที่ครูใช้ในการสื่อสารกับเด็กออทิสติกเพื่อช่วยให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านการสื่อความหมายหรือภาษา และด้านจินตนาการ รวมถึงเป็นฐานข้อมูลที่จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก ” นี้ เป็นการศึกษา รูปแบบและผลของการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติก รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อ การเรียนรู้ของเด็กออทิสติก ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบ ความคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กออทิสติก
2. แนวคิดโครงสร้างการสื่อสาร
3. แนวคิดการเรียนรู้กับการสื่อสาร
4. แนวคิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กออทิสติก

1.1 ความหมายของเด็กออทิสติก

ออทิสติก (Autistic) เป็นคำที่ใช้เรียกเด็กกลุ่มที่มีพฤติกรรมจำเพาะแบบหนึ่ง และเรียก อาการที่เด็กแสดงออกมาว่า ออทิสซึม (Autism) ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Auto หรือ Self ซึ่งแปลว่าตัวเอง

ผดุง อารยะวิญญู (2533) ให้ความหมายของเด็กออทิสติกไว้ว่า เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องอย่างรุนแรงในการสื่อความหมาย พฤติกรรม สังคม และการเรียน ความ บกพร่องมักเกิดขึ้นในวัยเด็ก เด็กเหล่านี้มีปัญหาในการใช้ความคิด สถิติปัญญา การรับรู้ ซึ่งเป็น ผลให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ดี ขาดความเข้าใจในวิชาที่เรียน มีปัญหาในการสื่อสาร และการ คบเพื่อน

ชอปเปอร์ และเมสิบอฟ (Schopper and Mesibov, 1992) กล่าวว่า เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การสื่อความหมาย การจินตนาการ และปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรม

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540) ให้ความหมายของเด็กออทิสติกว่า เป็นเด็กที่มีความผิดปกติ และความล่าช้าทางด้านสังคม ด้านการสื่อสาร และการจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับ ความผิดปกติทางด้านกายภาพ เนื่องจากหน้าที่ของสมองบางส่วนทำงานผิดปกติ ความผิดปกติ ที่กล่าวมานั้นจะพบได้ก่อนวัน 30 เดือน

ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์ (2543) ได้สรุปคำจำกัดความของคำว่า ออทิสซึมหรือเด็ก ออทิสติก ว่าเป็น กลุ่มอาการความผิดปกติทางพัฒนาการของเด็กที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นว่าเด็ก ไม่สามารถมีพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ การสื่อความหมาย และขาดจินตนาการซึ่ง พัฒนาการมาจากการเรียนรู้ไปตามวัยอันเหมาะสม อาจมีหรือไม่มีปัญญาอ่อนร่วมด้วย จะ ปรากฏให้เห็นได้ในระยะ 3 ขวบแรกของชีวิต เป็นปัญหาทางจิตเวชที่รุนแรง ความผิดปกตินี้ยังไม่ มีชื่อเป็นภาษาไทย จึงต้องเรียกตามคำเดิมในภาษาอังกฤษว่า “ออทิสซึม” (Autism) ซึ่งเป็นคำ นาม มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Auto หรือ Self ซึ่งแปลว่าตัวเอง และเรียกเด็กที่มีอาการ ของความผิดปกตินี้ว่า “เด็กออทิสติก” (Autistic child หรือ Children with autism)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า เด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมอย่าง เด่นชัด เป็นเด็กที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการสื่อสาร ภาษา สังคม และอารมณ์ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้

1.2 สาเหตุและภาวะที่เกี่ยวข้อง

สาเหตุที่แท้จริงยังไม่สามารถบ่งบอกได้ชัดเจน เดิมเชื่อว่ามีสาเหตุมาจากการเลี้ยงดู โดย เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างผิดๆ ตั้งแต่แรกเกิด และเด็กได้รับการวางเงื่อนไขจนทำให้ มีพฤติกรรมที่ผิดปกติ แต่ในปัจจุบันแนวคิดนี้ไม่ได้รับการยอมรับแล้ว มีแนวคิดอื่นๆ ที่พอจะสรุป สาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่น่าจะเกี่ยวข้องได้ดังนี้ (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2541)

1. ปัจจัยทางพันธุกรรม

- จากคู่แฝด พบออทิสติกในคู่แฝดจากไข่ใบเดียวกันมากกว่าคู่แฝดที่เกิดจากไข่คนละใบ
- จากพี่น้องท้องเดียวกัน อัตราส่วนของออทิสติกในพี่น้องท้องเดียวกันพบถึง 1 ใน 50 ส่วน ในเด็กทั่วไปพบอัตราส่วน 1 ต่อ 2,500
- จากครอบครัว
- จากสารพันธุกรรม

2. ปัจจัยก่อนเกิดและหลังเกิด อาจเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ ระหว่างการคลอดหรือหลังการคลอด

3. ปัจจัยทางระบบประสาท ความผิดปกติของระบบประสาท อาจมีความผิดปกติทั้งทางจุลภาค ทางพยาธิสภาพ รวมถึงการทำหน้าที่ของระบบประสาทด้วย

4. ปัจจัยจากระบบภูมิคุ้มกัน ความผิดปกติของระบบภูมิคุ้มกันในร่างกาย ภูมิคุ้มกันของเด็กออทิสติกอาจจะมีภูมิคุ้มกันที่กลับทำลายระบบประสาทของตนเอง

5. ปัจจัยทางการเลี้ยง ไม่ใช่สาเหตุโดยตรง แต่จะเป็นสาเหตุส่งเสริมที่จะทำให้เด็กมีอาการมากขึ้น หรือช่วยให้อาการของเด็กดีขึ้นได้

ข้อบ่งชี้ตามคู่มือการวินิจฉัยและสถิติความผิดปกติทางจิต ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกา ครั้งที่ 4 สำหรับใช้วินิจฉัยโรค “ออทิสซึม” (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2541)

ก. ต้องพบอาการทั้งหมดอย่างน้อย 6 ข้อย่อย จากข้อใหญ่ 1 , 2 และ 3 ซึ่งต้องพบในข้อ 1 ใหญ่อย่างน้อย 2 ข้อย่อย และอย่างละ 1 ข้อย่อยจากข้อ 2 และ 3 ใหญ่

1. มีการสูญเสียทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างน้อยที่สุด 2 ข้อย่อย ดังต่อไปนี้

- 1.1 ไม่สามารถแสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เช่น ไม่มีการสบตากับผู้ใด ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาหรือท่าทางแต่ประการใด
- 1.2 ไม่มีความสามารถที่จะผูกสัมพันธ์กับใครเพื่อให้เป็นเพื่อนกันได้

1.3 ขาดการแสวงหาเพื่อที่จะเล่นสนุกกับใคร ไม่แสดงความสนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร ไม่สามารถร่วมกันทำประโยชน์ต่อส่วนรวมกับผู้อื่นได้

1.4 ไม่สามารถมีการติดต่อทางสังคมและการแสดงออกทางอารมณ์ให้เหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม

2. มีการสูญเสียทางการสื่อความหมาย

2.1 มีความล่าช้า หรือไม่มีพัฒนาการในด้านภาษาและการพูดเลย หรือไม่สามารถใช้กิริยาท่าทางในการสื่อความหมายกับผู้อื่นได้

2.2 ในรายที่สามารถพูดได้แล้ว ก็ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและเหมาะสม

2.3 มักจะพูดซ้ำ ๆ ในสิ่งที่ตนเองต้องการจะพูดและตนเองสนใจ โดยไม่สนใจว่าจะมีผู้อื่นฟังหรือไม่

2.4 ไม่สามารถเล่นสมมติได้ด้วยตนเอง หรือไม่สามารถเล่นลอกเลียนแบบที่เคยเห็นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3 มีพฤติกรรม ความสนใจ และการกระทำซ้ำๆ

3.1 มีพฤติกรรมซ้ำๆ อย่างเดียวหรือมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้ มีความสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะที่ผิดปกติอย่างเด่นชัด เช่น สนใจมองใบพัดของพัดลมที่กำลังหมุนอยู่ได้ทั้งวัน

3.2 ไม่สามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่เคยทำซ้ำๆ เป็นประจำได้ โดยต้องกระทำตามขั้นตอนเหมือนเดิมทุกครั้ง

3.3 มีการเคลื่อนไหวซ้ำๆ เช่น การกระดิกนิ้วไปมา การโบกมือไปมา หรือการหมุนตัวไปรอบๆ เป็นต้น

3.4 มีความสนใจเกี่ยวกับส่วนใดส่วนหนึ่งของวัตถุหรือของเล่นเท่านั้น เช่น ถ้ายื่นรถสำหรับเด็กให้ เด็กจะสนใจหมุนแต่ล้อใดล้อหนึ่งเล่นเท่านั้น โดยไม่สนใจเล่นส่วนอื่นๆ ของรถเลย

ข. จะต้องพบว่ามีความล่าช้าหรือความผิดปกติอย่างน้อย 1 ข้อ ก่อนอายุ 3 ปี คือ

1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
2. ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายในสังคม
3. การเล่นแบบสมมติ หรือเล่นจากการสร้างจินตนาการ

ค. ความผิดปกตินี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาการผิดปกติอื่น ๆ เช่น กลุ่มอาการเรทท์ (Rett's syndrome) หรือความผิดปกติทางสมองอื่นๆ ในวัยเด็ก

การใช้ภาวะออทิสติก สเปกตรัมช่วยในการวินิจฉัยความผิดปกติ “ออทิสซึม”

การวินิจฉัยออทิสติก สเปกตรัมนั้น จะไม่ใช่ข้อบ่งชี้ที่บังคับว่าต้องตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สิ่งที่น่าจะกระทำและได้ประโยชน์มากกว่าคือการสังเกตอย่างละเอียด เหมือนกับดูแถบสีที่กระจายออกไปของลักษณะและพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกมาให้เห็นในระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบพอสมควร ประกอบกับประวัติอย่างละเอียด เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในส่วนสำคัญ 4 อย่าง คือการสูญเสียทางพัฒนาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการสื่อความหมาย ภาษา และด้านการสร้างจินตนาการ ร่วมกับการกระทำแบบซ้ำๆ ซึ่งนับว่าเป็นข้อบ่งชี้ที่สำคัญในการวินิจฉัย แต่ควรตระหนักว่า ลักษณะที่ปรากฏนั้นจะแตกต่างกันได้ในเด็กออทิสติกแต่ละคน

(1) การสูญเสียการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.1 ในรายที่มีระดับความรุนแรงอย่างมาก จะเห็นลักษณะของเด็กที่แยกตัวจากผู้อื่นอย่างเด่นชัด และไม่แสดงความสนใจต่อบุคคลทั่วไป อาจพบเด็กออทิสติกบางคนมีความต้องการที่จะได้รับการสัมผัสทางร่างกายบ้างจากผู้ที่เคยใกล้ชิดเด็กเท่านั้น แต่เป็นความต้องการจากการกระทำที่ซ้ำๆ เช่น ยอมให้เกามือ เกาเท้า เกาหลัง ขณะก่อนนอนเท่านั้น เด็กบางคนจะแสดงลักษณะการติดผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเด็กและเป็นผู้ที่เลี้ยงดูเด็กเท่านั้น แต่จะไม่สนใจเด็กอื่นๆ ที่อยู่ด้วยเดียวกันเลย ไม่สนใจคนแปลกหน้า อาจจะยอมให้คนแปลกหน้าอุ้มได้โดยไม่แสดงอาการหวาดกลัว

1.2 ในรายที่มีระดับความรุนแรงน้อย เด็กจะแสดงอาการเฉยเมย ไม่ได้ตอบเมื่อมีคนมาทักทาย บางครั้งอาจจะแสดงท่าทางว่ามีความพอใจบ้าง แต่ไม่เข้าไปหาหรือเข้าไปใกล้คนที่เขาพอใจ

1.3 เด็กออทิสติกบางรายอาจจะเข้าไปหาคนอื่นๆ ในลักษณะที่แปลกๆ ไม่สมเหตุสมผลทำแบบซ้ำๆ โดยไม่แสดงความสนใจต่อปฏิกริยาของคนที่เขาเข้าไปหาเลย

1.4 เด็กออทิสติกวัยรุ่น หรือเมื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถดีจนอยู่ในสังคมได้ ก็อาจพบว่าเขายังไม่มีความสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสม แม้แต่กับคนในครอบครัว หรือกับเพื่อนที่เคยเรียนด้วยกันมาเป็นระยะเวลาหลายปี โดยการแสดงท่าทีเหมือนกับยังเป็นคนแปลกหน้าอยู่

(2) การสูญเสียการสื่อความหมายทางสังคม

2.1 ไม่สามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ แม้แต่เด็กออทิสติกที่สามารถพูดได้มากแล้ว เขาก็ยังพอใจเพียงแต่จะพูดเท่านั้น โดยไม่สนใจว่าจะมีใครฟังเขาหรือไม่ เขาไม่สนใจที่จะได้ตอบหรือไม่สามารถสนทนากับผู้อื่นได้

2.2 ไม่สามารถเข้าใจว่า ภาษานั้นเป็นสื่อสำหรับการเข้าสังคมและการแสดงออกทางอารมณ์ได้ เด็กจะมุ่งสนใจแต่ความต้องการของตัวเองเท่านั้น โดยไม่สนใจและไม่เข้าใจในความคิด อารมณ์หรือการแสดงออกของบุคคลอื่นเลย

2.3 มีความสามารถน้อยมากที่จะเข้าใจการสื่อความหมายโดยการใช้ท่าทาง การแสดงออกทางสีหน้า การแสดงท่าทางล้อเลียน การปลั่งเสียง

2.4 บางรายอาจจะแสดงออกทางท่าทางได้ แต่จะมีลักษณะที่แปลกประหลาดและไม่สมเหตุผลผลในการที่จะสื่อความหมายกับคนอื่น

2.5 ในรายที่มีความสามารถเข้าใจและใช้คำศัพท์จนพูดเป็นประโยคได้อย่างถูกต้อง ก็มักจะพูดถึงแต่สิ่งที่ตนสนใจเท่านั้น ไม่สามารถใช้เป็นสื่อเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้

(3) การสูญเสียการจินตนาการ

3.1 ไม่สามารถเล่นโดยใช้จินตนาการ หรือเล่นโดยการสมมติใช้สิ่งของหรือของเล่นหรือแม้แต่บุคคล

3.2 มีความโน้มเอียงที่จะเลือกสนใจแต่ในสิ่งเล็กๆ น้อยๆ หรือสิ่งที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญของสิ่งของที่พบอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก มากกว่าการเข้าใจความหมายของภาพรวมทั้งหมดของสิ่งของนั้นๆ จากจินตนาการ

3.3 เด็กออทิสติกบางคน จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกจากการสร้างจินตนาการในขอบเขตที่จำกัด ส่วนใหญ่จะเป็นการลอกเลียนแบบมาจากละครในโทรทัศน์ที่เด็กสนใจดูซ้ำๆ

3.4 เด็กออทิสติกจะขาดความสนใจในจุดมุ่งหมายของการใช้คำที่ต่อเนื่องกันอย่างซับซ้อน เช่น การใช้คำมาประกอบกันเพื่อการสนทนา ไม่เข้าใจเรื่องของวรรณคดี คำพูดที่ทำให้

ขบขัน เป็นต้น เด็กออทิสติกยังขาดแรงจูงใจที่จะทำความเข้าใจในความคิดและการกระทำของบุคคลอื่นๆ

(4) การกระทำซ้ำๆ

การกระทำซ้ำๆ อาจจะเป็นการกระทำที่เห็นได้ง่ายๆ หรือแบบซ้ำซ้อน เด็กออทิสติกที่มีความสามารถอยู่ในระดับสูงมักจะแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่ซ้ำๆ แบบซ้ำซ้อน

4.1 การกระทำซ้ำๆ แบบที่เห็นได้ง่ายๆ และไม่ซ้ำซ้อน เช่น กระดิกนิ้วไปมา ถือกิ่งของและโบกไปมา หมุนสิ่งของ ชอบมองสิ่งของที่กำลังหมุน ชอบสำรวจตรวจตราขณะเดิน โขกศีรษะหรือทำร้ายตนเอง เช่น กัดข้อมือตนเอง เด็กออทิสติกบางรายจะกัดฟันจนได้ยินเสียงกรอดๆ ซ้ำๆ จนทำให้ฟันสึกได้ บางรายจะทำเสียงจากทางจมูกซ้ำๆ บางรายกรีดร้องเป็นเวลานานๆ หรือทำเสียงประหลาดๆ ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละราย

4.2 การกระทำซ้ำๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เด็กออทิสติกจะติดสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งมาก โดยไม่มีจุดมุ่งหมายเด่นชัด หลงใหลสิ่งของอย่างเดิม เสียงเดิม ชอบจัดสิ่งของให้เป็นระเบียบ ชอบสะสมของให้มีจำนวนมาก

4.3 การกระทำซ้ำๆ ที่ซ้ำซ้อนในกิจวัตรประจำวัน เด็กออทิสติกส่วนใหญ่ต้องเดินไปตามทางเดิมที่เคยเดินไปในครั้งแรก ต้องเข้านอนตรงเวลา มิฉะนั้นจะมีพฤติกรรมแสดงออกว่าไม่สบายใจ เช่น มีการเคลื่อนไหวร่างกายแบบแปลกๆ เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน

4.4 การกระทำซ้ำๆ ทางกรพูดหรือแบบนามธรรม เด็กออทิสติก จะหลงใหลกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง เช่น เรื่องของไฟฟ้า ดาราศาสตร์ ไดโนเสาร์ นก ตารางเวลาของรถไฟ หรือแม้แต่ประวัติบุคคลสำคัญ จะชอบถามคำถามซ้ำๆ และต้องการฟังคำตอบที่ซ้ำๆ เช่นกัน การกระทำซ้ำๆ นั้น ยังมีความแตกต่างไปกว่านี้อีกมากโดยไม่มีที่สิ้นสุด

ลักษณะพฤติกรรมของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกจะมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมอย่างเด่นชัด ซึ่งผู้ปกครองสามารถสังเกตเห็นได้ตั้งแต่เด็กมีอายุน้อย โดยเด็กจะมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่สมวัย ไม่สมเหตุผล ซึ่งลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติกมีดังนี้

- อารมณ์รุนแรง

เด็กออทิสติกบางคนจะมีอารมณ์อ่อนไหวมาก ทนต่อคำตำหนิไม่ค่อยได้ อารมณ์เหมือนเด็กที่เล็กกว่าวัย มีความกลัวและความวิตกกังวลมากกว่าเด็กปกติ ถ้าไม่พอใจหรือโกรธแม้แต่เรื่องเล็กน้อยก็จะส่งเสียงโวยวายทันที หงุดหงิดง่าย ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้

- กรีดร้อง และทำฤทธิ์เดช

เด็กออทิสติกมักชอบทำฤทธิ์เดช เพราะเด็กไม่มีคำพูดซึ่งใช้เพื่อร้องขอสิ่งที่เด็กต้องการ เด็กอาจกรีดร้องเพื่อเอาทอफी ขนมหวาน หรือไอศกรีม หรือสิ่งของแปลกๆ ที่เด็กอยากได้ บางครั้งเด็กอาจกรีดร้อง เพราะสิ่งที่เคยทำอยู่เป็นประจำมีการเปลี่ยนแปลง บางครั้งการกรีดร้องอาจเกิดจากความกลัว หรือขยะแขยงอย่างไม่มีเหตุผล

- ทำลายของ

เด็กออทิสติกไม่สามารถเล่นได้อย่างสร้างสรรค์ เด็กจึงมักหมกมุ่นอยู่กับการสำรวจตรวจสอบสิ่งของที่อยู่รอบตัว จากการเล่นแบบนี้ทำให้เด็กรู้ว่ากระดาษเป็นสิ่งที่ฉีกได้ ของแข็งๆ หลากอย่างมีเสียงเมื่อกลิ้งบนพื้น เด็กชอบใจเมื่อได้ยินของตกแตก เด็กบางคนชอบทำให้หลอดไฟฟ้าแตกทั่วบ้าน ต่อมาเด็กก็มาถึงขั้นเอาของสิ่งหนึ่งใส่เข้าไปในของอีกสิ่งหนึ่ง แต่เด็กยังไม่เข้าใจว่าเอาของใหญ่ใส่ในของเล็กไม่ได้ ดังนั้นเด็กจึงฉีกของใหญ่นั้น หรือทำให้ของนั้นแตก เพื่อให้เด็กพอที่จะใส่ไปในอีกสิ่งหนึ่งได้

- ก้าวร้าว

เด็กออทิสติกบางคนชอบทำร้ายร่างกายผู้อื่นแรงๆ กรีดร้องโดยไม่มีเหตุผล แสดงออกด้วยความรุนแรง ร้องไห้และลงนอนชักดิ้นบนพื้น ขว้างปการทำลายของ

-ต่อต้านความเปลี่ยนแปลง

เด็กออทิสติกเป็นจำนวนมากชอบทำสิ่งที่เป็นกิจวัตรประจำวันซ้ำๆ กันทุกวัน ถ้าสิ่งใดที่เคยทำมาอย่างไร เกิดมีความเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนเดิม เด็กจะเริ่มหงุดหงิด ส่งเสียงกรีดร้อง และโมโหลงนอนดิ้น เด็กออทิสติกมักมีความผูกพัน หรือติดสิ่งของบางอย่างมาก เช่น เศษเชือกไปไม้

- มีปัญหาเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร

ปัญหาเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร เกิดจากองค์ประกอบสองประการ ประการแรก เด็กออทิสติกบางคนอาจมีปัญหาคอมพิวเตอร์การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในการเคี้ยว เด็กมีความลำบากในการกลืน ประการที่สอง ปัญหาอาจเกิดจากการที่เด็กต่อต้านความเปลี่ยนแปลง และเด็กมีความโน้มเอียงที่จะเกาะแน่นอยู่กับสิ่งที่เด็กชอบทำเป็นพิเศษตามความเคยชิน นอกจากองค์ประกอบสองประการข้างต้นแล้ว เด็กออทิสติกบางคนมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกชนิดของอาหาร บางคนรับประทานอาหารตลอดเวลาโดยไม่รู้จักอิ่ม และบางคนชอบรับประทานอาหารที่ไม่ใช่อาหาร เช่น กระดาษ พลาสติก ยาสีฟัน ต้นหญ้า

- กลัวบางสิ่งบางอย่างเป็นพิเศษ

เด็กอาจจะกลัวสิ่งที่ไม่น่ากลัว หรือเป็นอันตรายต่อเด็กแต่อย่างไร เช่น กลัวลูกโป่ง กลัวการขึ้นรถเมย์ กลัวสิ่งของที่ใช้อยู่เป็นประจำ เด็กออทิสติกบางคนอาจจะมีท่าทางตื่นตระหนกอยู่ตลอดเวลา หรือทำท่าทางตื่นตระหนกอยู่เสมอ

- ทำร้ายตัวเอง

เด็กออทิสติกบางคนชอบเอาหัวกระแทกพื้น กัดตัวเอง หรือทำร้ายตัวเอง พฤติกรรมนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากเด็กเกิดความไม่สบายใจ หรือเมื่อเด็กเกิดความอึดอัดใจหรือรู้สึกสับสนจากการที่ไม่สามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ เด็กชอบกัดหลังมือ หรือข้อมือของตัวเอง ขณะที่ทำพฤติกรรมนี้เด็กจะมีท่าทางตื่นตระหนก และท่าทางโกรธแค้น ซึ่งการทำร้ายตัวเองของเด็กนี้อาจจะเกิดขึ้นในระยะเวลาที่เด็กรู้สึกว่าไม่มีความสุข และเป็นอยู่ชั่วคราวเท่านั้น

- สมาธิสั้น

เด็กจะอยู่นิ่งๆ ได้ไม่นาน มีสมาธิจดจ่อกับสิ่งใดได้ไม่นาน เดินหรือวิ่งไปตรงนั้น ตรงนี้ตลอดเวลา บางคนชน ชอบหยิบ จับ ซึ่งบางครั้งทำให้สิ่งของเสียหาย หรือเกิดอันตรายได้

- เคลื่อนไหวร่างกายอย่างผิดปกติ

เด็กออทิสติกจะมีท่าทางเฉพาะตัวที่มองออกว่าไม่เหมือนเด็กปกติ เด็กอาจจะโบกมือไปมา กระโดดขึ้นกระโดดลง หรือทำหน้าตาแปลกๆ เวลาเดินมักเขย่งปลายเท้า บางครั้งก็เดินเกร็งขา บางคนหมุนตัวรอบๆ ตัวเองโดยไม่เวียนหัว เวลาเด็กมีความรู้สึกตื่นเต้น หรือสนใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างตั้งใจ เด็กจะยิ่งเคลื่อนไหวแขน ขา และหน้าตามากยิ่งขึ้น

จากลักษณะอาการของเด็กที่กล่าวมาแล้ว จะพบว่า โดยทั่วไปแล้วเด็กออทิสติกมักมีหน้าตาดี สมบูรณ์ แข็งแรง แต่จะมีลักษณะที่แตกต่างจากเด็กปกติอย่างเด่นชัด คือมีการแสดงพฤติกรรมที่ผิดปกติ และไม่คอยสื่อสารกับใคร ซึ่งผู้ปกครองสามารถสังเกตลักษณะพฤติกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นสมมติฐานเบื้องต้นว่าเด็กมีความผิดปกติหรือไม่ ทั้งนี้เด็กออทิสติกบางคนจะแสดงอาการทุกประการ แต่บางคนอาจมีเพียงบางอาการเท่านั้น

1.3 การให้ความช่วยเหลือดูแลเด็กออทิสติก

เนื่องจากยังไม่มีข้อสรุปได้ว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติออทิสซึม เพราะยังขาดหลักฐานยืนยันที่แน่นอนในเรื่องของพยาธิสภาพทางสรีรวิทยาของออทิสติก เพ็ญแข ลิมศิลา (2540, 2541) ได้สรุปแนวทางในการดูแลเด็กออทิสติก ดังต่อไปนี้

1. **ประเมินศักยภาพของเด็ก** จากประวัติที่ได้จากผู้ปกครองเด็ก จัดระดับพัฒนาการด้านสังคม การสื่อความหมาย อารมณ์และพฤติกรรมที่ต่างๆ เปรียบเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน เพื่อให้ทราบสภาวะของความผิดปกติของเด็กในขณะนั้น
2. **ฝึกผู้ปกครองของเด็ก** ให้มีความสามารถในการกระตุ้นพัฒนาการให้เด็กตามขั้นตอนในระยะแรก โดยจัดอบรมให้ความรู้เรื่องออทิสซึม สอน แนะนำ และสาธิตการฝึกเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองฝึกเด็กได้ด้วยตนเองที่บ้าน
3. **พฤติกรรมบำบัด** เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ และพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็ก
4. **อรรถบำบัด** เมื่อเด็กเริ่มเปล่งเสียงได้ ก็จะได้รับ การฝึกพูดจากนักแก้ไขการพูดและการสื่อความหมาย
5. **การศึกษาพิเศษ** ในช่วยแรกที่ทำการบำบัดรักษาเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จัดการศึกษาให้เด็กเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติต่อไป
6. **การเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ** เมื่อเด็กพอจะสามารถสื่อความหมายได้ มีความสามารถดีในการเรียนรู้ และมีพฤติกรรมทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ปกติ เด็กควรได้เข้าร่วมเรียนกับเด็กปกติ
7. **การรักษาทางยา** เด็กบางรายอาจจะต้องมีการใช้ยาในการรักษา โดยการรักษาจะเป็นไปตามอาการของเด็กแต่ละราย เช่น การใช้ยาเพื่อการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป
8. **การฝึกอาชีพ** ควรฝึกอาชีพง่ายๆ ตามความสามารถของเด็กแต่ละราย

นอกจากนี้ ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2542) ได้นำเสนอแนวทางสำหรับพ่อแม่และครูในการช่วยเหลือเด็กออทิสติกไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษา ทำความเข้าใจ และกำหนดเจตนาที่ต้องการได้แก่ การศึกษาลักษณะพฤติกรรมโดยรวมของเด็ก ศึกษาความสามารถพื้นฐาน รวมทั้งจุดเด่นหรือความสามารถพิเศษของเด็กจากการสังเกตและการประเมินจากเครื่องมือต่างๆ ประมวลผลการสำรวจเพื่อนำมาวางแผนการช่วยเหลือต่างๆ ทั้งยังต้องปรับเจตนาของพ่อแม่ต่อเด็กในแนวทางที่เชื่อมั่นว่าเด็กสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ทักษะในด้านที่บกพร่อง ส่งเสริมภาษาและการพูด ฝึกระเบียบวินัยพื้นฐาน และฝึกทักษะสังคม

3. ใช้เทคนิคที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ เช่น เทคนิคการบอกบท เทคนิคการให้แรงเสริม เทคนิคการวิเคราะห์งาน เทคนิคการปรับพฤติกรรม เป็นต้น

4. เสริมโอกาสในการเรียนรู้ โดยเลือกให้ตรงกับความต้องการของเด็ก ได้แก่ กิจกรรมเสริมพัฒนาการ กิจกรรมขยายความรู้ กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

5. ทำงานร่วมระหว่างบ้านกับโรงเรียน โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับออทิสติก ร่วมกันบันทึก สังเกต ประเมิน ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันในการทำโปรแกรมการสอนเฉพาะบุคคล และจัดกิจกรรมเสริมพิเศษร่วมกัน

2. แนวคิดโครงสร้างการสื่อสาร

ความหมายของการสื่อสาร

กิติมา สุรสนธิ (2544) ให้นิยาม การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การสร้างความหมายร่วมกัน ความคล้ายคลึงกันให้เกิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่สอดคล้องต้องกัน การสื่อสารจึงจะประสบผลสำเร็จ

จอร์จ เกร็บเนอร์ (George Gerbner) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ การแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ด้วยการนำสัญลักษณ์และระบบสาร (message system) หรือเบเรลสันและสไตเนอร์ (Berelson & Steiner) นิยามการสื่อสารว่าเป็น “พฤติกรรม” (act) หรือกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ทักษะต่างๆ ฯลฯ โดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นคำพูด หนังสือ ภาพ ตัวเลข กราฟ ฯลฯ (พัชนี เขยจรรยา, 2541)

อริสโตเติล (Aristotle) นักทฤษฎีวิทยาได้นิยามการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสาร คือ การแสวงหาวิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ (David K Berlo, 1906 อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, 2526)

เอ็ดเวิร์ด ซาร์พาร์ (Edward Sapir) กล่าวว่า การสื่อสาร คือการตีความหมายโดยสัญชาตญาณต่อท่าทางที่แสดงเป็นสัญลักษณ์โดยไม่รู้ตัว ต่อความคิด และต่อพฤติกรรมของบุคคล (ประมะ สตะเวทิน, 2526)

วอร์เรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver) ให้ความหมายการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นคำที่มีความหมายกว้างและครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆ หนึ่ง อาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่ได้หมายความว่าเพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากยังรวมไปถึงดนตรี ภาพการแสดงบัลเล่ และพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย (ประมะ สตะเวทิน, 2526)

ประมะ สตะเวทิน (2527) สรุปความหมายของการสื่อสารว่า คือกระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งที่เราเรียกว่า ผู้ส่งสาร (sender) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อ (channel)

การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เรียกว่า กระบวนการสื่อสาร (The Communication Process) ซึ่งหมายถึง ปรากฏการณ์ที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีความต่อเนื่อง เมื่อการสื่อสารเป็นกระบวนการย่อมแสดงว่าการสื่อสารนั้นต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สำคัญๆ คือ ผู้ส่งสาร (sender) ผู้รับสาร (receiver) การเข้ารหัส (encoding process) การถอดรหัส (decoding process) การถ่ายทอดสาร (transmission) การรับสาร (reception) สื่อ (channel) ตัวสาร (message) บรรยากาศของการสื่อสาร (communication climate) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และในขณะเดียวกันก็จะมีสิ่งรบกวนต่างๆ (noise) ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสาร

จากการศึกษาถึงนิยามการสื่อสารที่ผ่านมาเราอาจสรุปได้ว่ากระบวนการสื่อสารในชั้นเรียนนั้นต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๆ 5 ส่วน เป็นอย่างน้อย คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ผู้รับสาร (Receiver) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback)

ผู้ส่งสาร (Sender)

ผู้ส่งสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร มีคำศัพท์หลายคำที่หมายความถึงผู้ส่งสารในลักษณะที่เหมือนและใกล้เคียงกัน เช่น ต้นแหล่งข้อมูลของสาร (information source) แหล่งสาร (source) ผู้สื่อสาร (communicator) ผู้เข้ารหัส (encoder) ผู้พูด (speaker) ผู้เล่าเรื่อง (generator) เป็นต้น มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามของ “ผู้ส่งสาร” ไว้ว่า ผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิด มีความต้องการ มีความตั้งใจที่จะส่งข้อมูลข่าวสาร อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ทศนคติ ความเชื่อ และอื่นๆ ไปยังผู้รับสาร เพื่อก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อผู้รับสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบอื่นๆ ทั้งในแง่ของการเป็นผู้เลือกข้อมูลข่าวสารที่จะส่งถ่ายทอดไป การเลือกวิธีการ และช่องทางที่จะทำให้สารไปถึงผู้รับสาร รวมทั้งการเลือกและพยายามกำหนดผู้ที่จะเป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับใดระดับหนึ่งหรือในด้านใดด้านหนึ่งกับบุคคลที่เป็นผู้รับสาร

ผู้ส่งสารควรมีปัจจัยที่สำคัญดังนี้ (ระวีวรรณ ประกอบผล ,2529 : 254-277)

1. **ทักษะในการสื่อสาร (communication skills)** ทักษะการสื่อสารมีความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสาร คือ ถ้าผู้ส่งสารไม่สามารถเข้ารหัสข่าวสาร ซึ่งผู้รับเข้าใจได้ การสื่อสารอาจล้มเหลวได้ ดังนั้นการมีความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในการสื่อสาร จะทำให้ผู้ส่งสารสามารถวิเคราะห์จุดประสงค์และความต้องการในการสื่อสารได้ รวมถึงรู้จักเลือกเนื้อหาสาร ภาษา สื่อที่เหมาะสมกับผู้รับสารแต่ละกลุ่มได้
2. **ทัศนคติ (attitude)** นักจิตวิทยาให้นิยามว่า ทัศนคติคือความมีใจโอนเอียงไปในทางตอบสนองต่อสภาพการณ์ใดๆ ในการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ไม่พึงพอใจ ผู้รับสาร เราอาจคาดการณ์ได้ว่า การสื่อสารของเขาจะแตกต่างไปจากที่เขาารู้สึกพึงพอใจ

ใจผู้รับสาร หรือถ้าผู้ส่งสารไม่เชื่อใจตัวเอง การสื่อสารที่เกิดขึ้นจะตรงกันข้ามกับที่เขา มีความมั่นใจในตนเองในการสื่อสารหรือหากผู้ส่งสารรู้สึกไม่ประทับใจสถานที่ที่ทำการสื่อสาร รวมถึงไม่พอใจสิ่งที่เขาใช้สื่อสาร เราอาจคาดเดาได้ว่าการสื่อสารนั้น อาจล้มเหลวได้ ดังนั้นสามารถแบ่งทัศนคติได้เป็น

- 2.1 **ทัศนคติต่อตนเอง** เป็นการที่ผู้ส่งสารประเมินตนเอง กล่าวคือ ผู้ส่งสารอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นทัศนคติในทางลบ แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้ส่งสารก็อาจมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองได้ ทัศนคติต่อตนเองนั้นมีผลสืบเนื่องมาจากบุคลิกภาพด้วย ทัศนคติประเภทนี้ยังมีผลต่อการสร้างสารอย่างมากอีกด้วย
 - 2.2 **ทัศนคติต่อเนื้อหา** เป็นทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อเนื้อหาของสารที่เขาจะส่งไปสู่ผู้รับสาร
 - 2.3 **ทัศนคติต่อผู้รับสาร** หรือบุคคลอื่นๆ ในกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือ ถ้าผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็จะทำให้การสื่อสารไปยังบุคคลแต่ละคนนั้นแตกต่างกันไป
3. **ระดับความรู้** (knowledge level) ผู้ส่งสารที่มีความรอบรู้ดีทั้งในเรื่องของเนื้อหาสารที่จะส่งและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร มักประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ส่งสารที่ไม่มีความรอบรู้ใดๆ เลย เพราะจะทำให้การถ่ายทอดข่าวสารไปยังผู้รับเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีอุปสรรคน้อยที่สุด
 4. **ระบบสังคมและวัฒนธรรม** (social and cultural system) หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม บุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมต่างกัน จะมีการสื่อสารที่แตกต่างกันไป ในเรื่องของค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น ดังนั้นผู้ส่งสารจะต้องทราบถึงพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสารเป็นเบื้องต้นด้วยก่อนที่จะทำการสื่อสาร เพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลวในการสื่อสารที่อาจเกิดขึ้น

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

อรวรรณ ปิลาธนนโฆวาท (2542 : 119-123) กล่าวว่า ปรัชญาทางการสื่อสารได้สรุปว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการคือ ความสามารถหรือความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ปัจจัยทั้งสองประการ

นี้ ผู้รับสารต้องมองเห็นว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ความน่าเชื่อถือในตัวผู้ส่งสารนี้ไม่ใช่สิ่งที่คุณส่งสารจะประกาศให้ทุกคนทราบและได้รับการยอมรับ

การวิจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารได้พัฒนาโดย เบอริโดและคณะ ซึ่งวิเคราะห์ห้ออกมาได้ข้อสรุปว่ามีปัจจัย 3 ประการที่ผู้รับสารมักจะใช้ในการตัดสินความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่

1. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Safety Factor) ผู้ส่งสารที่จะมีคุณลักษณะด้านนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้คือ

- ใจดี (kind)
- เข้ากับคนอื่นได้ง่าย (congenial)
- มีความเป็นเพื่อน (friendly)
- ไม่ขัดคอใคร (agreeable)
- น่าคบ (pleasant)
- สุภาพ (gentle)
- ไม่เห็นแก่ตัว (unselfish)
- ยุติธรรม (just)
- รู้จักให้อภัย (forgiving)
- เชื้อเชิญ (hospitable)
- ร่าเริง (cheerful)
- มีศีลธรรม (ethical)
- ออดทน (patient)
- สงบเยือกเย็น (calm)

2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (qualification factor) ส่วนใหญ่ปัจจัยนี้จะเน้นความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร คุณสมบัติเหล่านี้ อาทิ เช่น

- มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง (experienced)
- ได้รับการฝึกฝน (trained)
- มีความชำนาญ (skilled)
- มีอำนาจในหน้าที่ (authoritative)
- มีความสามารถ (able)

- มีเขาวินปัญญา (intelligent)

3. ปัจจัยด้านพลวัตของผู้ส่งสาร (dynamism factor) ปัจจัยนี้คือ ปัจจัยที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ลักษณะเหล่านี้ได้แก่

- เป็นฝ่ายรุก (aggressive)
- รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathic)
- ตรงไปตรงมา (frank)
- กล้า (bold)
- กระตือรือร้น (active)
- รวดเร็ว (fast)
- คล่องแคล่ว (energetic)

สาร (Message)

สาร (Message) หมายถึง สิ่งที่ผู้ส่งสารส่งไปให้ผู้รับสารในรูปของรหัส คำว่า “รหัส” หมายถึง สัญญาณ (signal) หรือสัญลักษณ์ (symbol) หรือกลุ่มของสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะที่มีความหมายต่อคน และผู้รับสารสามารถเข้าใจความหมายของมันได้ต่อเมื่อมีการถอดความหมายของสัญญาณหรือสัญลักษณ์ออกมา สัญญาณหรือสัญลักษณ์ในที่นี้อาจเป็น คำพูด ตัวหนังสือ รูปภาพ เครื่องหมาย หรือการทำทางต่างๆ ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงหรือถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้รับสาร ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว สารก็คือ ภาษา (language)

ภาษา (language) หมายถึง ระบบของสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะ เป็นสัญลักษณ์ที่เกิดจากการพูดหรือการเขียน ซึ่งสมาชิกของสังคมใช้ในทางที่ค่อนข้างเป็นมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความหมายร่วมกัน ฮอลแลนด์เลอร์ (อ้างถึงใน พัทนี เขยจรรยา และคณะ ,2541) กล่าวว่า “ภาษาคือสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่นอย่างเห็นได้ชัด” ภาษาเกิดจากการติดต่อกับคนอื่น ๆ และเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม ภาษาประกอบด้วยความหมาย ซึ่งถูกแฝงอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ (symbolized meaning) ซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งกระตุ้นและตัวกลางทำให้เกิดการตอบสนอง

สารหรือภาษาแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. **วจนสาร หรือ วจนภาษา** (verbal message or language) คือ สารหรือภาษาที่แสดงออกในรูปของถ้อยคำ คำพูดหรือตัวอักษร ซึ่งได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน เป็นต้น

2. **อวจนสาร หรือ อวจนภาษา** (nonverbal message or language) คือ สารหรือภาษาที่ไม่ได้แสดงออกโดยใช้ถ้อยคำ คำพูดหรือ ตัวอักษรโดยตรง แต่แสดงออกทางอื่น ซึ่งสามารถสื่อความหมายบางอย่างได้เช่นกัน ได้แก่ ระยะห่างระหว่างบุคคล สายตา น้ำเสียง การแสดงออกทางสีหน้า กิริยาท่าทาง การสัมผัส และรูปลักษณ์ต่างๆ

โดมินิค เอ อินเฟน และคณะ (1997) ได้แบ่งประเภทของอวจนภาษาไว้ด้วยกันหลายประเภท ได้แก่

1. **อาการภาษา** หรือ Kinesics หมายถึง การสื่อสารด้วยเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นการสื่อสารด้วยภาษาท่าทางที่มีความหมาย เช่น โบกมือ ก้มหน้า ส่ายหน้า

2. **นัยภาษา** หรือ Eye and Facial Behavior หมายถึง การสื่อสารทางสีหน้าและแววตา เช่น ยิ้ม หัวเราะ ร้องไห้

3. **ปริภาษา** หรือ Vocalics หมายถึง การสื่อสารด้วยน้ำเสียงและการเปล่งเสียงที่ใช้ในการพูด น้ำเสียงจะแสดงตัวแทนความรู้สึก เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ

4. **กายภาษา** หรือ Physical Appearance หมายถึง การสื่อสารด้วยสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การตกแต่งบ้าน อาคารสถานที่ ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ

5. **เทศภาษา** หรือ Proxemics หมายถึง การสื่อสารด้วยระยะทาง ได้แก่ ระยะใกล้ไกลของผู้ส่งสารและผู้รับสาร เช่น การสนทนาในระยะใกล้ แสดงว่าสนิทสนม เป็นต้น

6. **สัมผัสภาษา** หรือ Touch หมายถึง การสื่อสารด้วยการสัมผัสจับต้อง สามารถสื่อความหมายและให้ความรู้สึกแก่ผู้รับสารได้ เช่น การกอดเพราะความรัก การดึงแขนเพื่อห้ามไม่ให้ทำ เป็นต้น

7. **กาลภาษา** หรือ Time หมายถึง การสื่อสารด้วยการใช้เวลาเป็นเครื่องบอกความหมาย เช่น การมาสายเวลามีนัดแสดงให้เห็นถึงความไม่สนใจ การมาก่อนเวลาแสดงความกระตือรือร้น เป็นต้น

อวจนภาษาหลายๆ รูปแบบที่เราใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน มิใช่สิ่งที่เราเรียนรู้จากการเรียนภาษา แต่เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดและเข้าใจ กันทั้งในระดับสากล (เช่นการยิ้ม การร้องไห้ การ

หัวเราะ) และในระดับสังคม เช่น การตรงต่อเวลา ซึ่งถือว่าสำคัญมากในบางสังคม และบางสังคมกลับไม่สำคัญเลย แต่การใช้อวัจนภาษาควบคู่ไปกับวัจนภาษาไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด หน้าที่ของอวัจนภาษามีอยู่ด้วยกัน 5 รูปแบบคือ

1. **เป็นตัวเสริมวัจนภาษา (Illustrators)** ได้แก่ อวัจนภาษาที่ใช้ไปพร้อมๆ กับที่วัจนภาษา เช่น ในขณะที่พูดก็ยกมือแสดงระดับความสูงประกอบเป็นต้น
2. **เป็นสัญลักษณ์แทนวัจนภาษา (Emblems)** เป็นการใช้เครื่องหมายต่างๆ แทนคำในภาษา เช่น ยกนิ้วชี้และนิ้วกลางชูสองนิ้ว ใช้แทนคำว่า ขอให้ชนะ เป็นต้น
3. **เป็นตัวกำหนดช่วงให้วัจนภาษา (Regulators)** ได้แก่ อวัจนภาษาที่ไม่มีมีความหมายในตัวเอง แต่ใช้ช่วยให้การสื่อสารราบรื่นยิ่งขึ้น เช่น การกระแอม เมื่อเริ่มจะพูด เป็นต้น
4. **เป็นตัวประกอบอวัจนภาษา (Adaptors)** คือลักษณะอาการที่คนในสังคมยอมรับว่าถูกต้อง เช่น วิธีการจับข้อนิ้ว การนั่งในที่ประชุม
5. **เป็นเครื่องแสดงอารมณ์ (Affect display)** เช่น การยิ้ม หัวเราะ ร้องไห้ หน้าบึ้ง ฯลฯ (Ekman and Friesen, 1969 อ้างถึงใน ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542)

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media)

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร ซึ่งอาจหมายถึงพาหนะที่นำหรือพาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารจึงอาจหมายถึงประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์ที่รับรู้ความหมายจากสิ่งต่างๆ อันได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การสัมผัส และการลิ้มรส เป็นต้น หรือนอกจากนี้ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อยังอาจหมายถึงคลื่นแสงคลื่นเสียงและอากาศที่อยู่รอบๆ ตัวคนเราด้วย สื่อจึงอาจแบ่งออกเป็นหลายชนิด หลายประเภทตามเกณฑ์ต่างๆ เช่น เกณฑ์สื่อที่เป็นมนุษย์และไม่เป็นมนุษย์

การใช้เกณฑ์พิจารณาว่าสื่อที่เป็นมนุษย์และสื่อที่ไม่ใช่มนุษย์ อาจแบ่งสื่อออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. **สื่อมนุษย์หรือสื่อบุคคล (personal media)** ได้แก่ บุคคลที่เป็นผู้นำสารไปยังผู้รับสาร หรือในอีกแง่หนึ่งก็คือ ตัวผู้ส่งสารนั่นเอง ที่เป็นผู้เข้ารหัสสาร (encoder) ให้ผู้รับได้รับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องการ
2. **สื่อที่ไม่ใช่มนุษย์** ซึ่งอาจหมายถึง สื่อธรรมชาติ หรือสื่อที่ถูกประดิษฐ์ขึ้น ได้แก่ สื่อมวลชน (mass media) และสื่อระยะไกล (telecommunication) เป็นต้น

ผู้รับสาร (Receiver)

ผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคล กลุ่มคน หน่วยงาน องค์กร ที่อยู่ปลายทางการสื่อสาร เป็นส่วนที่ผู้รับสารมุ่งหวังให้ได้รับสารที่ส่งผ่านสื่อมา โดยผู้รับสารจะกลายเป็นผู้ส่งสารทันทีเมื่อมีการป้อนกลับ (feedback) ต่อสารที่ได้รับกลับไปยังผู้ส่งสารมาในทีแรก ซึ่งเช่นเดียวกัน ผู้ส่งสารนั้นก็จะเป็นผู้รับสารแทนในสภาพการณ์ดังกล่าว ซึ่งในการสื่อสารโดยทั่วไปมักจะปรากฏเช่นนี้

การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

การสื่อสารของมนุษย์นั้นมักจะมีลักษณะเป็นการโต้ตอบกัน กล่าวคือ เมื่อมีผู้พูดก็ต้องมีผู้ฟัง ผู้ฟังรู้สึกอย่างไร ก็มีปฏิกิริยาตอบกลับมา ซึ่งก็คือการสื่อสารกลับ ประมะ สตะเวทิน (2533 : 49) ให้ความหมายของการสื่อสารกลับว่า คือ ปฏิกิริยา (reaction) ของผู้รับสารที่แสดงตอบสนองต่อสารของผู้ส่งสาร ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ 2 ประการคือ

1. ทำให้ผู้ส่งสารทราบผลของการสื่อสารว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของตนหรือไม่เพียงใด ผู้รับสารตีความหมายตรงกับความหมายที่ผู้ส่งสารตั้งใจหรือไม่
2. การควบคุมพฤติกรรมกรรมการสื่อสารในเวลาต่อมาของผู้ส่งสาร กล่าวคือ ผู้ส่งสารสามารถใช้การสื่อสารกลับ เพื่อปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข หรือคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระ และวิธีการในการสื่อสารของตน

เบอร์โกล (อ้างถึงใน ปิยพัทตร์ สนิบวทอง, 2544) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเทศศาสตร์ ได้ชี้ให้เห็นว่า ปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อสารของผู้ส่งสารนั้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ตามลักษณะของผลที่เกิดจากการสื่อสาร ดังนี้

1. การสื่อสารกลับเชิงบวก (positive feedback) คือ การสื่อสารกลับที่ทำให้ผู้ส่งสารพอใจในผลของการสื่อสาร
2. การสื่อสารกลับเชิงลบ (negative feedback) คือ การสื่อสารกลับที่ทำให้ผู้ส่งสารไม่พอใจในผลของการสื่อสาร

การสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็ก (Small-Group Communication)

การสื่อสารกลุ่มเล็ก (Small Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนที่มีจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หรือมากกว่านั้นแต่ไม่ควรเกิน 7 คน ซึ่งการสื่อสารกลุ่มเล็กนี้อาจเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (กิตติมา สุระสนธิ, 2539)

กลุ่มขนาดเล็กนั้น สมาชิกภายในกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยกัน และมีความคล้ายคลึงกัน กลุ่มจะต้องมีการสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และสมาชิกมีความร่วมมือในวัตถุประสงค์เดียวกัน ช่วยกันทำงานให้สำเร็จ (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ , 2529,2534)

ประเภทของกลุ่ม

หากจะจำแนกออกเป็นประเภทกว้างจะสามารถจำแนกประเภทของกลุ่มได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. **กลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ** เป็นกลุ่มที่ได้รับมอบหมายภารกิจ ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน พร้อมทั้งขอบข่ายของอำนาจหน้าที่ กำหนดตัวสมาชิก กลุ่มชนิดนี้มักเกิดจากความต้องการขององค์กรหรือหน่วยงาน
2. **กลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ** เป็นกลุ่มที่คนหลายๆ คนหรือหลายฝ่ายมารวมตัวกันเอง อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงานหรือไม่ใช่เพื่อการทำงานก็ได้ ในการรวมตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานมักจะขึ้นอยู่กับความสนใจและความพอใจของแต่ละคน เช่น กลุ่มเสวนา กลุ่มอาพัฒนา เป็นต้น

องค์ประกอบของกลุ่ม

1. ขนาดของกลุ่ม

ปริมาณและคุณภาพของการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่ม จะถูกกำหนดโดยนโยบายของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะส่งผลต่อสมาชิกภายในกลุ่มคนอื่นๆ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ได้เริ่มดำเนินโดยการสื่อสารดังกล่าว

กลุ่มที่มีขนาดพอเหมาะจะทำให้สมาชิกในกลุ่มสื่อสารระหว่างกันได้อย่างทั่วถึง และมีโอกาสเท่าๆ กัน ปฏิกริยาตอบกลับเป็นไปได้โดยรวดเร็วและมีความสำคัญมาก แต่ถ้ากลุ่มใดก็ตามมีคนจำนวนมากขึ้น การสื่อสารในลักษณะนี้ก็จะเป็นไปได้ยากขึ้น

2. การจัดระยะห่าง

องค์ประกอบอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเรื่องการสื่อสารภายในกลุ่มคือ สายตาที่มองสบตากันของสมาชิก ซึ่งถ้ามีการจ้องมองกันในระหว่างนั่งสนทนากันอาจจะทำให้เกิดผลสะท้อนในทางลบภายในกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีการนั่งอยู่ตรงกันข้าม สามารถทำให้การแสดงความคิดเห็นซงักหรือไม่สมบรูณ์พอดี เนื่องจากวิธีการจัดที่นั่งในรูปแบบนี้ การจัดเก้าอี้ติดกันมากเกินไป การสนทนาก็จะไม่ได้ผลดีพอ ยิ่งการจัดที่นั่งแบบโต๊ะยาวห้องสมุด คือมีที่นั่งหัวโต๊ะคล้ายกับมีประธานในการสนทนา จะทำให้การสนทนาเป็นไปในรูปแบบของการประชุมผิวดัตฤประสงค์ของการจัดกลุ่มที่ต้องการความเป็นกันเอง การจัดกลุ่มโดยทั่วไปควรจะจัดเป็นรูวงกลมมากกว่าจะจัดให้นั่งรอบๆ โต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้า

3. บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

ควรมีการแบ่งบทบาทของสมาชิกกลุ่มตามความเหมาะสม พิจารณาจากความสามารถหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เพราะบทบาทของสมาชิกกลุ่มจะก่อให้เกิดผลได้ทั้งในแง่บวกหรือแง่ลบ และบทบาทของสมาชิกไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกกลุ่ม

4. โครงสร้างการสื่อสารในกลุ่ม

โครงสร้างการสื่อสารในกลุ่ม หมายถึง ระบบการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารในบรรดาสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งมีทั้งเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการและเครือข่ายแบบเป็นทางการ

5. บรรทัดฐานของกลุ่ม

บางครั้งบทบาทของสมาชิกกลุ่มถูกกำหนดโดยบรรทัดฐาน หรือมาตรฐานซึ่งวิธีการที่สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับในการมีส่วนร่วมในการคิดและประพฤติปฏิบัติต่างๆ เพื่อควบคุมสมาชิกภาพบรรทัดฐานนี้เป็นตัวสำคัญที่จะใช้กำหนดให้สมาชิกใหม่ที่ต้องการจะเข้าร่วมกลุ่มปฏิบัติตาม

6. ผู้นำกลุ่ม

ผู้นำกลุ่ม หมายถึง ผู้นำที่สามารถนำกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ กลุ่มหนึ่งอาจจะประกอบไปด้วยผู้นำกลุ่มเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ โดยผู้นำหลายคนมักจะปรากฏให้เห็นในกลุ่มซึ่งมีสมาชิกจำนวนมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประเภทของงานด้วย

7. ความฉีกแน่นของกลุ่ม

ความฉีกแน่นของกลุ่มสัมพันธ์โดยตรงกับขนาดของกลุ่ม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่ ความฉีกแน่นจะมีน้อย ตรงข้ามถ้ากลุ่มมีขนาดเล็ก ความฉีกแน่นของกลุ่มย่อมมีมากกว่า เพราะความรู้สึกใกล้ชิดจะเป็นตัวเชื่อมให้มีความผูกพันกันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสาร

การเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นกระบวนการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่ครูเป็นผู้ส่งสารไปยังนักเรียนซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการสื่อสาร โดยการส่งข้อมูลในรูปของภาษาหรือสัญญาณ มีการเข้ารหัส และถอดรหัสของข้อมูล เพื่อความเข้าใจในสารนั้นๆ แต่กระบวนการสื่อสารยังอาจมีสิ่งรบกวน (noise) ที่เกิดจากสิ่งรบกวนภายนอก ได้แก่ การจัดที่นั่งในชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน หรือสิ่งรบกวน (noise) ที่เกิดจากสิ่งรบกวนภายใน เป็นอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากความสามารถในการรับรู้ของผู้สื่อสาร ได้แก่ การรับรู้พลาดหรือการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง , การรับรู้จำกัด เนื่องจากการเลือกที่จะรับรู้ เป็นต้น

3. แนวคิดการเรียนรู้กับการสื่อสาร

การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง อันเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ โดยที่พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างถาวร แต่การตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงครั้งสองครั้งยังไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดการเรียนรู้แล้วหรือไม่ เพราะการตอบสนองครั้งแรกอาจเป็นการลองผิดลองถูก ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ จึงมีองค์ประกอบ คือ สิ่งเร้า ประสาทสัมผัสที่รับสิ่งเร้า การตีความสิ่งเร้าที่เข้ามา การตอบสนอง การสังเกตผลที่ได้รับจากการตอบสนองและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมถาวร คือ การกระทำซ้ำและการให้แรงเสริมที่เหมาะสม

สำหรับ พฤติกรรม (behavior) หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมนั้นสามารถรับรู้ได้โดยการเห็น ได้ยิน หรือการนับ ไม่ว่าจะการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม (สมโภชน์ เขียมสุภาษิต, 2524 อ้างถึงใน ประเทือง ภูมิภักทราคม, 2529) ทางจิตวิทยาจะเชื่อในหลักการปรับพฤติกรรม (behavior modification) โดยการนำหลักทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรม ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ พอจะสรุปได้เป็น

3 กลุ่มคือ กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม (Behavioristic psychology) กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาปัญญานิยม (Cognitive psychology) และกลุ่มทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic psychology) (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์, 2538)

1. กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมเป็นสำคัญ ถ้าผลกรรมนั้นมีผลทำให้พฤติกรรมคงอยู่หรือเพิ่มขึ้น ผลกรรมนั้นเรียกว่า การเสริมแรง ในทางตรงข้ามถ้าพฤติกรรมนั้นหายไปหรือลดลง ผลกรรมนั้นเรียกว่า การลงโทษ ทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (classical conditioning) ของ Pavlov และทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (operant conditioning) ของ Skinner

ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก เชื่อว่า การวางเงื่อนไขเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (conditioned stimulus) กับการตอบสนองที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยเทคนิควิธีปฏิบัติจะให้สิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขไปพร้อมๆ กับสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขซ้ำๆ จนเกิดความต่อเนื่องของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการตอบสนองที่เป็นผลจากการเรียนรู้ ในขณะที่ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ Skinner จะให้ความสำคัญกับ **ก. การเสริมแรง** ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ 1) การเสริมแรงทางบวก (positive reinforcement) ทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ 2) การเสริมแรงทางลบ (negative reinforcement) ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้นเนื่องจากเมื่อแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจออกไป การเสริมแรงจะเกี่ยวข้องกับ ตัวเสริมแรง (reinforcer) ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท และเกี่ยวข้องกับจังหวะเวลาที่จะให้การเสริมแรง อีกวิธีหนึ่งที่ Skinner ใช้คือ **ข. การลงโทษ** ซึ่งผลกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากการแสดงพฤติกรรม เพื่อทำให้พฤติกรรมนั้นหายไปหรือลดลง แบ่งออกเป็นสองประเภทเช่นกัน คือ 1) การลงโทษทางบวก (positive reinforcement) ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมลดลงเนื่องจากการได้รับผลกรรมที่ไม่พึงพอใจ 2) การลงโทษทางลบ (negative reinforcement) ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมลดลงเนื่องจากการถอดถอนจากสิ่งที่ไม่พึงพอใจ (สมโภชน์ เขียมสุภาษิต, 2539) **ค. วิธีการหยุดยั้ง** มีลักษณะต่อเนื่องและคาบเกี่ยวกับการใช้การเสริมแรง เพราะการหยุดยั้งคือการยุติการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรง อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะ

ยุติลง มักจะนำมาใช้หลังจากที่พบว่าได้มีการเสริมแรงกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เข้า (รัฐจวน คัวร์พิทท์, 2538)

เมื่อมองในแง่ของกระบวนการสื่อสารแล้ว ทฤษฎีในกลุ่มนี้ มีความสอดคล้องกับกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและเด็กนักเรียน โดยการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบในสถานการณ์ตัวต่อตัว (face-to-face communication) ในชั้นเรียนหรือการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นผลของการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนนั่นเอง ทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ที่มีแนวคิดสอดคล้องกับทฤษฎีทางพฤติกรรมของสกินเนอร์ คือ ทฤษฎี Compliance-gaining techniques ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการสัญญาว่าจะให้รางวัลหรือลงโทษ การสร้างความรู้สึกทางบวกทางลบในจิตใจเช่นเดียวกัน

2. กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาปัญญานิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการคิดของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือการหยั่งรู้ของบุคคลโดยไม่ต้องให้แรงเสริม ทฤษฎีนี้จึงมุ่งให้ความสำคัญกับบุคคล โดยให้สิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จะเกิดจากการค้นพบ เนื่องจากความอยากรู้อยากเห็นของบุคคลที่ก่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบ

จึงสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดในกลุ่มทฤษฎีนี้สอดคล้องกับการสื่อสารในตัวบุคคล หรือการสื่อสารภายในตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางความคิด ซึ่งการสื่อสารในตัวบุคคลนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของบุคคลและสิ่งแวดล้อม

3. กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยม นักจิตวิทยากลุ่มนี้เชื่อว่าบุคคลมีจิตใจ มีความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและมีความสามารถเฉพาะตัว มีขีดจำกัด นั่นคือมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งบุคคลต่างก็พยายามจะรู้จักตนเองและเข้าใจตนเอง และยอมรับในตนเอง แนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรเน้นให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการพูด การคิด การกระทำ สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของตน ในการสอนก็จะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กันยา สุวรรณแสง, 2532)

สำหรับแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ในกระบวนการสื่อสารนั้น ๆ แต่ละบุคคลมีปัจจัยต่างกันที่จะส่งเสริมให้การสื่อสารเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล

จากทฤษฎีจิตวิทยาทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวมานั้น กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม จะสอดคล้องกับการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและเด็กออทิสติกมากที่สุด เนื่องจากเด็กออทิสติกนั้นมีปัญหาด้านพฤติกรรม กล่าวคือเด็กออทิสติกส่วนใหญ่จะอยู่ไม่นิ่ง ซุกซนมาก สมาธิสั้น แยกตัวไม่พูด ถ้าไม่ได้รับการปรับพฤติกรรมและฝึกพูดให้สื่อสารกับผู้อื่นได้ จะพบว่าเด็กกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว อาละวาด เอาแต่ใจตนเอง ไม่พูด ครูผู้สอนจะช่วยในการปรับพฤติกรรมให้กับเด็กนอกเหนือจากและนักบำบัด และช่วยฝึกให้เด็กที่มีพฤติกรรมเข้าสู่ภาวะปกตินั้นคงอยู่ต่อไป

4. แนวคิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

การปฏิสัมพันธ์ คือ การที่บุคคล 2 คนหรือมากกว่าแสดงพฤติกรรมโต้ตอบซึ่งกันและกัน และพฤติกรรมของแต่ละฝ่ายส่งผลต่อกัน ในสังคมโดยทั่วไปแล้ว การปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย การใช้สัญลักษณ์ ท่าทางต่างๆ ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์จึงถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคล ในการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน การปฏิสัมพันธ์มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากครูและนักเรียนมีการโต้ตอบและสื่อความหมายซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา เช่น การอธิบาย การซักถาม การตอบคำถาม ฯลฯ (เวณิกา บวรสิน , 2541) จึงจะเห็นได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นส่วนช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ต่างๆ ถ้ามีการปฏิสัมพันธ์ในทางบวกก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียน แต่ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ในทางลบก็จะทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ได้

เบลแลค (Bellack, 1963) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนว่ามี 2 ลักษณะคือ

1. **อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence)** หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้นเมื่อครูกระทำพฤติกรรมในลักษณะยอมรับ ขยายความ หรือสนับสนุนความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียน ชมหรือให้กำลังใจ ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. **อิทธิพลทางตรง (Direct Influence)** หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองโดยการกระทำพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้เกิดขึ้นเมื่อครูบรรยาย หรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว และเมื่อครูให้คำแนะนำ ออกคำสั่ง ติเตียน หรือว่ากล่าวเพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรม

แฟลนเดอร์ (Flanders, 1970) ได้แบ่งพฤติกรรมของครูและนักเรียน ที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียนเป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. **การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน** เป็นพฤติกรรมที่ครูพูดเพื่อแสดงความคิดเห็นออกเห็นใจนักเรียน โดยไม่มีการข่มขู่ แต่จะคล้อยตาม หรือเล่าถึงเรื่องราวที่สนุกสนาน หรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเป็นไปในลักษณะที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนไม่ว่าพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือลบ

2. **การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ** เป็นการกล่าวชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี เช่น อาจารย์กล่าวว่า ดี ดีมาก ไซ่แล้ว ถูกแล้ว และอาจรวมไปถึงการเล่าเรื่องตลกขบขันเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียนให้นักเรียนด้วย

3. **การยอมรับและนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้** เป็นการพูดที่ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนแล้วนำไปใช้ในการดำเนินการสอน การแสดงว่าครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนนั้น ครูอาจยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนคนหนึ่งไว้ แล้วลองถามความคิดเห็นของคนอื่นๆ อีก หรืออาจตั้งคำถามขึ้นจากความคิดเห็นของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนคนอื่นตอบเป็นการขยายความคิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. **การถามคำถาม** หมายถึง การถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการที่คาดว่าจะได้รับคำตอบจากนักเรียน เป็นคำถามที่ครูใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนตามที่ครูต้องการ คำถามเหล่านี้มีทั้งชนิดที่ต้องการคำตอบที่เป็นข้อเท็จจริง และคำตอบแบบกว้างที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นหาเหตุผลมาตอบได้หลายอย่าง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมีทั้งพฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่ม

5. **การบรรยาย** เป็นการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับนิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎี เป็นคำพูดของครูเอง บางครั้งอาจมีคำถามที่ถามขึ้นโดยไม่ได้ให้ตอบแต่เป็นลักษณะที่ครูถามเพื่อจะอธิบายคำตอบนั้นให้นักเรียนทราบ

6. **การให้แนวทางนักเรียน** เป็นคำพูดที่ครูใช้เป็นคำสั่งหรือแนะนำ เพื่อเป็นการชี้แนวทางให้นักเรียนปฏิบัติตาม

7. **การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจครู** จะพูดเมื่อครูต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนให้ดีขึ้น อาจเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการให้เหตุผลถึงอำนาจของครู

8. **นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนอง** เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนพูดตอบสนองต่อครู หลังจากฟังคำบรรยายหรือคำถามของครูแล้ว อาจเป็นการตอบคำถามหรือซักถามเรื่องที่ครูบอกให้ซักถามได้

9. **นักเรียนแสดงพฤติกรรมริเริ่ม** นักเรียนพูดเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีอิสระที่จะคิด หรือกระทำเองโดยที่ครูไม่ได้บอกให้ทำ เช่น การยกมือขึ้นถามข้อสงสัย หรือเพื่อขออนุญาตแสดงความคิดเห็น

10. **การเจ็บหรือความสับสน** เป็นความเจ็บหรือความยุ่งยากสับสนไม่สามารถที่จะจัดเข้ากลุ่มได้ เช่น เกิดความเจ็บขึ้นหลังจากที่ครูถามแล้วให้นักเรียนคิด ส่วนความสับสนนั้น หมายถึง การที่นักเรียนแย้งกันพูดหลายๆ คนพร้อมกัน หรือเกิดขึ้นขณะกระทำกิจกรรม

ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก

ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์ (2543) **ศึกษากระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออทิสติก** โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ปกครองเด็กออทิสติกจำนวน 20 คน พบว่าความผิดปกติของเด็กเป็นสาเหตุหลักในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของผู้ปกครอง โดยกระบวนการแสวงหาข้อมูลของผู้ปกครองเด็กออทิสติกสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะตามระยะของความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น คือ ระยะก่อนได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเด็กออทิสติก ระยะที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วว่าเป็นออทิสติก แต่ยังไม่ยอมรับว่าลูกเป็นออทิสติก และระยะที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วว่าเป็นออทิสติก และยอมรับว่าลูกเป็นออทิสติก โดยในแต่ละระยะมีวัตถุประสงค์ แหล่งข้อมูล ช่องทาง และเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้ปกครองแสวงหาข้อมูลด้วยการรอรับ ใฝ่หา และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มิประสบความสำเร็จในการดูแลเด็กออทิสติก และแหล่งข้อมูลอื่นๆ ด้วยการเข้ากลุ่ม นอกจากนี้ผู้ปกครองเด็กออทิสติกยังมีการหลีกเลี่ยงข้อมูลข่าวสารซึ่งก่อให้เกิดความสับสน เครียดและนำไปสู่การเพิ่มความไม่แน่นอนให้มากขึ้น ปัญหาสำคัญที่ผู้ปกครองพบในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารคือ ปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยเฉพาะกับบุคลากรทางการแพทย์ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา และยังมีอุปสรรคในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากข้อมูลข่าวสารด้านออทิสติกยังมีการกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

นฤมล ขวัญคีรี (2541) **ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร** พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่บ้าน มีการประสานงานกับทางโรงเรียนในการฝึกเด็ก และร่วมมือกับครูอย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานกับนักวิชาชีพต่างๆ เพื่อแก้ไขความผิดปกติด้านต่างๆ ของเด็ก และยังเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเด็กออทิสติก โดยการพูดคุย อธิบาย หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งมีการรวมกลุ่มกับชมรมผู้ปกครองเด็กออทิสติกอย่างสม่ำเสมอ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสาร

ปิยพัชร์ สีนบัวทอง (2544) **ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของทหารในโครงการฝึกอบรมเพื่อฟื้นฟูเยาวชนผู้ติดยาเสพติด และจิตวิทยาการสื่อสารในกระบวนการสื่อสารที่ทหารใช้ในโครงการเดือนเพ็ญพัฒนาเยาวชน** โดยสัมภาษณ์เจาะลึกทหารชุดฝึก 8 นาย และเยาวชนผู้เข้ารับการฝึก 25 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า 1. กลยุทธ์ในการสื่อสารในการฝึกอบรม แบ่งเป็น 3 กลยุทธ์ คือ การสื่อสารโดยใช้วัจนภาษา การสื่อสารโดยใช้วัจนภาษา การสื่อสารโดยใช้รูปแบบกิจกรรม 2. จิตวิทยาการสื่อสารในกระบวนการสื่อสาร คือ การนำหลักจิตวิทยาแห่งวินัย ซึ่งเป็นการปฏิบัติการจิตวิทยาทางทหารรูปแบบหนึ่ง มาใช้ในการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของเยาวชน

จรัสพร กิรติเสวี (2544) **ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจผู้ป่วยจิตเวช** ทั้งในโรงพยาบาลและในครอบครัว โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ป่วย 6 คน และญาติของผู้ป่วยทั้ง 6 คนและทีมบำบัดจิตเวชผู้รับผิดชอบผู้ป่วยรวม 24 คน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตการณ์ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า ทีมบำบัดจิตเวชมีกลยุทธ์การสื่อสารระหว่างบุคคลที่ปรับให้เข้ากันได้ทั้งอาการของผู้ป่วย อารมณ์ของผู้ป่วยและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของผู้ป่วยแต่ละคน แต่ละสถานการณ์ ส่วนญาติยังมีวิธีการจัดการกับสถานการณ์ที่ขัดแย้งไม่ดีพอ ยังไม่มีความเข้าใจในตัวผู้ป่วยและอาการของผู้ป่วยที่ดีพอ และเมื่อจัดกิจกรรมเสริมสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่าญาติสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากการอบรม “กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจผู้ป่วยจิตเวช” ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของกันและกันมากขึ้น และผู้ป่วยต้องการให้ทุกคนสื่อสารกับตนเหมือนเป็นธรรมดา ไม่ใช่ผู้ผิดปกติหรือผู้ก่อเกิดปัญหา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้กับการสื่อสาร

เรณู ผดุงถิ่น (2517) **ศึกษาการใช้แรงเสริมทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าว** โดยมีสมมติฐานว่าการเสริมแรงโดยให้ความสนใจและการชมเชยของครูจะลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเฉพาะรายที่ศึกษาโดยใช้วิธีสลับกลับ (ABAB design) กับกลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียน ป. 7 ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 3 คน ผลการวิจัยพบว่าความสนใจและการชมเชยของครูช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้เรียนได้

เบญจกุล จีนาพันธ์ (2517) **ได้ศึกษาการปรับพฤติกรรมนอนไม่สุขเกินปกติในชั้นเรียน โดยการให้แรงเสริมทางสังคม** การเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม เด็กนักเรียน ป.7 จำนวน 4 คน ซึ่งผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานคือ การให้การเสริมแรงทางสังคมด้วยคำชมเชยและการให้ความสนใจของครูทำให้ความถี่ของพฤติกรรมนอนไม่สุขเกินปกติของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างลดลง

ลักษณะ กฤษณา (2523) **ศึกษาผลของระบบการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรต่อการถาม-ตอบคำถาม และการทำการบ้านวิชาภาษาอังกฤษ** ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 คน โดยใช้การทดลองแบบสลับกลับ 4 ระยะ (ABAB design) จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่าพฤติกรรมคำถาม-ตอบและทำการบ้านของกลุ่มตัวอย่าง เพิ่มขึ้นในระยะเวลาที่มีการให้การเสริมแรง แสดงว่าการใช้ระบบการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรช่วยเพิ่มพฤติกรรมถาม-ตอบและทำการบ้านของนักเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก ” เป็นการศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้ดำเนินวิธีการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดรูปแบบการวิจัย
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
3. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินวิธีการวิจัย

1. การกำหนดรูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบสหวิธีวิทยาการ (Multiple Methodology) ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะคัดเลือกครูผู้สอนจากโรงเรียนที่ให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติกโดยการจัดชั้นเรียนพิเศษ จากโรงเรียน 4 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร โรงเรียนละ 1 คน รวม 4 คน โดยผู้วิจัยจะเลือกโรงเรียนของรัฐ 2 โรงเรียน และโรงเรียนของเอกชน 2 โรงเรียน ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จึงได้โรงเรียนที่จะเข้าสังเกตการณ์ ดังนี้

1. กลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษในสังกัดของรัฐ จำนวน 2 โรงเรียน คือ

1.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง โดยผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกที่ห้องเรียนเตรียมความพร้อม 6 และสัมภาษณ์ครูประจำชั้นคือ ครูผกามาศ สังขะวิจิตร (ครูต้อย) ซึ่งครูต้อยต้องดูแลเด็กพิเศษจำนวน 8 คน เป็นเด็กออทิสติก 6 คน เด็กด้อยโอกาส 1 คนและเด็กปัญญาอ่อน 1 คน อายุเด็กอยู่ระหว่าง 6 – 12 ปี

1.2 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกที่ห้องอนุบาล 2 / 3 และสัมภาษณ์ครูประจำชั้นคือ ครูชุนนหวิภา ไชยชนะ (ครูเกด) ซึ่งครูเกดรับผิดชอบเด็กออทิสติกทั้งหมด จำนวน 6 คน อายุเด็กอยู่ระหว่าง 5 – 11 ปี

2. กลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษในสังกัดของเอกชน จำนวน 2 โรงเรียน คือ

2.1 มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกที่ห้องเรียนประถมศึกษาศึกษาพิเศษ และสัมภาษณ์ครูประจำชั้นคือ ครูสุรัสวดี ว่องไว (ครูต๋ม) และมีครูผู้ช่วยอีก 3 คน ซึ่งเด็กในความรับผิดชอบทั้งหมด 15 คน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว ครู 1 คนต่อเด็ก 4 คน ทั้งนี้ห้องดังกล่าวไม่มีการแบ่งความรับผิดชอบต่อตัวเด็กแบบเฉพาะเจาะจง ดังนั้นเด็กพิเศษในห้องจึงประกอบด้วย เด็กออทิสติก 6 คน เด็กดาวน์ซินโดรม 1 คน เด็กปัญญาอ่อน 7 คน และเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ 1 คน อายุเด็กอยู่ระหว่าง 8 – 14 ปี

2.2 โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ โดยผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกที่ห้องอนุบาล 2 และสัมภาษณ์ครูประจำชั้นคือ ครูอารี คำคะณา (ครูอารี) เด็กในความรับผิดชอบของครูอารีเป็นเด็กออทิสติกทั้งหมด จำนวน 7 คน อายุของเด็กอยู่ระหว่าง 6 – 8 ปี

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูประจำชั้นของโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 4 คน

3. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบสังเกตการณ์การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ
2. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกครู แบบกึ่งมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการทำวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การศึกษาครูงานด้านการเรียนการสอนของครูผู้สอนและเด็กออทิสติกในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถาม ออกแบบสังเกตการณ์และแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเข้าสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนพิเศษต่างๆ
2. ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 8 ครั้ง ดังนี้
 - ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง เข้าสังเกตการณ์ตั้งแต่วันที่ 1 – 10 มีนาคม 2547 เวลา 8.30- 16.00 น.
 - โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ เข้าสังเกตการณ์ตั้งแต่วันที่ 16 -27 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น.
 - มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง เข้าสังเกตการณ์ตั้งแต่วันที่ 2 - 13 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 8.30 – 14.00 น.
 - โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ เข้าสังเกตการณ์ตั้งแต่วันที่ 11 -19 มีนาคม 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น.
3. ผู้วิจัยบันทึกผลการสังเกตด้วยตนเอง

ส่วนที่ 3 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

1. ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสัมภาษณ์เจาะลึกกึ่งมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยทำการจัดบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์และสรุปผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตการณ์และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อตอบปัญหานำวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยเป็นความเรียง และมีการอภิปรายผลการวิจัย ประกอบกับข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อยอด และนำผลการวิจัยที่ได้เผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก เป็นงานวิจัยที่ ต้องการศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารของครูผู้สอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กออทิสติก รวมถึง ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกด้วย โดยทำการศึกษากการสื่อสารและ ผลการสื่อสารเฉพาะในชั้นเรียนพิเศษ หรือชั้นเรียนเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กออทิสติก ระดับ ประถมศึกษาเท่านั้น โดยมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กออทิสติกเป็นฐานความคิดและแนวคิดโครง สร้างการสื่อสารเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลการวิจัย ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้กับการสื่อสารและ แนวคิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผลร่วมกัน และนำเสนอผลการวิจัยเป็นลำดับตามปัญหาคำถามวิจัยดังนี้

ปัญหาคำถามวิจัยข้อที่ 1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียน พิเศษมีลักษณะอย่างไร

ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลเป็น 2 ส่วนตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ

โดยรวม

ส่วนที่ 2 รูปแบบและวิธีการสื่อสารของครูและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

ระหว่างครูและเด็กออทิสติกในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ

- 2.1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางด้าน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
- 2.2 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางการปรับ พฤติกรรม
- 2.3 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางการสื่อ ความหมายและภาษา
- 2.4 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางด้าน จินตนาการ

ปัญหาคำถามวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกมี อะไรบ้าง

ผลการวิจัยจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เจาะลึกมีดังนี้

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษมีลักษณะอย่างไร

ส่วนที่ 1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษโดยรวม

ชั้นเรียนพิเศษเป็นห้องเรียนที่ถูกเรียนเฉพาะในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบการศึกษาพิเศษ นั่นคือ เป็นห้องเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษหรือในโรงเรียนปกติทั่วไปที่รับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความผิดปกติในด้านต่างๆ เข้าเรียน โดยห้องเรียนนั้นจะมีแต่เด็กพิเศษเท่านั้นที่เรียนด้วยกัน ทั้งนี้แผนการเรียนของชั้นเรียนพิเศษนี้จะแตกต่างจากชั้นเรียนของเด็กปกติตรงที่มีการฝึกให้เด็กพิเศษสามารถช่วยเหลือตนเอง หรือฝึกให้เด็กพิเศษสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง จะเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายและแผนงานการจัดการศึกษาแก่เด็กพิเศษให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติ ซึ่งกำหนดว่าชั้นเรียนพิเศษ 1 ห้อง จะต้องมียุติเด็กพิเศษอย่างน้อย 6 คน ต่อครู 1 คน เน้นเฉพาะโรงเรียนที่สังกัดภาครัฐ ซึ่งชั้นเรียนพิเศษของโรงเรียนสังกัดภาคเอกชนนั้น จำนวนเด็กพิเศษต่อครูอาจจะน้อยกว่านี้

เด็กออทิสติกที่เข้ามาเตรียมความพร้อมในโรงเรียน จะเป็นเด็กที่ถูกวินิจฉัยทางการแพทย์แล้วว่า มีอาการออทิสติกที่ชัดเจน ซึ่งมักจะพบในอายุ ไม่เกิน 3 ปี นั่นคือ เด็กจะมีอาการผิดปกติทางพฤติกรรมที่เด่นชัด เช่น เด็กชอบทำท่าทางแปลกๆ ไม่สมเหตุสมผล อารมณ์รุนแรง ทำร้ายตัวเอง ไม่ยอมพูด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาการผิดปกติทางด้านการสื่อความหมายหรือภาษา นั่นคือ เด็กไม่สามารถเข้าใจภาษาของคนอื่น ไม่ได้ตอบพูดคุยกับคนอื่น มีการเรียนรู้ช้า บางครั้งไม่สามารถแสดงอารมณ์ของตนหรือไม่เข้าใจการแสดงอารมณ์ของคนอื่นได้ รวมถึงความผิดปกติทางการจินตนาการ คือ ไม่เข้าใจในเรื่องที่สมมติขึ้น ไม่สามารถเล่นของเล่นได้ เป็นต้น ซึ่งอาการเหล่านี้ สถาบันทางการแพทย์ได้ให้ความช่วยเหลือมาแล้วระยะหนึ่ง คือ การฝึกพูดกับนักแก้ไขการพูด การใช้ยาควบคุมอารมณ์ การปรับพฤติกรรมที่ผิดปกติโดยนักปรับพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองจะพาเด็กไปรับการรักษาและฝึกเป็นประจำ สถาบันต่อมาที่ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กออทิสติกคือ โรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้รับช่วงต่อจากแพทย์และผู้ปกครองให้การ

ดูแลและช่วยเหลือให้เด็กออทิสติกสามารถช่วยเหลือตนเองได้ นอกจากนี้ยังให้ความรู้ทางวิชาการแก่เด็กด้วย นั่นคือ การเรียนหนังสือเหมือนเด็กปกติทั่วไป

โรงเรียนการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติกในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการ ดังจะเห็นว่าบางโรงเรียนได้มีแพทย์มาประจำที่โรงเรียนอาทิตย์ละ 2 วัน มีนักแก้ไขการพูดประจำโรงเรียน หรือมีนักปรับพฤติกรรมประจำโรงเรียน ซึ่งทำให้ผู้ปกครองประหยัดเวลา และเด็กออทิสติกได้รับการช่วยเหลือที่ต่อเนื่อง ตัดปัญหาเรื่องเวลาในการเรียนการสอนเนื่องจากผู้ปกครองไม่ต้องพาเด็กออทิสติกไปรักษาหรือรับการฝึกที่สถาบันการแพทย์

ครูผู้สอนหรือครูประจำชั้นเรียนพิเศษทุกโรงเรียน จะเป็นผู้สังเกตพัฒนาการของเด็กออทิสติกเพื่อจัดทำแผน IEP (Individual Education Plan) หรือแผนการเรียนรู้รายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถและพัฒนาการของเด็กออทิสติกแต่ละคน ซึ่งเด็กออทิสติกแต่ละคนจะมี IEP ที่แตกต่างกันไปแล้วแต่อาการและพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติก

ดังนั้นโรงเรียนและครูผู้สอนจึงมีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือเด็กออทิสติก รูปแบบและวิธีการสื่อสารในชั้นเรียนพิเศษโดยรวมที่พบ สามารถมองเห็นกระบวนการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษโดยรวมของชั้นเรียนพิเศษแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การจัดกลุ่มเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ

ที่ **ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง** คณะกรรมการของโรงเรียนจะเป็นผู้พิจารณารับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน ซึ่งทั้งนี้ก็จะรับไว้เกือบทั้งหมด ตามความสามารถในการรองรับของโรงเรียน ห้องเรียนที่นี่จะถูกเรียกว่า ห้องเรียนเตรียมความพร้อม ซึ่งมีทั้งหมด 8 ห้อง เด็กออทิสติกจะได้รับการเตรียมความพร้อมตามหลักสูตรที่นี่เพียง 1 ปีเท่านั้น จากนั้นก็จะไปสอบเข้าเรียนตามโรงเรียนอนุบาลหรือประถมศึกษาของโรงเรียนเด็กปกติทั่วไป ห้องเรียนเตรียมความพร้อมที่นี่จะมีจำนวนเด็กพิเศษเฉลี่ยห้องละ 8 – 10 คน ห้องเรียนที่ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์คือ ห้องเรียนเตรียมความพร้อมที่ 6 มีขนาดใหญ่ ประกอบด้วยครูประจำชั้น 1 คน และเด็กในความรับผิดชอบ 8 คน เป็นเด็กออทิสติก 6 คน เด็กด้อยโอกาส 1 คนและเด็กปัญญาอ่อน 1 คน ซึ่งถือว่าเป็นห้องเรียนผสม

ระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กพิเศษอื่น และเนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ติดถนนดินแดง ทำให้ห้องเรียนสามารถมองเห็นการวิ่งไปมาของรถ และได้ยินเสียงรถวิ่งไปมาด้วย

โรงเรียนมีการกำหนดให้ครูประจำชั้นจะต้องเขียนบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษเป็นประจำทุกเดือน โดยครูประจำชั้นแต่ละชั้นจะต้องเขียนในหัวข้อที่แตกต่างกัน จากนั้นทางโรงเรียนจะนำไปทำเป็นเอกสารแจกไปยังโรงเรียนในเครือข่ายและผู้สนใจ ซึ่งเป็นการฝึกให้ครูประจำชั้นรู้จักพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ ยังมีการจัดอบรม สัมมนา หรือการศึกษาดูงานในโรงเรียนเครือข่าย เกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กพิเศษให้กับครูประจำชั้นเป็นประจำทุกเดือนอีกด้วย

โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ การพิจารณารับเด็กออทิสติกเข้าศึกษาที่นี่ เด็กจะต้องมีคะแนนการทดสอบวัด IQ ของเด็กก่อน จากนั้นคณะกรรมการโรงเรียนจะเป็นผู้พิจารณาจัดเข้าห้องเรียนตามระดับชั้นเรียน ทั้ง 4 ระดับ คือ ระยะเวลาแรก ซึ่งเด็กที่เพิ่งเข้ามาจะต้องอยู่ที่ห้องนี้ก่อนจนกว่าครูประจำชั้นจะพิจารณาจัดให้เข้าเรียนในห้องระดับต่างๆ ต่อไป แต่จะใช้เวลาในการอยู่ห้องแรกไม่มากนัก จากนั้นจึงเลื่อนชั้นเป็น ระดับอนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์ที่ห้องเรียนอนุบาล 2/3 ซึ่งมีครูประจำชั้นคือ ครูชอุณห์วิภา ไชยชนะ ที่โรงเรียนนี้ มีการจัดห้องเรียนเกิดจากการแบ่งห้องโถงที่มีขนาดใหญ่เป็น 4 ส่วน หรือ 4 ห้องเรียน โดยแต่ละห้องเรียนจะมีเด็กออทิสติกล้วนจำนวนห้องละ 6 คน ครูประจำชั้น 1 คน โดยไม่ได้มีการกั้นห้องอย่างชัดเจน แต่ใช้การจำกัดอาณาเขตเอง จึงทำให้เด็กสามารถมองเห็น และได้ยินการเรียนการสอนจากห้องข้างๆ

ทางโรงเรียนยังมีการจัดอบรม สัมมนา หรือการศึกษาดูงานในโรงเรียนเครือข่ายให้กับครูผู้สอนเป็นประจำ เกี่ยวกับการเรียนการสอน จิตวิทยาหรือความรู้ใหม่ๆ ทางด้านการแพทย์สำหรับเด็กพิเศษให้กับครูผู้สอนเป็นประจำ

ส่วน **มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง** นั้น เป็นโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่รับเด็กพิเศษทุกประเภทเข้าเรียน แต่จะแบ่งประเภทเด็กพิเศษที่สามารถเรียนร่วมกันได้ไว้ด้วยกัน ห้องเรียนมีตั้งแต่ระดับห้องแรก ซึ่งเด็กที่เพิ่งเข้ามาจะต้องอยู่ที่ห้องนี้ก่อนจนกว่าครูประจำชั้นจะพิจารณาจัดให้เข้าเรียนในห้องระดับต่างๆ ต่อไป แต่จะใช้เวลาในการอยู่ห้องแรกไม่มากนัก จากนั้นจะเลื่อนชั้นไปยังห้องเตรียมความพร้อม ซึ่งมี 6 ห้อง ห้องเตรียมอนุบาล 1 ห้อง และห้องเตรียมประถมศึกษา 1 ห้อง และมีห้องชั้นฝึกอาชีพสำหรับเด็กโต หลักสูตรการเรียนการสอนที่นี่ 3 ปี ห้องเรียนที่ผู้วิจัย เข้าสังเกตการณ์ คือห้องเรียนประถมศึกษาศึกษาพิเศษ การจัดห้องเรียนจะใช้ชุดโต๊ะนั่ง

เรียน 1 ชุดต่อนักเรียน 1 คน ซึ่งที่ชั้นเรียนประถมศึกษาพิเศษนี้มีนักเรียนจำนวน 15 คน เป็นเด็กออทิสติก 6 คน เด็กดาวนซินโดรม 1 คน เด็กปัญญาอ่อน 7 คน และเด็กไฮเปอร์แอกทีฟ 1 คน ซึ่งถือว่าเป็นห้องเรียนผสมระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กพิเศษอื่นๆ ครูประจำชั้นคือ ครูสุรัสวดี ว่องไว และมีครูพี่เลี้ยงอีก 3 คน เท่ากับว่าครูประจำชั้น 1 คนต่อเด็ก 4 คน จำนวนเด็กพิเศษในห้องเรียนประถมศึกษาพิเศษ มีจำนวน 15 คน และมีครูประจำชั้น 1 คน ครูผู้ช่วยอีก 3 คน นั่นคือ ครู 1 คนต้องรับผิดชอบเด็กพิเศษโดยเฉลี่ยแล้ว 4 คน จากการสังเกตพบว่าไม่ได้มีการแบ่งความรับผิดชอบในเด็กพิเศษอย่างชัดเจน ดังนั้นทำให้พบว่าครูคนหนึ่งจะต้องดูแลเด็กทั้งหมดในคราวเดียวกัน ห้องเรียนมีขนาดใหญ่

นอกจากนี้ทางโรงเรียนจะจัดให้มีแพทย์ประจำที่โรงเรียน 1 คน เพื่อดูแลทางด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยของเด็ก การใช้ยาสำหรับเด็กพิเศษ และนักแก้ไขการพูด 1 คน เพื่อช่วยเหลือเด็กพิเศษทุกประเภทที่มีปัญหาทางการพูด และนักปรับพฤติกรรม จะเข้ามาประจำที่โรงเรียนอาทิตย์ละ 2 วัน เพื่อปรับพฤติกรรมเฉพาะเด็กออทิสติกเท่านั้น

ทางโรงเรียนจะมีการจัดอบรม สัมมนาเป็นประจำทุกเดือนขึ้นในโรงเรียนสำหรับครูและผู้ปกครองหรือผู้ที่สนใจเกี่ยวกับเด็กพิเศษ หรือการศึกษาดูงานในโรงเรียนเครือข่ายให้กับครูผู้สอนเป็นประจำ เกี่ยวกับการเรียนการสอน จิตวิทยาหรือความรู้ใหม่ๆ ทางด้านการแพทย์สำหรับเด็กพิเศษให้กับครูผู้สอนเป็นประจำ

โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ เป็นโรงเรียนอนุบาลที่เปิดรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ รับเด็กออทิสติกตั้งแต่วัยเตรียมอนุบาลจนถึงอนุบาล 3 โดยการพิจารณาของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งมีหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน 3 ปี ห้องเรียนแต่ละห้องมีขนาดใหญ่ ห้องเรียน 1 ห้องประกอบด้วยครูประจำชั้น 1 คนกับนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ นั่นคือ ที่ห้องเรียนอนุบาล 1 ประกอบด้วยครูประจำชั้น 1 คน เด็กออทิสติก 8 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีเด็กออทิสติกล้วน ทางโรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องของเทคนิคการสอนคือห้ามไม่ให้ครูใช้วิธีการตีเด็ดขาด ครูจะต้องแต่งชุดฟอร์มของโรงเรียนซึ่งเป็นชุดกระโปรง

ทางโรงเรียนจะจัดให้มีนักปรับพฤติกรรม จะเข้ามาประจำที่โรงเรียนอาทิตย์ละ 2 วัน เพื่อช่วยปรับพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติก และมีการติดต่อกับโรงเรียนในเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนหรือขอเยี่ยมวัสดุอุปกรณ์ ครู หรือสถานที่ ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการฝึกอบรมครู และการจัดสัมมนาต่างๆ

จากผลการวิจัยที่พบ สามารถทำตารางสรุป การจัดกลุ่มเด็กออทิสติกในห้องเรียนพิเศษ
ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มเด็กออทิสติกในห้องเรียนพิเศษ

การจัดกลุ่ม	ศูนย์การศึกษา พิเศษส่วนกลาง	ละอออุทิศ	แสงสว่าง	จันทยานนท์
1.นโยบายโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - มีระดับชั้นเดียว คือ ชั้นเรียนเตรียมความพร้อม หลักสูตร 1 ปี - ดีเด็กได้ - ครูแต่งกายชุดกีฬา - มีอบรมครูเกี่ยวกับเด็กพิเศษทุกเดือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับชั้นอนุบาล 1-3 หลักสูตร 4 ปี (ห้องแรกรับ 1 ปี) - ดีเด็กได้ - ครูแต่งกายชุดสุภาพ - มีอบรมครูเกี่ยวกับเด็กพิเศษทุกเดือน - เปลี่ยนห้องเรียนบางวิชา และเรียนรวมกับอีกห้องหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชั้นเตรียมความพร้อม 3 ระดับ คือ เตรียมความพร้อมเตรียมอนุบาลและเตรียมประถม - หลักสูตร 3 ปี - ไม่ใช้การตี - ครูแต่งกายชุดกีฬา - มีอบรมครูเกี่ยวกับเด็กพิเศษทุกเดือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับชั้นอนุบาล 1-3 - หลักสูตร 3 ปี - ไม่ใช้การตี - ครูแต่งชุดฟอร์ม (กระโปรง) - มีอบรมครูเกี่ยวกับเด็กพิเศษทุกเดือน
2.การคัดเลือกเด็กเข้าเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาโดยคณะกรรมการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - สอบวัด IQ - พิจารณาโดยคณะกรรมการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาโดยคณะกรรมการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาโดยคณะกรรมการโรงเรียน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การจัดกลุ่ม	ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง	ละอออุทิศ	แสงสว่าง	จันทยานนท์
3.จำนวนเด็กต่อห้องเรียน	- 8 คนต่อห้อง	- 6 คนต่อห้อง	- 15 คนต่อห้อง	- 7 คนต่อห้อง
4.ส่วนผสมของกลุ่ม	- เด็กออทิสติก 6 คน ผสมกับเด็กอื่นๆ	- เด็กออทิสติกล้วน	- เด็กออทิสติก 6 คน ผสมกับเด็กอื่นๆ	- เด็กออทิสติกล้วน
5.บรรยากาศในห้องเรียน	- กั้นห้องชัดเจน และมีขนาดใหญ่ - อยู่ติดถนนใหญ่ ได้ยินเสียงรถวิ่งตลอดเวลา	- ไม่มีการแบ่งกั้นห้องชัดเจน - อยู่ติดทางเดินคนภายนอก	- กั้นห้องชัดเจน และมีขนาดใหญ่ - มีห้องเรียนตรงข้ามและมองเห็นกันและกัน	- กั้นห้องชัดเจน และมีขนาดใหญ่ - เงียบสงบ

2. การจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็กออทิสติก

ที่ห้องเรียนเตรียมความพร้อม 6 มีครูประจำชั้นคือ ครูณภามาศ สังขะวิจิตร ห้องเรียนมีขนาดใหญ่มาก เนื่องจากจะต้องรองรับกิจกรรมทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนตามหลักสูตร หรือกิจกรรมพิเศษต่างๆ การจัดที่นั่งเรียนจะถูกกำหนดชัดเจน และเด็กออทิสติกจะต้องนั่งสลับกับเด็กพิเศษอื่นๆ เด็กจะมีตำแหน่งของตนเองชัดเจน ไม่จะเป็นการเรียนการสอนหน้าชั้นเรียน กิจกรรมพิเศษในห้อง หรือการรับประทานอาหารกลางวัน

การเรียนการสอนจะแบ่งเป็น 3 ช่วงต่อวัน ในช่วงเช้าจะเป็นการบรรยายรวม และการทำงานกลุ่มและรายบุคคล ในช่วงบ่ายจะเป็นการทำกิจกรรมพิเศษร่วมกัน การบรรยายรวม ครูณภามาศจะให้เด็กนั่งเรียงแถวหน้ากระดานทั้งหมด ภายในแถวเดียว ไม่มีการจัดให้เด็กนั่งเป็น 2 แถว เด็กที่ซุกซนจะถูกขนาบข้างด้วยเด็กด้อยโอกาส ซึ่งครูจะกำหนดให้เด็กด้อยโอกาส ซึ่งเป็นเด็กปกติ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าห้อง ดังนั้นเด็กด้อยโอกาสมีสิทธิในการดูแล เด็กออทิสติกไม่ให้ซุกซน และช่วยเด็กออทิสติกให้สนใจเรียน ซึ่งได้รับคำอธิบายดังนี้

“การที่ครูให้เด็กนั่งเรียงหน้ากระดานทั้งหมด เพราะครูไม่ต้องการให้เด็กเป็นสิ่งที่เร้าซึ่งกันและกัน เพราะถ้าเด็กนั่งเป็นสองแถว มีแถวหน้ากับแถวหลัง เด็กอาจจะสนใจเพื่อนที่นั่งข้างหน้า แทนที่จะเป็นครูที่กำลังสอน หรือเด็กอาจจะหันหน้าหันหลังไปสนใจเพื่อนที่อยู่ข้างหลัง หรือเกิดการแกล้งกันได้ อีกอย่างครูจะไม่สามารถชี้เด็กที่นั่งข้างหลังได้ การที่เด็กนั่งเรียงกันหมด เขาจะรู้สึกว้ากัลลัครู และถูกครูจี้ตลอดเวลาในการเรียนการสอน ..ส่วนตำแหน่งว่าใครนั่งใกล้ใครนั้นครูจะดูจากพฤติกรรมเด็กที่สมาธิสั้นและอยู่ไม่นิ่ง ชอบลุกเดินนั้นก็จะให้นั่งกับเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเป็นเด็กปกติ ช่วยควบคุมให้เด็กออทิสติกมีสมาธิและตั้งใจเรียน”

(ผกามาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

เมื่อการบรรยายรวมสิ้นสุดลง ครูผกามาศจะให้เด็กช่วยกันจัดโต๊ะเพื่อให้เด็กได้ทำงานกลุ่ม โดยนำโต๊ะ 2 ตัวมาวางติดกัน และนำเก้าอี้มาวางล้อมรอบ ซึ่งครูจะนั่งอยู่หัวโต๊ะ เพื่อคอยอำนวยความสะดวกการทำงานของเด็ก การจัดที่นั่งให้เด็กนั้น ครูจะนำเด็กที่ซุกซนไม่ยอมทำงานมานั่งไว้ใกล้ตัวที่สุด ส่วนเด็กที่ไม่ค่อยซุกซนก็จะนั่งห่างออกไป ซึ่งครูผกามาศ อธิบายเสริมว่า

“ เพราะว่าเป็นการเปลี่ยนมาทำงานกลุ่มร่วมกัน ครูจะให้เด็กนั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้า เพื่อสะดวกในการทำงาน ครูจะนั่งอยู่ด้วย เพื่อคอยดูการทำงาน เด็กที่ซุกซนมากๆ ก็จะให้นั่งใกล้ตัว อีกอย่างหนึ่งการนั่งโต๊ะ แบบนี้เด็กจะนั่งติดกัน หน้าหันเข้าโต๊ะ หลังติดผนังทำให้เหมือนว่าเด็กถูกจำกัดที่นั่งกับที่ ทำให้ลุกเดินได้ยาก เป็นประโยชน์กับครูด้วย”

(ผกามาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

ที่ **โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ** ห้องของครูชุนหวิภา ไชยชนะ นั้น ภาคเช้าจะเป็นการบรรยายหน้าชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนทั้ง 4 ห้อง ก็ต้องทำการสอนเด็กออทิสติกพร้อมกันทั้ง 4 ห้อง ซึ่งพบว่ามีปัญหาในเรื่องของเสียงรบกวนอันเกิดจากการเรียนการสอนของครูผู้สอนทั้ง 4 คน และเด็กออทิสติก อีกทั้งห้องเรียนไม่ได้มีการกันห้องชัดเจน ทำให้เด็กออทิสติกบางคนไปให้ความสนใจกับการเรียนการสอนห้องเรียนอื่นๆ

“การแบ่งห้องเรียนแบบนี้ ก็จะมีปัญหาบ้าง เพราะไม่ได้กันห้องชัดเจน จะเห็นว่าห้องจะใหญ่มาก เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน 4 ห้อง...ครูต้องคอยระวังเวลาเด็กของครูว่าจะลุกวิ่งหรือไปรบกวนห้องเรียนของครูท่านอื่นๆ หรือปล่าว...”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

เช่นเดียวกับการจัดที่นั่งในห้องเรียนของเด็กออทิสติก ซึ่งห้องเรียนของครูชุดมหิภา นั้น เป็นห้องเรียนของเด็กออทิสติกล้วน การบรรยายรายนั้น เด็กจะถูกจัดให้นั่งเรียงหน้ากระดาน 2 แถว บางครั้งก็นั่งกับพื้น บางครั้งนั่งบนเก้าอี้ เพื่อฝึกการอยู่กับที่ ส่วนการจัดเด็กออทิสติกนั่งโต๊ะเรียนนั้น จะเป็นการทำงานส่วนตัวของแต่ละคน โดยโต๊ะเรียนเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าสองตัว และล้อมรอบด้วยเก้าอี้ของเด็กออทิสติก 6 ตัว โดยมีเก้าอี้ของครูอยู่หัวโต๊ะ การจัดที่ให้กับเด็กออทิสติกในชั้นเรียนนี้ จึงเน้นไปที่อาการของเด็กออทิสติก สังเกตเห็นว่าเด็กออทิสติกคนไหนที่มีอาการอยู่ไม่นิ่ง ชอบลุกวิ่ง หรือชอบทำท่าทางแปลก จะถูกจัดให้นั่งใกล้กับครูประจำชั้นมากที่สุด ส่วนเด็กที่ไม่สนใจ สามารถนั่งอยู่กับเก้าอี้ได้นานๆ จะถูกจัดให้นั่งไกลออกไป

“เนื่องจากเวลาที่ครูบรรยายหน้าชั้นเรียนนั้น ครูจะต้องควบคุมเด็กทั้งหมดให้สนใจกับการสอนหน้าห้อง ซึ่งเด็กจำนวน 6 คนนี้ ถือว่ามีจำนวนมากพอสมควรสำหรับครูหนึ่งคน เพราะเด็กผิดปกติทางด้านพฤติกรรม อีกทั้งเขายังมีความเป็นเด็ก คือมีนิสัยดื้อ ซนเหมือนเด็กปกติวัยเดียวกันด้วย ครูจะต้องสังเกตและจัดให้เด็กนั่งเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งก็พิจารณาจากพฤติกรรมของเด็ก เด็กคนไหนอยู่นิ่งได้ คนไหนอยู่นิ่งไม่ได้ คนไหนอยู่ไม่นิ่ง ครูก็จะนำมาไว้ใกล้ตัวมากที่สุดก็สามารถอยู่ใกล้ตัวได้ 2 คน ซ้ายขวา ถ้าเด็กมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ก็จะดูจากความสามารถในการเรียน ถ้าเด็กคนไหนสอนยากครูจะนำมาไว้ใกล้ตัว ครูจะได้คอยกระตุ้นให้เขาเรียน หรือจี้ให้เขาเรียนได้...”

(ชุดมหิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

ที่ **มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง** การจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็กพิเศษทั้งหมด จะมีการกำหนดที่นั่งให้กับเด็กแต่ละคนอย่างชัดเจนในครั้งแรกที่เข้าเรียน และไม่ค่อยมีการเปลี่ยนที่นั่งเรียนนัก เพียงแต่จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปแล้วแต่กิจกรรม นั่นคือ ในตอนเช้า เป็นการบรรยายรายนหน้าชั้น เด็กนักเรียนจะนั่งเรียนบนโต๊ะ โดยเด็กออทิสติกจะถูกจัดให้นั่งอยู่แถวกลาง (แถวที่ 2 จากทั้งหมด 3 แถว) และมีเด็กที่มีความบกพร่องทางปัญญานั่งล้อมรอบ เมื่อการบรรยายรายนหน้าชั้นจบลง จะเปลี่ยนโต๊ะเรียนเป็น โต๊ะญี่ปุ่น และให้เด็กนักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม นั่งรอบโต๊ะญี่ปุ่นนั้นเพื่อให้เด็กทำงานกลุ่มร่วมกัน และเมื่อกิจกรรมเปลี่ยนเป็นกิจกรรมวงกลม เด็กจะนั่งรวมกันทั้งหมดเป็นวงกลม ซึ่งการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมนั้น การจัดที่นั่งให้เด็กนักเรียนในแต่ละกิจกรรมจะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเด็กนักเรียนในห้องนี้มีหลายประเภทความผิดปกติ การจัดที่นั่งเรียนจะคละเคล้ากันไปโดยไม่ให้เด็กที่ผิดปกติเดียวกันนั่งด้วยกัน จะต้องจัดให้นั่งกับคนที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ หรือช่วยเหลือกันได้ เช่น เด็กออทิสติกนั่งคู่กับเด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญา

อ่อนจะควบคุมเด็กออทิสติกในเรื่องของการอยู่กับที่ ส่วนเด็กออทิสติกก็จะช่วยเรื่องการเรียนรู้หนังสือ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนอีกด้วย

“เวลาที่จัดที่นั่งให้เด็กออทิสติก ครูจะให้เด็กนั่งสลับกับเด็กปัญญาอ่อน เพราะเด็กปัญญาอ่อนครูสั่งให้เขาทำอะไร เขามักจะทำตาม ดังนั้นเขาจะช่วยดูแลเด็กออทิสติกให้ครูได้ เพราะเด็กออทิสติกเวลาที่ครูสั่งอะไรบางที่เขาไม่สนใจที่จะทำตาม อีกอย่างเด็กกับเด็กสามารถสื่อสารกันง่ายกว่า ซึ่งการจัดห้องเรียนที่เป็นเด็กผสมกันแบบนี้มันก็มีข้อดีตรงที่ เราสามารถใช้ประโยชน์จากเด็กแต่ละคนได้ อีกเรื่องคือเด็กออทิสติกเขาเรียนรู้อะไรได้เร็วกว่าเด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนเขาจะสมองช้ามาก ๆ เด็กออทิสติกเขาจะทำงานได้เร็วกว่า ถ้าเขายอมทำหรือสนใจที่จะทำ เด็กปัญญาอ่อนเขาก็จะทำตาม เป็นการพึ่งพาอาศัยกัน แล้วก็จะช่วยครูเบาแรงได้...”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

ส่วนที่ **โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์** การจัดที่นั่งให้เด็กออทิสติกเรียนนั้น มีลักษณะที่ไม่ชัดเจน นั่นคือ ไม่มีการกำหนดที่นั่งให้เด็กออทิสติกแต่ละคนอย่างชัดเจน เพราะเด็กนักเรียนเป็นเด็กออทิสติกทั้งหมด และมีอาการค่อนข้างคล้ายคลึงกัน เช่น ที่ห้องของครูอารี คำคะณา นี้ เด็กออทิสติกจะมีลักษณะที่สนใจอะไรเป็นพิเศษและไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการให้งานเด็กออทิสติกทำ เช่น การระบายสีภาพ หรือการให้เด็กเล่นเกม จึงสามารถช่วยให้เด็กนั่งกับที่ได้มาก ที่สังเกตพบอีกอย่างคือ เด็กออทิสติกทั้งหมดจะไม่เล่นด้วยกัน ไม่สนใจกันและกัน ถึงแม้ว่าจะนั่งข้างกันก็ตาม ครูประจำชั้นจะสังเกตว่าเด็กคนไหนมีปัญหาในชั้นเรียน หรือสร้างปัญหาในการเรียนการสอน ก็จะนำเด็กมานั่งข้างตน เป็นการจำกัดหรือควบคุมความประพฤติ

“ห้องของครูเป็นเด็กออทิสติกล้วน ดังนั้นการจัดที่นั่งให้เด็กออทิสติกก็จะพิจารณาถึงลักษณะของเด็ก เพราะเด็กที่อยู่ไม่นิ่ง ชอบลุกเดินก็เป็นกันทุกคน แล้วแต่ใครจะมากจะน้อย อีกอย่างเด็กพวกนี้จะไม่เล่นด้วยกัน ไม่คุยกัน เมื่อครูพบว่าเด็กคนไหนสร้างปัญหาในห้องเรียนมากขึ้นก็จะจัดให้เด็กมานั่งใกล้ครู ”

(อารี คำคะณา , สัมภาษณ์ . 24 กุมภาพันธ์ 2547)

จากผลการวิจัยที่พบ สามารถทำตารางสรุปการจัดที่นั่งเรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็กออทิสติก

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
- ปรับเปลี่ยนตามรูปแบบการสอน ดังนี้				
1.การบรรยาย	- นั่งเรียนหน้ากระดาน	- นั่งเรียนหน้ากระดาน	- นั่งตามโต๊ะที่จัดเป็น 3 แถว	- นั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยม
2.การทำงานกลุ่ม	- กลุ่มเดี่ยวนั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยม	- กลุ่มเดี่ยวนั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยม	- นั่งเป็นกลุ่มตามการแบ่งของครู	- แบ่งเป็น 2 กลุ่มและนั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยม
3.การทำงานรายบุคคล	- นั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยม / เรียกไปทำที่โต๊ะของครู (นั่งประจำที่ตัวเองตลอด)	- นั่งล้อมโต๊ะสี่เหลี่ยม (นั่งประจำที่ตัวเองตลอด)	- นั่งประจำโต๊ะโดยครูจะเข้าไปหาเอง / เรียกไปทำที่โต๊ะของครู (นั่งประจำที่ตัวเองตลอด)	- เรียกไปทำที่โต๊ะของครู (ไม่ต้องนั่งประจำ)
4.การทำกิจกรรม	- ไม่กำหนด แล้วแต่กิจกรรม (เด็กออทิสติกนั่งที่สลับกับเด็กอื่น)	- ไม่กำหนด แล้วแต่กิจกรรม	- ไม่กำหนด แล้วแต่กิจกรรม (เด็กออทิสติกนั่งที่สลับกับเด็กอื่น)	- ไม่กำหนด แล้วแต่กิจกรรม
- ปรับเปลี่ยนตามพฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียน	-	- เด็กที่มีปัญหาในห้องจะจัดให้นั่งใกล้ๆ ครู	- เด็กที่มีปัญหาในห้องจะจัดให้นั่งใกล้ๆ ครู	- เด็กที่มีปัญหาในห้องจะจัดให้นั่งใกล้ๆ ครู

3. ปัจจัยลักษณะครู

ครูประจำชั้น เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในชั้นเรียน มีหน้าที่และบทบาทที่ชัดเจน คือให้ความดูแลและช่วยเหลือเด็กออกทิสติกในชีวิตประจำวันที่เขามาโรงเรียน และสอนเนื้อหาที่เป็นวิชาการกับเด็ก

ครูผู้สอน ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นเรียนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. **ครูผกามาศ สังขะวิจิตร** ครูประจำชั้นเรียนเตรียมความพร้อมที่ 6 ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง อายุ 36 ปี จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต สาขาวิชาอนุบาลและเรียนต่อด้านการศึกษาพิเศษจนได้ประกาศนียบัตรทางการศึกษาพิเศษ

ครูผกามาศเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิเศษถึง 16 ปี ครูผกามาศมีบุคลิกที่น่าเกรงขาม เสียงดัง มีความเด็ดขาดในการลงโทษเด็กที่ไม่เชื่อฟัง คล่องแคล่วว่องไว สังเกตได้จากการสอนหน้าห้องเมื่อเด็กไม่สนใจที่จะฟังครูจะเข้าหาทันที นอกจากนี้ครูผกามาศยังเป็นคนที่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความสนใจในการค้นหาข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการสอนเด็ก

ครูผกามาศ สังขะวิจิตร มีความเห็นว่าเด็กออกทิสติกเป็นเด็กที่มีความสามารถ แต่ไม่สามารถขอพบบุคคลอื่นๆ ให้รับรู้ได้ การช่วยเหลือเด็กออกทิสติกจะต้องช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มด้วยความจริงจัง และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ แพทย์ นักวิชาการ ผู้ปกครอง พี่เลี้ยง ครู และบุคคลรอบข้าง ครูผกามาศยังกล่าวอีกว่า เด็กออกทิสติกจะไม่หายจากอาการโดยเด็ดขาด แต่เขาก็สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไป บางคนอาจมีความชำนาญหรือมีความเก่งเฉพาะทางได้ เช่น ทางด้านดนตรี ศิลปะ เป็นต้น

ครูผกามาศ มีความตั้งใจแน่วแน่มากในการให้ความช่วยเหลือเด็กออกทิสติก โดยครูผกามาศกล่าวว่า ตอนที่ครูผกามาศศึกษาในระดับปริญญาตรี ได้ฝึกสอนเด็กที่เป็นออทิสติกและเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก จึงไปเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรทางการศึกษาพิเศษเพิ่มเติมเพื่อจะได้ทำงานเป็นครูสอนเด็กพิเศษโดยตรง และครูก็มีการศึกษาเพิ่มเติม หากความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ครูผกามาศจะอ่านหนังสือ หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก เมื่อเห็นบทความหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจะตัดเก็บไว้ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน และใช้เป็นฐานความรู้สู่การประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้การศึกษาจากผู้ปกครอง เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากเด็กออทิสติกอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง นั่นคือ ครูจะต้องเรียนรู้และปรึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กออทิสติกกับผู้ปกครอง เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปในทางเดียวกัน รวมถึงเทคนิคต่างๆ ที่ใช้สอนเด็ก เช่น เมื่อครูให้การบ้านเด็กไปทำงานที่บ้าน ครูจะแนะนำผู้ปกครองในการสอนเด็กทำการบ้าน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน

ในชั้นเรียนพิเศษของครูพิกุลมาศ ข้อตกลงเบื้องต้นระหว่างครูพิกุลมาศ และผู้ปกครองเด็กออทิสติก คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่ครูใช้ นั่นคือ การทำโทษเด็กด้วยการตี ซึ่งการที่ให้ผู้ปกครองเข้ามาชมการเรียนการสอนก่อนนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า การตี นั้นมีขอบเขตอยู่ที่ใด กรณีใดที่ต้องใช้การตี และเมื่อผู้ปกครองเข้าใจถึงรูปแบบที่เป็นรูปแบบการเรียนการสอนของครูพิกุลมาศแล้ว ครูพิกุลมาศจะให้ผู้ปกครองลงลายมือชื่อ เพื่ออนุญาตให้ครูสามารถใช้ การตี ได้ ซึ่งถ้าผู้ปกครองไม่พอใจถึงลายมือชื่อไม่เห็นด้วยได้ ซึ่งทางโรงเรียนก็จะจัดเด็กให้เรียนในห้องเรียนอื่นๆ ต่อไป

“ครูยอมรับว่าต้องใช้การตีเด็กออทิสติก เหมือนเขาไม่ทำตามหรือไม่เชื่อฟัง ซึ่งก็ได้ตกลงกับผู้ปกครองแล้วว่า การสอนของเราเป็นแบบนี้ ผู้ปกครองจะรับได้หรือไม่ ให้เซ็นหนังสือยินยอมมาเลย เนื่องจากครูเองก็ต้องมีมาตรการที่เด็ดขาด แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องตีทุกครั้งไป ครูจะต้องดูสถานการณ์และความผิดของเด็กด้วย เมื่อเด็กทำผิดถึงจะตี ทั้งนี้ก็ต้องมีการว่ากล่าวตักเตือนก่อน ถ้าไม่เชื่อฟังถึงจะใช้การตี”

(พิกุลมาศ สังขวิจิตร, สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

ครูพิกุลมาศ ให้ความคิดเห็นเสริมอีกว่า ครูจะต้องมีความอดทนสูงกับเด็กออทิสติก และระลึกรู้เสมอว่า เด็กออทิสติกนั้นมีความผิดปกติทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ดังนั้นครูจะต้องปฏิบัติตัวอย่างเป็นกลางกับเด็กทุกๆ คน ครูจะต้องเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีลักษณะต่างกันตรงไหน นิสัยของแต่ละคนเป็นอย่างไร และมีอาการผิดปกติเรื่องใดบ้าง เพื่อครูจะได้แก้ไขปัญหาหรือสามารถสื่อสารกับเด็กออทิสติกได้อย่างถูกต้อง และต้องมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือเด็กออทิสติก มีความคล่องแคล่วในการทำงาน และไม่มี ความลำเอียงนอกจากเรื่องทัศนคติของครูที่มีต่อเด็กออทิสติกเหล่านี้แล้ว การไม่ลำเอียง จะต้องเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของครูผู้สอนด้วย เนื่องจากเด็กออทิสติกแต่ละคนมีความผิดปกติทางพฤติกรรมและอารมณ์ ที่ไม่เท่ากัน และแสดงออกมาในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูผู้สอนจะรู้ว่าเด็กออทิสติกคนไหนมีลักษณะอย่างไร

คนไหนมีปัญหามาก คนไหนมีปัญหาน้อย ครูจะต้องเอาใจใส่เด็กทุกคน ไม่ใช่สนใจแต่เด็กที่ไม่ค่อยมีปัญหา เพราะสอนง่ายกว่า เป็นต้น

นอกเหนือจากการมีจิตใจดี ไม่ลำเอียง มีทัศนคติที่ดีแล้ว ครูจะต้องมีความกระตือรือร้น คล่องตัว เนื่องจากจะต้องลุกนั่งตลอดเวลา อันเนื่องมาจากพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติกที่อยู่ไม่นิ่ง และชอบแยกตัว ดังนั้น ครูผู้สอนจะแต่งกายด้วยชุดกีฬาของโรงเรียน นั่นคือ ครูจะสวมเสื้อยืด กางเกงขาสั้นและรองเท้าผ้าใบ และถ้าเป็นครูผู้หญิงที่ผมยาว จะรวบผมให้มิดชิดที่สุด เนื่องจากป้องกันการกระชากผมจากเด็กบางคนที่มีอารมณ์รุนแรง หรือก้าวร้าว และครูจะไม่ใส่เครื่องประดับที่สะดุดตาเด็ก เพื่อไม่ให้เด็กสนใจสิ่งเร้าอื่นๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนหน้าห้อง อีกทั้งเด็กออทิสติกนั้นเป็นเด็กที่สมบูรณ์ทางร่างกายและสติปัญญา มีความซุกซนตามวัยของเขา แต่เมื่อเขาอยู่ในภาวะอารมณ์ที่ผิดปกติแล้ว พฤติกรรมที่แสดงออกจะรุนแรงกว่าภาวะอารมณ์ปกติ ครูจะต้องคอยดึง คอยรั้งตัวเด็กไว้ เพื่อหยุดการกระทำที่เป็นปัญหา ดังนั้นครูจะต้องคล่องแคล่ว ว่องไว และทันต่อเหตุการณ์

“ การแต่งกายของครูประจำชั้นทุกห้องที่นี่ (ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง) จะเป็นไปตามนโยบายของโรงเรียนที่เห็นความสอดคล้องของเนื้อหาที่สอน วิชาที่สอน และกิจกรรมที่สอน อีกทั้งพิจารณาจากลักษณะของเด็กด้วย เพราะการดูแลช่วยเหลือเด็กที่ผิดปกติทางพฤติกรรมและอารมณ์นั้นต้องคล่องแคล่ว ถ้าใส่ชุดกระโปรงแบบครูทั่วไปคงจะลำบาก ดังนั้นโรงเรียนของเราจึงใส่ชุดกีฬาประจำโรงเรียน เพื่อสะดวกในการทำงาน”

(ผกาภาส สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

2. ครูชุนหวิภา ไชยชนะ ครูประจำชั้นอนุบาล 2/3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ อายุ 25 ปี จบการศึกษาจาก สถาบันราชภัฏสวนดุสิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ครูชุนหวิภา มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิเศษเป็นเวลา 3 ปี

บุคลิกของครูชุนหวิภานั้นดูเป็นคนสวยใจดี เพราะมีรอยยิ้มบนใบหน้าตลอดเวลา รูปร่างเล็กและค่อนข้างผอม แต่งกายทะมัดทะแมงด้วยชุดกางเกงขาสั้น เสื้อยืด รวบผมตั้ง ครูชุนหวิภา เป็นคนที่ใช้เสียงดังในการสอนเด็ก เป็นคนที่ไม่ยอมปล่อยให้พฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กนั้นหลุดออกมาเลย ถ้าพบว่าเด็กทำท่าทางแปลก จะสั่งให้เด็กหยุดกระทำ หรือห้ามไม่ให้กระทำทันที

ครูชุนหวิภา ไชยชนะ มีความเห็นว่า เด็กออทิสติกนั้นไม่สามารถหายขาดจากอาการที่เป็นได้ แต่สามารถมีพัฒนาที่ดีขึ้นได้ใกล้เคียงคนปกติมากที่สุด ถ้าได้รับความรัก ความเอาใจใส่ที่ดีจากผู้ปกครองและครู เด็กออทิสติกนั้นมีลักษณะเหมือนเด็กทั่วไป สุขภาพแข็งแรงและมีความซุกซนตามวัยของเขา

“ครูเคยคิดว่าเด็กออทิสติก ก็เหมือนกันเด็กปกติทั่วไป เขายังมีความซุกซนตามวัยของเขา การดื้อ การไม่เชื่อฟัง ซึ่งตรงนี้เราสามารถฝึกเขาได้ ใช้หลักการเดียวกันกับเด็กปกติ ส่วนที่เด็กออทิสติกแตกต่างจากเด็กอื่นๆ ก็คงเป็นเรื่องพฤติกรรมที่ชอบทำท่าทางแปลกๆ โดยไม่มีเหตุผล.....แต่เด็กพวกนี้สามารถหายจากอาการผิดปกตินี้ได้ ครูและผู้ปกครองต้องช่วยกันปรับพฤติกรรมของเขา..”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, 26 กุมภาพันธ์ 2547)

ดังนั้นการปรึกษากับผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติทุกวัน นั่นคือ เมื่อผู้ปกครองมารับ มาส่ง ครูจะทำการพูดคุยกับผู้ปกครองถึงเรื่องการเลี้ยงดูที่บ้าน สถานที่ที่พาไป หรือสิ่งที่เด็กพบเจอในแต่ละวัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เพราะเด็กไม่สามารถสื่อสารสิ่งที่เขาพบเห็นได้ทุกอย่าง การแลกเปลี่ยนข้อมูลนี้จะช่วยในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม ฝึกสอนเด็กออทิสติกให้มีความสอดคล้องกัน ไปในทางเดียวกัน

ครูชุนหวิภาเห็นว่าการจำกัดพฤติกรรมเด็กออทิสติกที่เป็นปัญหานั้นมีความสำคัญมาก เพราะเมื่อพฤติกรรมที่เขากระทำนั้นถูกจำกัดตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมเหล่านั้นหายไปได้ ดังนั้นครูชุนหวิภา จึงจำกัดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติกตลอดเวลาที่พบ เช่น เมื่อเด็กเล่นนิ้ว ครูจะห้ามเล่นทันที ด้วยการบอกและจากเข้าไปตีที่มีมือ เพื่อให้เด็กหยุดพฤติกรรม

การที่ครูประจำชั้นจะต้องใช้เวลาอยู่กับเด็กออทิสติกตลอดวันนั้น ไม่ใช่เรื่องปฏิบัติได้ง่าย สังเกตได้ว่าครูหนึ่งคนจะรับผิดชอบเด็กออทิสติกเพียง 4 -10 คน เท่านั้น ในขณะที่โรงเรียนทั่วไปครูหนึ่งคนจะรับผิดชอบเด็กปกติประมาณ 30 -40 คน ดังนั้นการที่ครูประจำชั้นจะสามารถรับมือกับเด็กที่ผิดปกติทางพฤติกรรมและอารมณ์อย่างเด็กออทิสติกได้นั้น จะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กใจเย็น มีความกระตือรือร้นที่จะกระตุ้นเด็กตลอดเวลา มีความพยายามที่จะฝึกสอนเด็กให้ได้ เรียนรู้อย่างจริงจัง และต้องเข้าใจสภาพความจริงของเด็กที่เป็นอยู่ นั่นคือ พฤติกรรมที่แตกต่างจากเด็กปกติ การที่เด็กไม่ยอมสื่อสารด้วย การที่เด็กมีอารมณ์รุนแรงผิดปกติและการที่เด็กทำอะไรโดยไม่สมเหตุผล

“เพราะว่าเรามีเวลาอยู่กับเด็กเยอะมาก เพราะฉะนั้นเราจะรู้ว่าเด็กแต่ละคนมีนิสัยอย่างไร มีอาการอย่างไร หน้าที่ที่เรียกว่าหลุด (หลุดออกจากอาการคนปกติ) เวลาไหนที่เรียกว่าหลุด เมื่อเราเข้าใจเด็กอย่างนี้แล้ว ก็จะทำให้การทำงานของเรายิ่งขึ้น ถูกทางขึ้น”

(คุณหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

การที่ครูคุณหวิภา ต้องจำกัดพฤติกรรมเด็กตลอดเวลา ไม่ว่าจะเด็กจะเล่นนิ้ว หรือทำหน้าตาแปลกๆ อยู่ไม่นิ่ง ลูกวิ่งโดยไม่มีเหตุผล ทำเสียงประหลาด ฯลฯ นั้นก็เพราะครูคุณหวิภาเป็นว่าพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญและเป็นอาการแรกเริ่มของเด็กออทิสติกที่จะสังเกตเห็นได้ง่าย ทำให้บุคลิกภาพของเด็กเสียไป และส่งผลต่อการเรียนการสอนด้วย ดังนั้นครูคุณหวิภา จึงจำกัดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านี้ตลอดเวลา ครูคุณหวิภาจึงต้องเป็นผู้ที่คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง คล่องตัว สามารถทำอะไรได้อย่างรวดเร็ว ครูจึงแต่งกายด้วยชุดกางเกง ซึ่งแตกต่างจากครูประจำชั้นห้องอื่นๆ ที่ใส่กระโปรง ซึ่งครูคุณหวิภาให้เหตุผลว่า

“การใส่กางเกงมาทำงานนี้ ก็เพราะความสะดวกในการดูแลเด็ก เนื่องจากครูต้องใช้ความเร็ว ต้องลุกนั่งตลอดเวลา ซึ่งทางโรงเรียนไม่ได้ห้าม เพราะครูแต่งกายสุภาพ กางเกงเป็นกางเกงผ้าสีเข้ม เสื้อเชิ้ตใส่เข้าข้างใน”

(คุณหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์. 26 กุมภาพันธ์ 2547)

3. ครูสุรัสวดี ว่องไว ครูประจำชั้นประถมศึกษาพิเศษ มุลินนิสถานแสงสว่างอายุ 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาพิเศษ มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิเศษเป็นเวลา 5 ปี

ครูสุรัสวดีเป็นคนรูปร่างอวบ มีบุคลิกที่ดูใจดี จะเห็นได้จากเวลาที่เป็นกิจกรรมเล่นตามสบาย ครูจะลงไปเล่นกับเด็กๆ ด้วย เวลาสื่อสารกับเด็กจะพูดตลอดเวลา น้ำเสียงที่ครูใช้จะอยู่ในระดับเสียงดัง ครูสุรัสวดี เป็นคนพูดไฟเพราะมีหางเสียงในทุกประโยคที่ครูพูด ถึงแม้ว่าจะเป็นการดูหรือว่ากล่าวเด็กก็ตาม นอกจากนี้ครูยังมีความคล่องตัวสูง มีความกระตือรือร้นตลอดเวลา ซึ่งเห็นได้จากการที่เด็กพิเศษวิ่งออกนอกห้อง ครูจะลุกไปตามทันที โดยไม่ต้องรอว่าจะเป็นการดูหรือว่ากล่าวเด็กก็ตาม

ครูสุรัสวดี ว่องไว มีความคิดเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติกในระยะแรกเริ่มมีความสำคัญมาก ผู้ปกครองต้องยอมรับความผิดปกติของเด็กออทิสติกให้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด

จะได้ช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้อย่างรวดเร็ว ครูสุรัสวดีเห็นว่า ความรักเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการช่วยเหลือเด็กออทิสติก เพราะความรักเป็นพื้นฐานของความเอาใจใส่ การดูแลเลี้ยงดู ความอดทน ตลอดจนการสละเวลาให้กับเด็กออทิสติก

“เด็กพวกนี้ต้องการความรัก ความเอาใจใส่มากๆ จากผู้ปกครอง และก็ครูด้วย เขาจะสามารถรับรู้ถึงเรื่องความรัก ได้เป็นอย่างดี และครูเชื่อว่าการได้รับความรัก ความเอาใจใส่จะเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เขาหายจากอาการผิดปกติ”

(สุรัสวดี ว่องไว , สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

ดังนั้น ครูและผู้ปกครองจะต้องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเรียนรู้ระหว่างกันด้วย ครูสุรัสวดีอธิบายว่า การเรียนรู้ระหว่างครูและผู้ปกครองเป็นเรื่องจำเป็น ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รู้ถึงพฤติกรรมต่างๆ ทั้งที่ดีและไม่ดีของเด็กออทิสติกขณะที่เด็กอยู่กับตนเอง เพื่อการปรับใช้เทคนิคการดูแลเด็กให้สอดคล้องกันมากที่สุด

ครูสุรัสวดีเสริมว่า ถึงแม้ว่าเด็กออทิสติกจะไม่สามารถหายเป็นปกติเหมือนเด็กทั่วไปได้ แต่ถ้าเขาได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้อง เขาจะมีความใกล้เคียงกับคนปกติมากที่สุด สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ เด็กบางคนมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ดังนั้นครูและผู้ปกครองจะต้องช่วยกันค้นหาให้พบ เพราะจะเป็นประโยชน์มากในการเรียนการสอนเด็ก

ครูสุรัสวดี แนะนำอีกว่า การที่จะเข้าใจปัญหาของเด็กออทิสติกได้นั้น ครูจะต้องศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และต้องเข้ารับการอบรมพิเศษเกี่ยวกับเด็กออทิสติกมากๆ เพราะในด้านการแพทย์ที่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ อาจจะมีข้อมูลใหม่ๆ ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้ อีกทั้งการศึกษาดูงานจากสถาบัน องค์กร โรงเรียนต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติก จะเป็นประโยชน์ต่อครูได้มาก และยังได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูที่สอนเด็กออทิสติกด้วยกันอีกด้วย

การเรียนการสอนในห้องเรียน ต้องระลึกอยู่เสมอว่า เด็กออทิสติกบางคนเรียนรู้ได้ช้า หรือความสามารถในการรับรู้ช้า การสอนเด็กออทิสติกในแต่ละเรื่องจึงต้องใช้เวลา และต้องสอนซ้ำๆ มีการทบทวนตลอดเวลา

“ครูจะทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว ทั้งของเมื่อวาน และของสัปดาห์ที่แล้ว เพราะบางที่เป็นช่วงที่ครูเปลี่ยนหน่วยการเรียนรู้ และเมื่อเด็กเข้าใจหน่วยการเรียนรู้แล้ว หมายถึงเขาเปลี่ยนมาคุ้นเคยกับหน่วยการเรียนรู้ใหม่นี้แล้ว เขาจะสนใจแต่หน่วยการเรียนรู้ที่อยู่ตรงหน้า ...”

(สุรัสวดี ว่องไว , สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

อีกประเด็นหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องระวังอย่างมาก คือการใช้ภาษาหรือการใช้คำพูดต่างๆ ต้องเป็นคำพูดที่ไพเราะ ไม่หยาบคาย รวมถึงต้องเป็นภาษาที่ไม่ซับซ้อน เมื่อต้องการสอนให้เด็กจดจำ อีกทั้งต้องไม่ขัดแย้งในตัวเอง การใช้น้ำเสียงต้องดัง ฟังชัด และไม่เร็วเกินไป ถ้าเด็กจำไม่ได้ต้องเน้น และพูดซ้ำๆ

“เรื่องคำพูดนี้ครูต้องระวังมากๆ เพราะอย่างที่ทราบ เด็กออกทิสติกจะมีลักษณะในการเลียนแบบ และไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงง่าย คือเมื่อจำแล้วก็จำเลย ทำให้มีปัญหามากในการแก้ไข ซึ่งครูจะต้องสอนในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ พูดในสิ่งที่ถูกต้อง...”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

การแต่งกายของครูที่มูลนิธิสถาบันแสงสว่างนี้ จะแต่งกายด้วย ชุดกีฬาของโรงเรียน เพราะเนื่องจากกิจกรรมที่ต้องทำให้แต่ละวันนั้น ต้องใช้ทักษะการเคลื่อนไหวที่คล่องตัวที่สุด

“ชุดกีฬานี้ ครูว่าเหมาะสมที่สุดแล้ว เมื่อต้องรับมือกับเด็กออทิสติก เพราะจะเห็นว่ากิจกรรมในห้องที่เราออกแบบไว้ฝึกเด็กนั้นต้องลุกนั่งตลอดเวลา โดยเฉพาะเด็กออทิสติก ครูจะต้องคอยดึง คอยพาทำกิจกรรมตลอดเวลาด้วย เพราะเขาจะไม่สนใจ บางทีก็ชอบแยกตัวไปอยู่ตามมุมห้อง เรียกไม่มาเราก็ต้องไปดึงตัวมา...การที่ครูทำอะไรได้รวดเร็ว ว่องไว จึงเป็นการดี เพื่อให้การเรียนการสอนไปได้เร็วขึ้นด้วย ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

4. ครูอารี คำคะณา ครูประจำชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ อายุ 32 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ มีประสบการณ์ในการสอนทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษมาก่อน

ครูอารีเป็นคนที่มีความคล่องตัวที่เรียบร้อยไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการกระทำ มีน้ำเสียงในการสอนที่เบา มีความน่าเกรงขามในน้ำเสียงเพราะไม่ใช้น้ำเสียงที่บ่งบอกอารมณ์มากนัก แต่ถ้าเป็น

การห้ามปรามการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก ครูจะใช้น้ำเสียงที่ดังขึ้น ครูอาร์เป็นคนรูปร่างใหญ่ และไม่ค่อยลงไปเล่นกับเด็ก

ครูอาร์ คำคะณา มีความคิดเห็นว่า เด็กออทิสติกไม่สามารถหายเป็นปกติได้ แต่เขาก็สามารถเป็นปกติได้มากกว่าเด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กพิการอื่นๆ และเด็กออทิสติกไม่ได้มีความผิดปกติทางด้านสติปัญญา แต่เด็กออทิสติกมีพฤติกรรมที่ผิดปกติแต่ไม่ได้เป็นอันตรายกับใคร เพียงแต่เขาไม่สามารถสื่อสารความต้องการของเขาสู่บุคคลอื่นได้ และไม่สามารถเข้าใจภาษาของบุคคลอื่น ดังนั้นครูและผู้ปกครองจะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของเขา และเรียนรู้ความรู้สึก ความคิดของเด็กออทิสติกให้มากๆ เพื่อจะได้ช่วยเขาสื่อความหมายที่เขาต้องการได้ อย่างน้อยก็สามารถบอกได้ว่าตนเองไม่สบาย เจ็บ หิวข้าว เป็นต้น

สำหรับที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ นั้น ครูอาร์ คำคะณา อธิบายว่า เราจะไม่ใช้การตีเข้ามาเกี่ยวข้องเลย ทั้งนี้เป็นนโยบายของโรงเรียนด้วย ครูประจำชั้นจะใช้น้ำหนักของเสียงในการควบคุมเด็ก นั่นคือ ใช้การดู เมื่อพบว่าเด็กสร้างปัญหาในห้องเรียน

“ครูจะไม่ตีเด็กนะค่ะ แต่จะบอกว่าอะไรถูกอะไรผิด จะเน้นย้ำเขาเรื่อยๆ บอกซ้ำๆ หรือถ้าเขาทำผิดเราจะจับเขาไว้ คือหยุดการกระทำที่เขาทำอยู่ บางครั้งจะจ้องและจะเงยบไม่พูดด้วย เด็กเขาจะรู้ อาจเพราะว่า เราทำอย่างนี้มาตลอด เขาจะเข้าใจไปเองว่าเราไม่พอใจกับการกระทำของเขา...อีกอย่างคือเขาจำเสียงเราได้ และจะหยุดเมื่อได้ยินเสียงเราด้วย จากที่ครูสังเกต เมื่อเปลี่ยนเป็นครูคนอื่นสั่ง เขาจะไม่หยุดการกระทำ อาจเป็นเพราะเขาคุ่นเคยกับเราตั้งแต่แรก”

(ครูอาร์ คำคะณา, สัมภาษณ์ .24 กุมภาพันธ์ 2547)

บางครั้งครูประจำชั้นจะต้องสร้างความน่าเกรงขามต่อเด็กออทิสติก เพื่อเด็กออทิสติกจะได้เชื่อฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ครูจะต้องคำนึงถึงอาการของเด็กออทิสติกที่จะต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงเสมอ กล่าวคือ เมื่อเด็กออทิสติกเชื่อฟังใคร ก็เชื่อฟังแต่คนนั้น ถ้าคำสั่งถูกสั่งโดยคนที่เด็กออทิสติกไม่คุ้นเคย เด็กจะไม่ทำตามหรือต่อต้านทันที เพราะฉะนั้นครูต้องฝึกให้เด็กออทิสติกรู้ว่า ความหมายของคำว่าครู นั้นไม่ว่าจะเป็นครูท่านใด เด็กออทิสติกจะต้องเชื่อฟังครูทุกคน เพราะเมื่อเกิดปัญหาว่าครูประจำชั้นไม่สามารถมาสอนได้ ครูท่านอื่นที่สอนแทนจะได้ไม่เกิดภาวะเด็กไม่เชื่อฟัง

จากผลการวิจัยที่พบ สามารถทำตารางสรุปปัจจัยลักษณะครูได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยลักษณะครู

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
1. ภูมิหลัง	<ul style="list-style-type: none"> - เพศหญิง - จบไม่ตรงแต่ศึกษาเพิ่มเติม - มีประสบการณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เพศหญิง - จบโดยตรง - มีประสบการณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เพศหญิง - จบโดยตรง - มีประสบการณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เพศหญิง - จบโดยตรง - มีประสบการณ์
2. ลักษณะครูที่พบ	<p><u>สังเกต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แต่งกายชุดกีฬา - เป็นคนน่าเกรงขาม เส้นเสียงดัง- - คล่องแคล่ว ในการเข้าหาเด็ก - กระตือรือร้น ที่จะสอน - เข้ารับการอบรมของ ร.ร. 	<p><u>สังเกต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เลือกลงชุดกางเกง - สวยใจดี - เส้นเสียงดัง - คล่องแคล่วในการเข้าหาเด็ก - กระตือรือร้นที่จะสอน - เข้ารับการอบรมของ ร.ร. 	<p><u>สังเกต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แต่งกายชุดกีฬา - ใจดี - เส้นเสียงดัง - คล่องแคล่วในการเข้าหาเด็ก - กระตือรือร้นที่จะสอน - เข้ารับการอบรมของ ร.ร. 	<p><u>สังเกต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ชุดฟอร์ม (กระโปรง) - เสียงเบา - น่าเกรงขาม - ไม่เข้าหาเด็ก - ใช้คำสั่งพร้อมน้ำเสียงที่ดังขึ้น - เข้ารับการอบรมของ ร.ร.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ศูนย์การศึกษา พิเศษส่วนกลาง	ละอออุทิศ	แสงสว่าง	จันทยานนท์
	<ul style="list-style-type: none"> - หาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง - อดทนต่อความผิดปกติทางอารมณ์ของเด็ก - เป็นกลางในการดูแล สั่งสอน - แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครองตลอดเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - อดทนต่อความผิดปกติทางอารมณ์ของเด็ก - เป็นกลางในการดูแล สั่งสอน - แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครองตลอดเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - อดทนต่อความผิดปกติทางอารมณ์ของเด็ก - เป็นกลางในการดูแล สั่งสอน - แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครองตลอดเวลา - ระวังการใช้ภาษาพูดที่เป็นส่วนตัว 	<ul style="list-style-type: none"> - อดทนต่อความผิดปกติทางอารมณ์ของเด็ก - เป็นกลางในการดูแล สั่งสอน - แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครองตลอดเวลา

4. เนื้อหาวิชาที่สอน

สำหรับเนื้อหาวิชาที่ใช้สอนเด็กออทิสติกนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือเนื้อหาวิชาที่เป็นวิชาการ และเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับทักษะในการดำรงชีวิตของเด็ก กล่าวคือ วิชาการจะเป็นการสอนให้เด็กอ่านหนังสือ และเขียนหนังสือภาษาไทยได้ รวมถึงรู้จักสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน วิชาที่สอนมีดังนี้ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิชาพลศึกษา วิชาเกษตร วิชาคหกรรม วิชาคอมพิวเตอร์ วิชาศิลปะ และวิชาว่ายน้ำ ซึ่งเนื้อหาวิชาที่ใช้สอนเด็กออทิสติกจะไม่ละเอียดเหมือนเด็กปกติทั่วไป แต่จะสอนให้กว้างมากที่สุดและสามารถเชื่อมโยงแต่ละรายวิชาได้ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันไป เช่น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วย แต่เป็นการสอนให้เด็กอ่านและรู้ความหมายของคำศัพท์จากตัวอักษร A – Z เท่านั้น โดยครูประจำชั้นจะมีสมุดแบบฝึกหัดให้เด็กอ่านและ

เขียนภาษาอังกฤษตาม และให้เด็กได้ระบายสีรูปภาพตามความหมายของศัพท์จากตัวอักษร A – Z เป็นลักษณะท่องจำคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้เท่านั้น

ส่วนวิชาคอมพิวเตอร์นั้นก็จะสอนให้เด็กรู้จักอุปกรณ์ที่เห็นภายนอกของเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่น หน้าจอ เมาส์ แป้นพิมพ์ เป็นต้น และให้เด็กใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้สอนเด็กออกทัศนคติโดยเฉพาะ ซึ่งมีลักษณะเหมือนการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ เป็นการฝึกจินตนาการเด็ก

ในส่วนของเนื้อหาที่เพิ่มทักษะในการดำรงชีวิตนั้น จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งหมด เช่น การอาบน้ำ การแปรงฟัน การแต่งตัว การใส่ถุงเท้า การใส่รองเท้า การรับประทานอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเสริมกิจกรรมเพื่อฝึกสมาธิให้กับเด็กออกทัศนคติ และการกระตุ้นประสาทสัมผัส รวมถึงการกระตุ้นจินตนาการ

จากผลการวิจัยที่พบ สามารถทำตารางสรุปเนื้อหาวิชาที่สอนได้ดังนี้

ตารางที่ 4 เนื้อหาวิชาที่สอน

รูปแบบ/วิธีการสื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
- วิชาบังคับ (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ส.ป.ช., พลศึกษา ศิลปะ, ดนตรี)	- นำสถาน การณ์ปัจจุบัน มาประยุกต์ให้ เข้ากับวิชาที่จะ สอน - สอนเนื้อหา ตามการเตรียม ตัวเข้าสอบใน โรงเรียนปกติ เช่น การนับเลข การบวก-ลบเลข แบบง่ายๆ	- นำสถานการณ์ ปัจจุบัน มาประยุกต์ ให้เข้ากับวิชาที่จะ สอน - สอนตามหนังสือ แบบเรียนทั่วไป แต่ ไม่ลงลึก - ให้การบ้านตาม หนังสือแบบฝึกหัด	- นำสถานการณ์ ปัจจุบัน มา ประยุกต์ให้เข้า กับวิชาที่จะสอน	- นำสถานการณ์ ปัจจุบัน มา ประยุกต์ให้เข้ากับ วิชาที่จะสอน - สอนตามหนังสือ แบบเรียนทั่วไป แต่ ไม่ลงลึก - ให้การบ้านตาม หนังสือแบบฝึกหัด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการสื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
- วิชาเสริมภาษาอังกฤษคอมพิวเตอร์	-	-	- สอนให้รู้จักส่วนสำคัญของคอมพิวเตอร์และการใช้งานโปรแกรม	-สอนภาษาอังกฤษโดยให้รู้จัก A-Z และคำศัพท์จาก A-Z

5. สื่อที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน

จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นทั้ง 4 คน พบว่า สื่อที่ครูเลือกใช้ในการสอนเด็กออกทิสติกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีลักษณะต่างๆ กัน โดยมีทั้งสื่อที่โรงเรียนจัดทำรองรับไว้ และสื่อที่คณะครูผู้สอนจัดทำขึ้น หรือ ครูประจำชั้นจัดทำเอง ดังนี้

1. ครูผกามาศ สังขะวิจิตร

เนื้อหาวิชาที่ครูผกามาศใช้สอนเด็กนั้น จะเน้นไปที่ข้อสอบที่ใช้สอบเข้าโรงเรียนเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา วิชาคณิตศาสตร์จะสอนการบวกลบเลขให้กับเด็ก วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจะสอนเรื่องร่างกายโดยให้เด็กจับคู่คำศัพท์กับอวัยวะของร่างกาย เป็นต้น ทั้งนี้ครูจะใช้สื่อที่ประดิษฐ์จากกระดาษทั้งหมด และต้องมีขนาดใหญ่ เด็กสามารถจับต้องได้ และครูจะให้เด็กออกมาทำหน้าที่เรียนที่ละคน ซึ่งต้องทำทุกคน บางคนอาจจะช้าบ้าง บางคนต้องคอยดูเรื่องการทำผิด

สื่อการเรียนการสอนที่ครูผกามาศใช้นั้น มีทั้งสื่อที่ประดิษฐ์ขึ้นเองและสื่อที่มีอยู่จริง นั่นคือ สื่อที่ประดิษฐ์ขึ้นจากกลุ่มคณะครูผู้สอนทั้งหมดช่วยกันทำ และสื่อที่ครูผกามาศทำขึ้นเอง เช่น แผนภาพ ตัวอักษร ใบงาน เป็นต้น รวมถึงสื่อที่มีอยู่จริงในห้องเรียน เช่น พัดลม เก้าอี้ เป็นต้น

ซึ่ง ครูผูกามาศ ให้เหตุผลว่า “ เนื่องจากโรงเรียน (ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง) มีงบประมาณในการใช้จ่ายเพื่อการเรียนการสอนเด็กพิเศษไม่มากนัก สื่อการเรียนการสอน ที่ทางโรงเรียนช่วยได้ก็จะมีไม่มากนัก สื่อที่พบก็จะมาจากการผลิตของคณะครูผู้สอนที่ร่วมกันจัดทำขึ้น นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องการประยุกต์ใช้สิ่งของต่างๆ ซึ่งครูจะเป็นผู้พิจารณาด้วยตัวเองตามความเหมาะสม ”

(ผูกามาศ สังขะวิจิตร , สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

ใบงาน เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูจะให้เด็กกลับไปทำที่บ้าน ซึ่งใบงานของเด็กแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน เนื่องจากความสามารถของเด็กก็ไม่เท่ากัน ครูจะมีวิธีในการทำใบงานให้เด็กแต่ละคนโดยจะดูจากออกมาทำแบบฝึกหัดบนกระดาษตอนที่มีการบรรยายรวมหน้าชั้น ถ้าพบว่าเด็กคนไหนไม่สามารถทำแบบฝึกหัดได้ ก็จะทำให้การบ้านกลับไปทำ ถ้าเด็กคนใดทำได้แล้ว ครูก็จะเปลี่ยนรูปแบบของใบงานไป เช่น จากการจับคู่ เป็นการเขียนคำศัพท์จากรูปที่เห็น เป็นต้น

ซึ่งพบว่าการทำสื่อที่เป็นตัวอักษร จะมีขนาดใหญ่สะดุดตา และมีสีสันที่จัดจ้าน ในขณะที่แผ่นภาพจะต้องมีลักษณะเหมือนจริง นั่นคือเป็นภาพถ่าย ถ้าเป็นภาพวาดก็ต้องมีองค์ประกอบเหมือนจริงมากที่สุด ซึ่งพบว่า ครูผูกามาศ นำแผ่นพับโฆษณาสินค้าของห้างสรรพสินค้าต่างๆ มาประยุกต์ใช้ทำสื่อ

ครูผูกามาศอธิบายเสริมว่า “เวลาไปห้างสรรพสินค้า จะได้รับแผ่นพับฟรี ก็จะเก็บไว้ และเมื่อถึงเวลาที่ต้องสอนเนื้อหาต่างๆ ก็จะดูว่าสามารถใช้แผ่นพับใดบ้าง เช่น เมื่อต้องสอนเกี่ยวกับเรื่องผลไม้ ก็ใช้แผ่นพับที่เป็นภาพผลไม้ มีราคาติดอยู่ด้วย ครูก็ใช้ภาพนั้นสอนในเรื่องของการอ่านราคาสินค้าได้ด้วย รวมถึงการบวกเลข ก็สามารถทำได้ เพราะใบโฆษณาจะมีราคาปกติและราคาที่ลดแล้ว เป็นการใช้สื่อให้คุ้มค่าที่สุด อีกเรื่องคือแผ่นพับพวกนี้มีลักษณะเหมือนจริงเพราะทำมาจากภาพถ่าย เพราะฉะนั้นสีสันของผลไม้ก็เป็นจริง เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้และจำได้ ”

(ผูกามาศ สังขะวิจิตร , สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

ส่วนในของห้องเรียน ก็พบว่ามีการจัดตกแต่งห้องเรียนด้วยเนื้อหาที่สอนเด็ก เช่น แผ่นภาพตัวอักษร ก.ไก่ ถึง ฮ.นกยูง , ตัวเลข 0-9 หรือตัวอักษรภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีรูปภาพประกอบคำอธิบายต่างๆ เช่น รูปภาพประกอบคำอธิบายอาชีพต่างๆ รูปภาพประกอบคำอธิบายผลไม้ เป็นต้น ที่น่าสนใจคือ ชั้นเรียนพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ที่ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์นั้น ครูประจำชั้น คือ ครูผูกามาศ ได้ทำตัวอักษรเป็นเส้นปะหมายเลข 8

ตัวใหญ่ไว้ตรงกลางห้อง และให้เด็กเข้าแถวเดินเป็นเลขแปดตามเส้นปะนั้น จากนั้นก็เพิ่มความเร็วโดยให้เด็กวิ่ง โดยครูพิกามาศ สังขะวิจิตร อธิบายว่า

“ครูได้อ่านหนังสือเล่มหนึ่ง พบว่างานวิจัยของ ดร.พัชนีวรรณ ท่านบอกว่าการฝึกให้เด็กเดินเป็นเลข 8 นั้น นอกจากฝึกสมาธิเด็กแล้ว ยังเป็นการฝึกการทำงานของสมองอีกด้วย.....ครูเป็นคนทำสื่อนี้เอง เพราะเห็นว่ามีประโยชน์ เลยลองทำก่อน แล้วค่อยเสนอคณะกรรมการครูด้วยกันภายหลัง ”

(พิกามาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

นอกจากนี้ครูพิกามาศก็จะใช้สื่อที่มีอยู่จริงในการเรียนการสอน เช่น เมื่อครูสอนเรื่องกลางวัน กลางคืน ครูพิกามาศจะบอกว่าเมื่อเวลากลางคืนจะมีด ให้นักเรียนเปิดไฟ ครูก็จะยกตัวอย่างให้เด็กนักเรียนคนหนึ่งเดินไปเปิดไฟ เด็กก็จะได้เห็นแสงสว่างที่ออกมา เป็นต้น หรือเมื่อครูพิกามาศสอนเรื่องฤดูร้อน ก็จะบอกกับเด็กออกทิสติกว่า เมื่อเรารู้สึกร้อนก็จะต้องเปิดพัดลม ครูก็จะให้นักเรียนเดินไปเปิดพัดลมด้วยตนเอง และให้เด็กรู้สึกถึงความเย็นจากพัดลม เป็นต้น ซึ่งครูพิกามาศอธิบายว่า

“เป็นการใช้อุปกรณ์ที่สามารถทำให้เด็กเห็นภาพ และสามารถสัมผัสได้สัมผัสจริง แล้วก็เป็นการใช้ประโยชน์ในสิ่งที่มีอยู่แล้วด้วย เด็กจะรู้ว่าพัดลมมีประโยชน์คือทำให้เย็น ไฟฟ้าหรือหลอดไฟ ทำให้สว่าง และเด็กก็สามารถใช้อุปกรณ์เหล่านั้นเป็นด้วย ”

(พิกามาศ สังขะวิจิตร , สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

สื่ออีกประเภทหนึ่งที่ครูพิกามาศจะต้องใช้ทุกครั้ง คือ ตัวเอง ครูพิกามาศจะใช้ตัวเองเป็นสื่อในการเรียนการสอนเสมอ โดยจะใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนหน้าห้อง เช่น เมื่อครูพิกามาศสอนเรื่องสัญลักษณ์หน้าห้องน้ำ ว่าสัญลักษณ์ใดคือห้องน้ำชาย สัญลักษณ์ใดคือห้องน้ำหญิง เมื่อเด็กทราบถึงความหมายของสัญลักษณ์แล้ว ก็ต้องสามารถแยกแยะออกว่าผู้ใดจะเข้าห้องน้ำใด ครูพิกามาศใช้คำถาม ถามเด็กว่า “ครูตั๋ยจะต้องเข้าห้องน้ำห้องไหนคะ ” ซึ่งเด็กจะต้องรู้ว่าครูพิกามาศเป็นผู้หญิง และจะต้องเข้าห้องน้ำหญิงเท่านั้น เป็นการสอนให้เด็กรู้จักใช้คิดตามไปด้วย

ดังนั้น ครูพิกามาศจะใช้ภาษาพูดที่เข้าใจได้ตรงตัว และไม่สลับซับซ้อน ประกอบกับน้ำเสียงที่ดัง ฟังชัด และไม่เร็ว ถ้าครูพิกามาศต้องการเน้นคำใด ครูพิกามาศจะพูดคำนั้นๆ เพียงคำ

เดียวซ้ำๆ เช่น “ครูตั๋ยจะต้องเข้าห้องน้ำห้องไหนคะ ”, “ ห้องไหนคะ ”, “ ห้องไหนคะ ”
 อย่างนี้เป็นต้น

2. ครูชุนหวิภา ไชยชนะ

ครูชุนหวิภา จะใช้การเขียนกระดานดำในการบรรยายหน้าชั้น และจะใช้ความหลากหลายของสีสันปากกาในการเน้นคำ หรือประโยคที่ต้องการสอนให้เด็กเรียนรู้ เริ่มต้นจากการเขียนวันที่ ครูชุนหวิภา จะใช้สีสันของปากกาและการเว้นวรรคในการเน้นคำที่ใช้สอน เช่น

วัน จันทร์ ที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2547

หรือเว้นวรรคไว้เพื่อให้เด็กช่วยเติมคำศัพท์

วัน ที่ พุทธศักราช 2547

นอกจากการใช้กระดานดำแล้ว ครูชุนหวิภาจะใช้สื่อที่มีสีสันให้มากที่สุดและเด็กสามารถจับต้องได้ เช่น แผ่นภาพ กล้อง ซึ่งได้รับคำอธิบายจากครูชุนหวิภาว่า

“การใช้สื่อที่เป็นสีที่แตกต่างกัน ช่วยดึงดูดความสนใจเด็กออกทิสติกได้มาก บางทีอาจใช้ภาพจริงๆ ที่เป็นภาพถ่าย เช่น ภาพถ่ายของสัตว์ ผลไม้ อาหาร ที่เป็นภาพจริงๆ จะช่วยให้เด็กออกทิสติกจดจำได้ง่ายกว่าภาพวาด แต่ก็ต้องคอยเปลี่ยนบ่อยๆ เพราะเด็กพวกนี้ไม่ค่อยรับการเปลี่ยนแปลง...”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

นอกจากสีสันที่ครูชุนหวิภาจะเลือกใช้แล้ว ขนาดของสื่อเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ครูเลือกใช้ ครูชุนหวิภาจะเลือกใช้สื่อที่มีขนาดใหญ่ สามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กทั้ง 6 คนได้ และเป็นสื่อที่สามารถจับต้องได้โดยไม่มีอันตราย เช่น สื่อที่ทำจากกระดาษ พลาสติก โฟม เป็นต้น ยกตัวอย่างการสอนเรื่องผลไม้ ครูจะเลือกใช้สื่อที่ทำจากไม้ ที่เป็นรูปผลไม้ต่างๆ เมื่อเด็กอ่านรายชื่อผลไม้แล้วก็จะหารูปร่างของผลไม้ชิ้นใส่ลงในบล็อค เหมือนกับการเล่นจิ๊กซอว์นั่นเอง เพราะถ้าไม่ใช้บล็อคของผลไม้ชิ้นๆ ก็ไม่สามารถนำไปใส่ได้เป็นต้น จะเห็นว่าผลไม้ที่ทำจากไม้ชิ้นนี้เด็กสามารถจับต้องได้ เป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็กและกระตุ้นประสาทสัมผัสในการจับรูปร่างของผล

ไม่นั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ครูคุณหวิภาก็จะจับมือเด็กให้เลื่อนไปในจุดต่างๆ ของผลไม้และอธิบายว่าตรงไหนคือก้าน ตรงไหนคือผล เป็นต้น

อุปกรณ์หรือส่วนประกอบภายในห้องเรียนพิเศษ ครูคุณหวิภาสสามารถนำมาประกอบการเรียนการสอนได้ และยังเป็นการฝึกเด็กให้พบกับอุปกรณ์นั้นๆจริงๆ เพื่อประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กอีกด้วย จากการสังเกตพบว่า เมื่อเด็กออกทัศนศึกษาเข้าห้องเรียนทุกครั้ง ครูจะใช้ให้เด็กแต่ละคนเปิดไฟ เปิดพัดลม นอกจากจะฝึกให้เด็กรู้จักการใช้อุปกรณ์แล้ว ยังเป็นการฝึกให้เด็กทำตามคำสั่งอีกด้วย

“ครูจะใช้ให้เด็กทำโน้นทำนี่ เช่น เปิดไฟ เปิดพัดลม จัดโต๊ะ จัดเก้าอี้ หรือใช้หีบของให้ครู ทั้งนี้เพื่อเด็กเองจะได้จำชื่อตัวเองได้ และสามารถใช้อุปกรณ์นั้นๆเป็น รวมถึงรู้จักคำสั่งที่ครูสั่ง อย่างเวลาสั่งให้หีบของให้ครู เขาก็จะต้องรู้ว่า ใครเรียกชื่อเขา สั่งให้เขาหีบอะไรซึ่งเขาก็ต้องรู้จักสิ่งนั้น และรู้ว่าของนั้นอยู่ที่ไหนของห้อง แล้วเขาต้องเอาของนั้นไปให้ใคร ซึ่งการใช้วิธีนี้มันก็สามารถสอนเขาได้หลายอย่างแล้ว”

(คุณหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

3. ครูสุรัสวดี ว่องไว

ครูสุรัสวดีจะใช้กระดานดำในการบรรยายหน้าชั้นเรียนเช่นกัน และการเขียนบนกระดานจะใช้สีเส้นและขนาดที่แตกต่างๆ กันไป สำหรับการเน้นคำที่ต้องการให้เด็กรับรู้ นอกจากนี้ยังต้องใช้การเว้นวรรค การขีดเส้นใต้ในกรณีที่ปากกาเพียงสีเดียว หรือการเว้นช่องว่างไว้ให้เด็กคิดตามว่าคำที่หายไปคือคำว่าอะไร

ครูสุรัสวดีจะสอนเนื้อหาที่สามารถโยงเข้าในชีวิตประจำวันได้ทันที ทั้งนี้ทำให้สื่อที่จะใช้สามารถเลือกหาได้ง่าย เช่น ช่วงงานลอยกระทง ครูสุรัสวดีจะนำกระทงมาแสดงให้เด็กดู และสอนส่วนประกอบของกระทง เด็กสามารถจับต้องกระทงนั้นได้จริงๆ

“สำหรับเนื้อหาที่สอน ก็จะสอนตามตารางสอน เพียงแต่เราจะให้เรื่องราวเป็นปัจจุบันที่สุด อย่างช่วงนี้เป็นเทศกาลปีใหม่ ก็จะสอนเกี่ยวกับงานปีใหม่ เช่น วิชาภาษาไทย ก็จะสอนให้อ่าน – เขียนประโยคคำอวยพร หรืออะไรที่เกี่ยวข้องกับปีใหม่ สอนการกล่าวคำอวยพร ส่วน

คณิตศาสตร์ก็จะสอนการซื้อการ์ดอวยพร ราคาของการ์ด การนับการ์ดอวยพร เป็นต้น วิชาศิลปะก็จะสอนวาดรูปเพื่อใช้ทำการ์ดอวยพรคุณพ่อ คุณแม่ ”

(สุรัสวดี ว่องไว , สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

สื่อที่ครูสุรัสวดีใช้บ่อยในการเรียนการสอน ก็คือ ใบงาน ซึ่งจะมี ใบงานให้เด็กทำในห้องเรียนและใบงานที่เป็นการบ้าน ซึ่งใบงานนี้ จะมี 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 จะใช้กับเด็กที่ยังไม่สามารถเขียนหนังสือได้ หรือไม่ยอมเขียนหนังสือ ส่วนใบงานชุดที่ 2 จะใช้กับเด็กที่สามารถเขียนหนังสือได้แล้ว แต่เนื้อหาของใบงานจะสอดคล้องกันทั้ง 2 ชุด ลักษณะของใบงานตัวอักษรจะมีขนาดใหญ่ มีรูปประกอบ เพื่อให้เด็กได้ฝึกการระบายสีด้วย

“เด็กแต่ละคนมีความสามารถไม่เหมือนกัน บางคนเขียนได้ บางคนไม่ยอมเขียน แต่ครูจะเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ดังนั้นใบงานของเราก็จะมีรูปแบบที่ต่างกันไป ให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน แต่คนละรูปแบบเท่านั้นเอง เช่น ครูสอนเรื่องอาชีพ ก็จะมีรูปบุคคลที่ทำอาชีพต่างๆ ไว้ด้านซ้ายของใบงาน ส่วนด้านขวาครูจะเว้นช่องไว้ให้เด็กเขียนว่ารูปที่เห็นเป็นคนทำอาชีพอะไร อันนี้ใช้สำหรับเด็กที่เขียนได้ ส่วนเด็กที่เขียนไม่ยอมเขียน ครูจะเขียนคำศัพท์ไว้ให้เลย แต่จะสลับกันไว้เพื่อให้เขาได้จับคู่ ”

(สุรัสวดี ว่องไว , สัมภาษณ์ . 10 มีนาคม 2547)

ครูสุรัสวดี เสริมว่า เวลาสอนเด็กครูจะใช้ภาษาพูดที่ชัดเจน และใช้เสียงที่ดัง พูดช้าๆ และประโยคจะต้องมีความกระชับรัด ส่วนคำศัพท์ที่นำมาประสมกันนั้นก็ไม่ได้มีความเข้าใจยาก เป็นศัพท์จากเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งในเด็กระดับเตรียมประถม ไม่ว่าจะเป็เด็กออทิสติกหรือเด็กปกติ การเรียนการสอนไม่มีการใช้คำที่ยากจนเกินไปอยู่แล้ว และเรื่องการระวังการใช้ภาษาพูดของครูประจำชั้น หรือครูผู้สอน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ครูต้องพึงตระหนักอยู่เสมอ เนื่องจากเด็กออทิสติกบางคนมีการเลียนบุคคคนอื่น โดยที่เขาจะไม่ทราบว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี หรือสิ่งใดควรพูดหรือไม่ควรพูด การระวังคำพูดเป็นเรื่องสำคัญมาก และต้องได้รับความร่วมมือทั้งครูและผู้ปกครอง ผู้วิจัยพบว่า วันหนึ่ง น้องนัต (นามสมมติ) มาเข้าห้องเรียนสาย และสังเกตได้ว่าน้องนัตอารมณ์ไม่ดี คือ เดินเข้ามาพร้อมกันพูดเสียงดังกับตัวเอง ไม่ยอมนั่ง กลับเดินไปทั่วห้อง ปากพูดตลอดเวลาว่า “สันดาน สันดาน น้องนัตบอกว่าอย่าทำ นัตไม่ทำ นัตไม่ทำ ” ครูสุรัสวดีต้องรีบหยุดการกระทำให้ได้ทันที ไม่อย่างนั้นเด็กออทิสติกอาจจะจำและยากที่จะเปลี่ยนแปลง

ทำให้เห็นว่าบุคคลที่อยู่รอบข้างเด็กออกทิสติกต้องระวังคำพูดอย่างมาก เพราะเด็กยังไม่สามารถแยกผิดถูกได้ ไม่สามารถแยกว่าอะไรจริงไม่จริงได้ ถ้าพบเหตุการณ์ข้างต้นต้องรีบแก้ไขทันทีและทุกวิถีทาง โดยบอกในสิ่งที่ถูกต้อง และต้องบอกซ้ำๆ เน้นคำที่ต้องการสอน เสียงดัง ดั่ง และครูต้องสังเกตได้ว่าเด็กรับคำสอนแล้ว เด็กมีสมาธิในการฟังที่ครูพูดครูสอนแล้ว โดยสั่งให้เขาพูดตามหลายๆ ครั้ง แล้วทดสอบด้วยการถามคำถามที่เกี่ยวกับคำพูดที่ครูสอน

4. ครูอารี คำคะณา

เนื้อหาที่ครูอารีสอนเด็กออทิสติกนั้น เป็นเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนและแบบฝึกหัดตามที่รัฐกำหนดทุกวิชา ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนที่ครูใช้ก็จะใช้ผ่านหนังสือนั่นๆ เลย ทั้งนี้เนื้อหาในแบบเรียนนั้นมีรายละเอียดดีมาก ครูอารีจะเลือกที่จะสอนเรื่องใดบ้างและจะสอนลึกระดับใด เช่น การสอนภาษาอังกฤษ จะสอนเพียงการเขียนตัวอักษร การอ่านตัวอักษร และการอ่านคำศัพท์จากตัวอักษรเท่านั้น

จากผลการวิจัยที่พบ สามารถทำตารางสรุปสื่อที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอนได้ดังนี้

ตารางที่ 5 สื่อที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
1. ตัวครู	- สื่อสารโดยใช้ ภาษาพูด เขียน และภาษาท่าทาง - ใช้แทน สัญลักษณ์ความ เป็นผู้หญิง	- สื่อสารโดยใช้ ภาษาพูด เขียน และภาษาท่าทาง	- สื่อสารโดยใช้ ภาษาพูด เขียน และภาษาท่าทาง	- สื่อสารโดยใช้ ภาษาพูด เขียน และภาษาท่าทาง
2. ใบงาน	- ต้องมีรูปภาพ ประกอบเพื่อให้ ระบายสีหลังจาก ทำงานเสร็จ	- ต้องมีรูปภาพ ประกอบเพื่อให้ ระบายสีหลังจาก ทำงานเสร็จ	- ต้องมีรูปภาพ ประกอบเพื่อให้ ระบายสีหลังจาก ทำงานเสร็จ	- ต้องมีรูปภาพ ประกอบเพื่อให้ ระบายสีหลังจาก ทำงานเสร็จ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
3.บัตรคำ	- จับต้องได้ - อักษรตัวใหญ่ และมีสีสันสะดุดตา	- จับต้องได้ - อักษรตัวใหญ่ และมีสีสันสะดุดตา	- จับต้องได้ - อักษรตัวใหญ่ และมีสีสันสะดุดตา	- จับต้องได้ - อักษรตัวใหญ่ และมีสีสันสะดุดตา
4.แผ่นภาพ	- ภาพเหมือนจริง เห็นชัดเจน(ภาพถ่าย)	- ภาพเหมือนจริง เห็นชัดเจน - ภาพวาดระบายสี	- ภาพเหมือนจริง เห็นชัดเจน - ภาพวาดระบายสี	- ภาพเหมือนจริง เห็นชัดเจน - ภาพวาดระบายสี
5.คอมพิวเตอร์	-	- ใช้เปิดภาพยนตร์/การ์ตูน	- ใช้เล่นเกมฝึก การเชื่อมโยง ความคิด เช่น การจับคู่	-
6.เครื่องเล่นวีดีทัศน์/วีซีดี	- ใช้เล่นภาพยนตร์/การ์ตูนที่มีเพลงประกอบ	- เปิดเพลงเพื่อฝึกสงบอารมณ์และฝึกสมาธิ	- เปิดเพลงเพื่อฝึกสงบอารมณ์และฝึกสมาธิ	-
7.หนังสืออ่าน/นิทาน	- หนังสือใช้ฝึก การอ่าน ต้องมีภาพประกอบ และตัวหนังสือขนาดใหญ่	- หนังสือใช้ฝึก การอ่าน ต้องมีภาพประกอบ และตัวหนังสือขนาดใหญ่	- หนังสือใช้ฝึก การอ่าน ต้องมีภาพประกอบ และตัวหนังสือขนาดใหญ่	- หนังสือใช้ฝึก การอ่าน ต้องมีภาพประกอบ และตัวหนังสือขนาดใหญ่

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
8. เกม/ของเล่น	- ใช้สำหรับการ ทำงานกลุ่มของ เด็ก - ต้องเชื่อมโยง กับเรื่องที่สอน	- ใช้คั่นเวลาเด็ก คนอื่นๆ เมื่อต้อง ทำงานรายบุคคล	- ใช้เป็นรางวัล เมื่อเด็กทำงานที่ ได้รับมอบหมาย เสร็จสิ้น	- ใช้คั่นเวลาเด็ก คนอื่นๆ เมื่อต้อง ทำงานรายบุคคล

6. ปัจจัยลักษณะเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกในการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีอายุอยู่ระหว่าง 5 ปีครึ่งจนถึง 14 ปี และเป็นเด็กผู้ชายเกือบทั้งหมด โดยที่ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง มีเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ 1 ห้อง จำนวน 8 คน ที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ เป็นเด็กชายล้วนจำนวน 6 คน ที่มูลนิธิสถาบันแสงสว่างเป็นเด็กชายล้วนจำนวน 6 คน และที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ เป็นเด็กชาย 5 คนและเด็กหญิง 1 คน

การพิจารณาจัดชั้นเรียนพิเศษนั้นขึ้นอยู่กับอาการของเด็กพิเศษ ไม่ว่าจะห้องเรียนนั้นจะประกอบไปด้วยเด็กออทิสติกล้วน หรือห้องเรียนที่ผสมระหว่างออทิสติกและเด็กพิเศษอื่นๆ การจัดชั้นเรียนจะพิจารณาเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน ร่วมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ ได้แก่ ออทิสติก เพราะเด็กพิเศษเหล่านี้จะมีพัฒนาการการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกัน เพียงแต่จะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันบ้าง

ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกนั้น ขึ้นอยู่กับอาการของเด็กเองด้วย เนื่องจากเขามีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมที่เด่นชัด เช่น แยกตัว ไม่พูด สมาธิสั้น อยู่ไม่นิ่ง ทำร้ายตัวเอง ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ก้าวร้าว บางครั้งทำท่าทางแปลกๆ เป็นต้น และยังมีความบกพร่องทางด้านอารมณ์อีกด้วย เช่น อารมณ์รุนแรงผิดปกติ กิริยาร้อง ทำฤทธิ์เดช หรือกลัวบางสิ่งบางอย่างเป็นพิเศษ เป็นต้น ซึ่งอาการผิดปกติเหล่านี้จะเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็ก

“เวลาที่เขารมณณ์ไม่ดี บางครั้งเขาจะแสดงออกมามากกว่าเด็กปกติ เราจะสังเกตเห็นชัดเจน และเขาจะเหมือนตกอยู่ในภวังค์ของอารมณ์นั้น เช่น อาจจะมีพุดซ้ำๆ เดินวนไปวนมา แล้วก็ทำร้ายตนเอง อาจจะเป็นเพราะโดนผู้ปกครองดูมา หรือว่าไปเจอใครชัดใจมา อย่าลืมนะว่าเด็กพวกนี้เขาไม่ชอบรับการเปลี่ยนแปลงอะไร ยิ่งเราไปเปลี่ยนเขาเร็วๆ มันไม่เป็นผลดีเลย...”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

“เด็กบางคนจะหลุดไปเลย คือ เขาอยู่ที่โรงเรียน ครูจะพิกเขาตลอดเมื่อพบว่าเขาทำพฤติกรรมที่ผิดปกติ ก็จะไม่ยอมให้ หรือบอกว่าย่าทำ เช่น ทำมือหงิก ก็จะไม่ยอมจับ เวลาไปทานข้าวก็ต้องจูงเขาไป เพราะบางทีเขาไม่เดิน แล้วถ้าสั่งบางทีเขาไม่เข้าใจ หรือเข้าใจช้า ยิ่งเวลาเขารมณณ์แปรปรวน บางครั้งเราจะสังเกตไม่ออก เขาไม่แสดงออกทางสีหน้า แต่ออกเป็นการกระทำก็มี...”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์. 26 กุมภาพันธ์ 2547)

“เราต้องเข้าใจเด็กออกทีสติกว่า เขาไม่สามารถแสดงความต้องการของเขาได้ตรงๆ บางครั้งการแสดงออกของเขาก็ไม่ตรงกับความต้องการ ครูต้องสังเกตและตอบสนองความต้องการเขา แล้วก็ต้องฝึกเขาว่าถ้าต้องการแบบนี้ต้องทำอย่างไร...”

(อารี คำคะณา, สัมภาษณ์. 24 กุมภาพันธ์ 2547)

“เด็กออทิสติกจะถูกปรับพฤติกรรมจากหมอบ้างแล้ว แต่การที่เราจะทำให้พฤติกรรมที่ถูกปรับให้คงที่เป็นการยาก เพราะครูก็ไม่ได้ไปอยู่กับหมอบ้าง ไม่ทราบว่ามีหมอบ้างปรับพฤติกรรมเด็กวิธีใด แต่ก็คุยกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะเป็นคนบอกเรา ส่วนมากครูจะสังเกตเอง แล้วก็คิดวิธีการเอง แล้วแต่สถานการณ์ที่พบด้วย”

(ผกามาศ สังขวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

“พฤติกรรมบางอย่าง เช่น แยกตัว หรือไม่พูด บางครั้งเราต้องยอมให้เขาทำ เพราะบางทีเราเดาไม่ออกจริงๆ ว่าเขามีอารมณ์ยังไง การที่เขาเงียบและแยกตัวออกไป ทำให้อารมณ์ที่รุนแรงลดลงไปได้ ...”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

นิสัยของเด็กออทิสติกแต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนชอบให้ครูกดเวลาที่อารมณ์ไม่ดี หรือชอบเข้ามากอดครูเมื่อรู้ว่าตัวเองทำผิดและครูจะดุหรือโกรธ ในขณะที่เด็กบางคนชอบให้ครูหรือผู้ปกครองจับมือถึงจะยอมทำงานหรือทำการบ้าน บางคนอาจจะมีนิสัยชอบแย่งขนมของเพื่อน

นอกเหนือจากลักษณะที่เห็นภายในชั้นเรียนพิเศษแล้ว ภูมิหลังของเด็กออทิสติกก็มีความสำคัญ กล่าวคือ พื้นฐานทางครอบครัวของเด็กออทิสติกเป็นอย่างไร ครูประจำชั้นจะต้องรู้ด้วย เช่น ผู้ปกครองเป็นใคร ทำงานอะไร มีพี่น้องหรือไม่ ฯลฯ ทั้งนี้รวมถึงการเลี้ยงดูที่บ้าน ครูจะต้องรู้ลักษณะการเลี้ยงดูที่บ้านของเด็กออทิสติก ซึ่งก็สามารถทำได้โดยการสอบถามกับผู้ปกครองโดยตรง ถึงเรื่องการพาไปพบแพทย์ หรือการพาไปฝึกในสถานที่ต่างๆ ทำให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนการดูแลเด็กให้ไปในแนวทางเดียวกันเพื่อเกิดประโยชน์กับเด็กออทิสติกสูงสุด

“เสาร์ อาทิตย์ เป็นวันหยุดของเด็ก ผู้ปกครองจะรับผิดชอบส่วนนี้ไป บางครั้งผู้ปกครองก็จะพาไปฝึกพฤติกรรมตามสถานที่ต่างๆ ที่รองรับ หรือฝึกการพูด หรือพาไปทำกิจกรรมอื่นๆ นอกบ้านเช่น พาไปเที่ยวทะเล พาไปสวนสนุก ซึ่งพอวันจันทร์ครูต้องถามว่าวันหยุดไปทำอะไรมา เพื่อให้ได้ข้อมูลมาไว้สื่อสารกับเด็ก เพราะบางสิ่งที่เด็กชอบทำ หรือสนใจเป็นพิเศษ จะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กอยากที่จะบอกเรา ..”

(ผกา มาศ สังขวิจิตร, สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

“พอเด็กหยุดเรียนเสาร์ อาทิตย์ กลับมาเรียนในวันจันทร์ พฤติกรรมอาจจะเปลี่ยนไป คือติดพฤติกรรมที่ติดปกติมาจากบ้าน...ไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากอะไร ครูก็จะถามผู้ปกครองให้รู้เรื่องเพื่อเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือเด็ก....อย่างเช่นน้อง B จันทร์ถึงศุกร์ไม่มีอาการหลุดเลย (เล่นนิ้ว ทำท่าทางและหน้าตาแปลกๆ) แต่พอหยุดเสาร์อาทิตย์แล้วกลับมาใหม่ในวันจันทร์กลับพบพฤติกรรมนี้อีก แบบนี้ก็ถือว่าเป็นปัญหาเหมือนกัน ครูจะต้องคุยกับผู้ปกครอง บางครั้งก็ต้องบอกให้ผู้ปกครองทำแบบที่ครูทำด้วย”

(สุณหวีภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ทำให้ทราบว่า ลักษณะต่างๆ ของเด็กออทิสติกที่พบในชั้นเรียนพิเศษนั้น นอกเหนือจาก อาการผิดปกติของเด็กออทิสติกที่มีเฉพาะในแต่ละคนแล้ว นิสัยของเด็กยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก การแสดงออกในห้องเรียน หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นอีกปัจจัยที่ไม่

ควรมองข้ามไป เพราะอาจส่งผลต่อการเรียนการสอนด้วย อีกทั้งภูมิหลังของเด็กออทิสติกก็ส่งผลต่อพฤติกรรมหรืออาการของเด็กออทิสติกได้อีกด้วย

7. เทคนิคการสอน

จากประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็น ข้างต้น ทำให้ทราบว่า ครูประจำชั้นเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการสอนด้านวิชาการ และบทบาทในการลดพฤติกรรมผิดปกติที่ไม่พึงประสงค์ อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่อการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในขณะที่มีการเรียนการสอน ครูประจำชั้นจึงต้องมีเทคนิคการสอนต่างๆ เพื่อให้การสื่อสารนั้นๆ ประสบความสำเร็จมากที่สุด ผู้วิจัยพบว่า เทคนิคการสอนเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษที่พบนั้น สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6 เทคนิคการสอนที่พบในชั้นเรียนพิเศษแยกตามครูประจำชั้นแต่ละห้อง

รูปแบบ/วิธีการสื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
1.การบรรยาย	-พูดเสียงดัง ฟังชัดเจน เน้นคำที่ต้องการสื่อและพูดซ้ำๆ -ใช้ประโยคที่ไม่ซับซ้อน กะทัดรัด -พูดซ้ำๆประโยคเดิมเมื่อเด็กแสดงออกว่าไม่เข้าใจ	-พูดเสียงดัง ฟังชัดเจน เน้นคำที่ต้องการสื่อและพูดซ้ำๆ -ใช้ประโยคที่ไม่ซับซ้อน -พูดซ้ำๆประโยคเดิมเมื่อเด็กแสดงออกว่าไม่เข้าใจ	-พูดเสียงดัง ฟังชัดเจน เน้นคำที่ต้องการสื่อและพูดซ้ำๆ -ใช้ประโยคที่ไม่ซับซ้อน กะทัดรัด -พูดซ้ำๆประโยคเดิมเมื่อเด็กแสดงออกว่าไม่เข้าใจ	-พูดเสียงเบาแต่ฟังชัดเจน เน้นคำที่ต้องการสื่อและพูดซ้ำๆ -ใช้ประโยคที่ไม่ซับซ้อน กะทัดรัด -พูดซ้ำๆประโยคเดิมเมื่อเด็กแสดงออกว่าไม่เข้าใจ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
2.เขียนกระดาน	- ไม่พบการเขียน กระดาน จะใช้ บัตรคำแทน	-ใช้ตัวหนังสือ ขนาดใหญ่ มีสี สัน และเว้นวรรค /เปลี่ยนสี/ขีดเส้น ใต้เมื่อจะเน้นคำ นั้น	-ใช้ตัวหนังสือ ขนาดใหญ่ มีสี สัน และเว้นวรรค /เปลี่ยนสี/ขีดเส้น ใต้เมื่อจะเน้นคำ นั้น	-ใช้ตัวหนังสือ ขนาดใหญ่ มีสี สัน และเว้นวรรค /เปลี่ยนสี/ขีดเส้น ใต้เมื่อจะเน้นคำ นั้น
3. การทำงาน กลุ่ม	-จะเข้าไปร่วม ทำงานด้วย	-จะเข้าไปร่วม ทำงานด้วย	-จะเข้าไปร่วม งานด้วย	- ไม่เข้าไปร่วม ด้วย
4. ให้เด็กเรียนรู้ ด้วยตนเอง / ประสบการณ์จริง	-ให้เด็กเรียนรู้ จากประสาท สัมผัสทั้ง 5	-ให้เด็กเรียนรู้ จากประสาท สัมผัสทั้ง 5	- ให้เด็กเรียนรู้ จากประสาท สัมผัสทั้ง 5	-ให้เด็กเรียนรู้ จากประสาท สัมผัสทั้ง 5
5.การให้รางวัล	-รางวัลคือเกม และของเล่นเมื่อ เด็กทำงานเสร็จ	- รางวัลคือ คำ ชมเชยเมื่อเด็กทำ ดี	- รางวัลคือเกม/ ของเล่นและขนม จะให้เมื่อเด็ก ทำงานเสร็จ	- รางวัลคือ คำ ชมเชยเมื่อเด็กทำ ดี

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
	<ul style="list-style-type: none"> - การว่ากล่าวตักเตือน - การชู่ว่าจะดี - การจ้องและเงี่ยบ - การตี - ถามทีละคน ทุกคนและรอคำตอบทันที - เมื่อเด็กไม่ตอบ ครูจะพูดนำให้พูดตาม 	<ul style="list-style-type: none"> - การว่ากล่าวตักเตือน - การชู่ว่าจะลงโทษ - สัมผัสไปที่ตัวเด็กเป็นการห้ามไม่ให้ทำสิ่งผิดปกติ - ถามทีละคน ทุกคนและรอคำตอบทันที - เมื่อเด็กไม่ตอบ ครูจะพูดนำให้พูดตาม 	<ul style="list-style-type: none"> - การว่ากล่าวตักเตือน - การอ้างถึงบุคคลที่เด็กชอบและไม่ชอบ - การชู่ว่าจะดี - การตี - สัมผัสไปที่ตัวเด็กเป็นการห้ามไม่ให้ทำสิ่งผิดปกติ - สุ่มถามบางคนและรอคำตอบทันที - เมื่อเด็กไม่ตอบ ครูจะพูดนำให้พูดตาม 	<ul style="list-style-type: none"> - การว่ากล่าวตักเตือน - การจ้องและเงี่ยบ - ใช้เสียงดังขึ้นกว่าตอนบรรยาย - ถามทีละคน ทุกคนและรอคำตอบทันที - เมื่อเด็กไม่ตอบ ครูจะพูดนำให้พูดตาม

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
8.การให้การบ้าน	- ให้การบ้านเด็ก เหมือนกันทุกคน - จัดทำให้สอดคล้องกับเรื่องที่ สอนประจำวัน - ปลูกฝังว่าการ บ้านคือรางวัล จะให้เมื่อเด็ก ประพฤติดี	- ให้การบ้านเด็ก เหมือนกันทุกคน - จัดทำให้สอดคล้องกับเรื่องที่ สอนประจำวัน	- ให้การบ้านตาม ความสามารถ ของเด็ก - จัดทำให้สอดคล้องกับเรื่องที่ สอนประจำวัน และความ สามารถของเด็ก	- ให้การบ้านเด็ก เหมือนกันทุกคน - ให้ตามแบบฝึก หัดที่ใช้
9.การทบทวน เนื้อหาที่เรียนไป แล้ว	- ให้เด็กออกมา ทำแบบฝึกหน้า ชั้น	- ถามคำถามเพื่อ ทบทวน	- ถามคำถามเพื่อ ทบทวน	- ถามคำถามเพื่อ ทบทวน
10.การแข่งขัน	- ให้เด็กแข่งกัน ทำงาน โดยบอก จะให้รางวัลแก่ผู้ ชนะ	-	- ให้เด็กแข่งกัน ทำงาน โดยบอก จะให้รางวัลแก่ผู้ ชนะ	-

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารของครูเพื่อบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา 4 ด้านของเด็กออทิสติก

2.1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

จากการศึกษาจากเอกสาร ผู้วิจัยพบว่าเด็กออทิสติกจะมีความผิดปกติทางด้านกรมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นั่นคือ เด็กออทิสติกไม่สามารถผูกสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ให้เป็นเพื่อนได้ ทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ หรือบางครั้งก็เข้าหาบุคคลอื่นแบบไม่สมเหตุผล เช่น เดินเข้าไปตีบุคคลอื่น โดยไม่มีสาเหตุ หรือเดินเข้าไปกอดบุคคลแปลกหน้าที่ตนไม่เคยพบมาก่อน เป็นต้น ซึ่งจากความผิดปกติทางด้านกรมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนี้ เป็นปัญหาสำคัญในการที่เด็กออทิสติกจะเริ่มเดินเข้าสังคมและการดำรงชีวิตประจำวัน ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะคำนึงถึงปัญหาจุดนี้ด้วย ซึ่งรูปแบบการสื่อสารของครูและผลการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกเพื่อแก้ปัญหาทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พบรูปแบบการสื่อสารของครูประจำชั้นแต่ละคน ดังนี้

1. ครูผกามาศ สังขะวิจิตร

การแก้ปัญหาการไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติกของ ครูผกามาศ สังขะวิจิตร ครูประจำชั้นห้องเรียนเตรียมความพร้อมที่ 6 ศูนย์การศึกษาพิเศษสวนกลาง พบว่าเทคนิคแรกที่ครูผกามาศใช้คือ การเรียกแทนตัวเองว่า ครูตั๋ย และเรียกเด็กนักเรียนด้วยชื่อเล่นตลอดเวลา หรือทุกเวลาที่จะสื่อสารกับเด็กหรือสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ทั้งนี้เป็นการย้าให้เด็กรู้จักตัวเอง รู้จักเพื่อนและรู้จักครู

การเช็คชื่อในห้องเรียน ครูผกามาศจะวางป้ายชื่อเด็กนักเรียนไว้ และจะทำการเรียกชื่อเด็กนักเรียน เมื่อเด็กได้ยินชื่อตนเองแล้ว จะออกมาหาป้ายชื่อของตนเองแล้วนำไปติดไว้บนกระดานดำ ซึ่งการเช็คชื่อของครูผกามาศนั้น ครูจะเรียกชื่อโดยไม่ได้เรียงตามลำดับก่อนหลัง การเรียกชื่อจะมีลำดับเปลี่ยนไปทุกๆ วัน ซึ่งเด็กจะต้องตั้งใจฟังว่าเป็นชื่อตัวเองหรือไม่ จึงจะสามารถออกมาหาป้ายชื่อตัวเองได้ ซึ่งจะเห็นว่าเด็กมีความสนใจในป้ายชื่อของตนเองมาก เพราะครูผกามาศจะทำป้ายชื่อของแต่ละคนสวยงาม ดึงดูดให้เด็กอยากที่จะออกมาหาป้ายชื่อ ครูผกามาศให้เหตุผลว่า “ การเรียกชื่อโดยไม่มีกรเรียงลำดับนั้น ก็เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หรือปัญหากรปฏิบัติหรือกระทำอะไรซ้ำๆ เพราะเด็กออทิสติกบางคนจำลำดับของตนเองที่ถูกเรียกเมื่อก่อน พอเห็นเพื่อนคนที่ออกมาก่อนของเมื่อก่อน เด็กก็จะลุกออก

มาเลย ทั้งที่ครูยังไม่ได้เรียก ก็มี เพราะฉะนั้นครูจะต้องคอยห้าม ต้องอ่านชื่ออีกครั้ง ให้เขารู้ว่าไม่ใช่ตัวเอง ”

(ผกา มาศ สังขะ วิจิตร, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

ในการบรรยายหน้าชั้นเรียน นั้น ถ้าต้องการให้เด็กออกทิสติกเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ครู ผกา มาศ แนะนำว่า ครูจะต้องทำให้เด็กมุ่งความสนใจมาที่ตนเองให้ได้ และเมื่อเวลาที่ครูถามเด็ก จะต้องสบตา กับครู ซึ่งบางครั้งการที่เด็กออกทิสติกมีสมาธิสั้นและชอบแยกตัวไปอยู่ในโลกของตนเอง ทั้งที่นั่งอยู่กับเพื่อนนั้น ทำให้การเรียนการสอนหยุดชะงักได้ หรือทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ครูต้องการสอน ครู ผกา มาศ จึงใช้เทคนิคในการดึงดูความสนใจให้เด็กหันมาสบตาหรือสนใจในสิ่งที่กำลังจะสอน คือ ครู ผกา มาศ จะเดินเข้าไปใกล้ๆ เด็ก ไปยืนอยู่ตรงหน้าและส่งสัญญาณให้เด็กหันมามองที่ตนเอง เช่น การดีดนิ้ว การตบมือ หรือการทำเสียงให้เกิดขึ้นกับตัวเองเพื่อเป็นเสียงเร้ากระตุ้นให้เด็กมองตามเสียง ซึ่งจะพบว่าในระยะแรกเด็กจะมองไปที่นิ้วมือที่ตบ มือที่ตบ หรือที่แหล่งกำเนิดเสียงก่อน ไม่ใช่เป็นการสบตาครูทันที ครู ผกา มาศ จะนำสายตาเด็กโดยค่อยๆ เลื่อนมือที่ทกให้เกิดเสียงมาที่ตาของครู หรือที่ปาก ถ้าต้องการให้เด็กพูดตาม บางครั้งครูจะจับที่คางเด็กเบาๆ เพื่อให้เด็กหันมามอง และเคาะที่คางเด็กเบาๆ เพื่อให้เด็กพูดตาม

บางกรณี ครู ผกา มาศ จะใช้สื่อที่กำลังจะสอนหน้าห้อง เช่น แผ่นป้าย แผ่นภาพ ฯลฯ ไปยืนใกล้ ๆ หน้าของเด็ก เพื่อให้เด็กหันมาสนใจสิ่งที่อยู่ตรงหน้า จึงทำให้เริ่มการเรียนการสอนต่อไปได้ ซึ่งก็พบว่าเด็กจะมองภาพคำถาม หรือสื่ออื่นๆ ทันที

ซึ่งการบรรยายหน้าชั้นเรียนนั้น ถึงแม้จะเป็นการบรรยายเรียนรวม แต่ก็จะมีลักษณะเหมือนสอนเป็นรายบุคคล นั่นคือ เมื่อครูบรรยายอยู่นั้น จะมีเด็กออกทิสติกบางคนที่ไม่สนใจเรียน กลับมองออกไปนอกห้อง จึงมีการจับคำถามหรือสอนเป็นรายคนไป จนกว่าจะครบทุกคนในห้องเรียน ดังนั้นการสอนให้เด็กออกทิสติกรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มจึงเกิดขึ้น ครู ผกา มาศ จะจัดให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2 – 3 คนเท่านั้น และลักษณะงานจะเป็นเกม หรือการเล่นของเล่นร่วมกันมากกว่าเนื้อหาที่เป็นวิชาการ หรือบางครั้งให้เด็กออกทิสติกทำใบงานที่เตรียมไว้ให้แต่ใช้สิ่งของร่วมกัน เช่น สีเทียน สีไม้ ฯลฯ ที่ต้องแบ่งกันใช้ระบายสี ซึ่งการใช้ของร่วมกันนั้นจะทกให้เด็กรู้จักการรอคิว และการขอยืมเพื่อน ซึ่งครู ผกา มาศ จะต้องสังเกตการสื่อสารระหว่างเด็กด้วย เพราะเด็กบางคนต้องการสิ่งของที่อยู่กับเพื่อน แต่ไม่ยอมพูดขอยืม ครู จะพูดนำก่อนเพื่อให้เกิดการสื่อสารภายในกลุ่ม ทั้งนี้ครูจะต้องสังเกตและเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนต้องการอะไร

2. ครูชุดสหวิชา ไชยชนะ

สำหรับห้องเรียนอนุบาล 2/3 ของครูชุดสหวิชา ไชยชนะ ที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ นั้น การช่วยเหลือเด็กออทิสติกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนั้น พบว่ามีเทคนิคที่น่าสนใจ เริ่มจาก การเช็คชื่อก่อนมีการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กออทิสติกจำชื่อตนเอง จำชื่อเพื่อน และจำชื่อครูได้ นอกจากนี้เมื่อมีบุคคลอื่นๆ เข้ามายังชั้นเรียน ก็จะมีการแนะนำตัวอย่างเป็นทางการ เช่น เมื่อผู้วิจัยเข้ามาสังเกตการณ์ในชั้นเรียน ครูประจำชั้นจะแนะนำตัวให้กับผู้วิจัยทุกครั้ง และให้เด็กรู้จักทักทายด้วยคำว่า สวัสดี ทุกครั้ง

“ครูต้องแนะนำคนอื่น ๆ ให้เด็กออทิสติกรู้จัก เพื่อว่าเขาจะได้รู้จักการเข้าหาบุคคลอื่นที่ครูแนะนำ หรือผู้ปกครองแนะนำ เพื่อกันไม่ให้เด็กเข้าหาบุคคลที่ไม่รู้จัก โดยไม่มีเหตุผล อย่างที่ครูแนะนำผู้วิจัย ก็เพื่อให้เขารู้จัก และเกิดความคุ้นเคยมากที่สุด มีการแนะนำกันทุกวันอย่างที่เห็น เขาจะได้รู้ว่าคนที่ครูแนะนำไม่มีอันตราย และการเรียกชื่อบ่อยๆ ก็เป็นการฝึกความจำไปด้วย ทุกๆ อย่าง ทุกๆ สิ่ง เราก็ต้องเรียกบ่อยๆ ”

(ชุดสหวิชา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

การสั่งงานร่วมกันนั้นไม่ค่อยพบในชั้นเรียนนี้ ไม่พบการทำงานเป็นกลุ่ม แต่จะพบลักษณะการใช้ของร่วมกัน กล่าวคือ เด็กออทิสติกในชั้นเรียนนี้จะทำงานของตนและใช้ของร่วมกัน เช่น เมื่อครูให้ระบายสีภาพวาด ครูจะให้สีไม้ หรือสีเทียน 1 กล่อง และให้เด็กใช้ร่วมกัน ซึ่งพบว่าเด็กออทิสติกจะต้องแบ่งกันใช้ เมื่อต้องการสีไหนแล้วหยิบไม่ถึง หรือเพื่อนใช้อยู่ ก็ต้องมีการรอ มีการขอร้องเพื่อนให้หยิบให้ ทั้งนี้ครูจะประกบตลอดเวลา เพื่อสังเกตการสื่อสารของเด็ก เพราะบางคนไม่พูด แต่จ้องไปที่ดินสอสี ครูก็จะรู้ว่าเขาต้องการสีนั้นๆ ครูก็ต้องช่วยกระตุ้นให้เขาพูดกับเพื่อน และเป็นการฝึกเด็กออทิสติกให้รับรู้ถึงการขอความช่วยเหลือของบุคคลอื่นอีกด้วย

“ครูจะให้เด็กใช้ของใช้ร่วมกับคนอื่น ๆ เป็นการฝึกการแบ่งปันซึ่งกันและกัน ให้เขารู้ว่าคนนั้นเป็นเพื่อนต้องแบ่งของกันใช้ อีกอย่างหนึ่ง เขาจะได้รู้จักต่อคิว รู้จักการรอด้วย”

(ชุดสหวิชา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

ที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ มีกิจกรรมพิเศษในห้องเรียนอีกหลายอย่างที่สามารช่วยเหลือให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้มาก เพราะกิจกรรมทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนห้องในการทำกิจกรรม เด็กจะต้องมีการเดินเปลี่ยนห้องเรียนในการทำกิจกรรม

และแต่ละกิจกรรมก็จะทำพร้อมกัน 2 ห้องเรียน ดังนั้นเมื่อมีการสอนกิจกรรมพิเศษเด็กออทิสติกก็จะได้พบกับเพื่อนต่างห้อง และทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเล่นเกมลูก การทำกิจกรรมวงกลม การทำกิจกรรมกระตุ้นประสาทสัมผัส ซึ่งที่นี่จะมีห้องสำหรับทำกิจกรรมกระตุ้นประสาทสัมผัสโดยเฉพาะ คือห้อง Sensory Room ซึ่งมีลักษณะเหมือนสนามเด็กเล่น และเด็กจะทำกิจกรรมร่วมกันครั้งละ 2 ห้องเรียนเช่นกัน

“สำหรับกิจกรรมพิเศษนั้น ช่วยเรื่องการสร้างเพื่อนของเด็กได้มากอยู่แล้ว ที่เหลือคือครูจะต้องคอยกระตุ้นให้เด็กได้สื่อสาร ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องกระตุ้นเขาตลอดเวลา เพราะบางครั้งเขาอาจไม่สนใจในการทำกิจกรรม หรือเพื่อนๆ กลับไปสนใจอะไรเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมก็มี ครูต้องคอยสังเกตตลอดเวลา ว่าเด็กทำอะไรอยู่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือไม่...”

(ชุดหวีภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

การเป็นผู้นำปฏิบัติ เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่ครูชุดหวีภา ใช้ในการสอนเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเด็กออทิสติก ไม่ว่าจะเป็นในเวลาที่มีการเรียนการสอน หรือเวลาทำกิจกรรมพิเศษต่างๆ เมื่อครูพบว่า เด็กไม่มีการสบตาเวลาที่ครูสอน ครูก็จะเรียกให้เด็กหันมามอง บางครั้งก็ต้องจับหน้าเขาให้หันมามอง มีการใช้การทำให้เกิดเสียงเพื่อกระตุ้นความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการตีนิ้ว การตบมือ การตบกระดาน ซึ่งการตบหรือเคาะที่กระดาน จะทำให้เด็กหันมามองที่กระดานทันที เพราะเมื่อครูตบมือ เด็กจะหันมามองครูก่อนแล้วครูก็จะกลับไปเคาะที่กระดานให้นักเรียนดูเนื้อหาที่สอน ทั้งนี้แล้วแต่ว่าครูต้องการให้เด็กสนใจอะไร

แต่ส่วนใหญ่แล้ว พบว่าครูทำเสียงกับตัวเองบ่อยครั้ง เพื่อให้เด็กออทิสติกมองมาที่ตนก่อน แล้วค่อยทำเสียงไปยังสิ่งอื่นที่ต้องการให้เด็กสนใจ ทั้งนี้จากการสอบถามครูชุดหวีภา อธิบายว่า

“การที่ต้องเฝ้าให้เด็กหันมาสนใจครูก่อน เพราะครูต้องการสอนให้เด็กเชื่อฟังครู และรู้ว่าครูมีสิทธิ์ในการสั่งสอนต่าง ๆ เป็นการย้ำถึงอำนาจของครูกับเด็ก”

(ชุดหวีภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

3. สุรัสวดี ว่องไว

การช่วยเหลือเด็กออทิสติกกับปัญหานี้ ครูสุรัสวดี ว่องไว ครูประจำชั้นเรียนประถมศึกษาพิเศษ **มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง** พบว่า เมื่อเข้าห้องเรียนหลังจากเคารพธงชาติและทำกิจกรรมหน้าเสาธงเรียบร้อยแล้ว ครูจะต้องทำการเช็คชื่อเด็กทุกครั้ง โดย ครูจะเรียกชื่อให้ตอบ เด็กออทิสติกจะต้องตอบแบบออกเสียงว่า “มาครับ” “มาค่ะ” พร้อมกับยกมือ ด้วย ซึ่งการทำแบบนี้ จะเป็นการกระตุ้นให้ตัวเด็กเองจำชื่อตนเองได้ จำเพื่อนตนเองได้ และสนใจฟังครูเวลาที่เรียก และเด็กคนไหนที่ยังไม่มา หรือขาดเรียน ครูก็จะเรียกชื่อเช่นกัน และให้เด็กที่มาช่วยกันตอบว่า ใครไม่อยู่ ใครไม่มาโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้เด็กจำเพื่อนได้ และรู้ว่าเพื่อนของตนเองไม่มา ส่วนครูประจำชั้นก็ต้องเรียกชื่อตนเองทุกครั้งก่อนที่จะสั่งให้เด็กทำอะไร หรือสอนทำอะไร และเด็กออทิสติกเองก็ต้องเรียกแทนชื่อตนเองในการทวนคำสั่ง หรือเวลาที่ครูสั่งให้ทำอะไร

“การเรียกชื่อเขาบ่อยๆ จะทำให้เขาจำชื่อตนเองได้ และรู้ว่าตนเองเป็นใคร และรู้จักเพื่อนไปด้วย ครูเองก็ต้องเรียกชื่อตัวเองตลอดเวลา เช่น น้องเม หยิบกระดาษให้ครูตุ่มหน่อย หยิบกระดาษให้ครูตุ่ม หยิบกระดาษให้ครูตุ่ม บางครั้งก็ต้องชี้ด้วย”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์.10 มีนาคม 2547)

นอกจากการเช็คชื่อแล้ว ครูประจำชั้นจะฝึกให้เด็กออทิสติกเหล่านี้ทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะป็นงานเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน หรือการเล่นเกมส์และของเล่น ในระยะแรกครูจะให้สั่งงาน 1 ชิ้น ให้เด็กทำเป็นกลุ่ม แต่ต้องไม่มากนัก ประมาณ 3 – 4 คนต่อ 1 กลุ่ม ครูจะสั่งให้เด็กออทิสติกแต่ละคนรับผิดชอบในส่วนที่ตนเองได้รับก่อน เพื่อเป็นการแบ่งส่วนกันทำงาน หลังจากนั้นก็จะสั่งงานในลักษณะเดิมอีกเพื่อสร้างความคุ้นเคย เมื่อเด็กคุ้นเคยแล้ว ครูจะสั่งให้ทำงานชิ้นเดิมอีก แต่จะเปลี่ยนหน้าที่ในเด็กแต่ละคน เพื่อไม่ให้เด็กยึดติดกับหน้าที่เดิม เด็กจะเกิดการเรียนรู้ภายในกลุ่มว่าตนเองสามารถทำในส่วนไหนก็ได้ ครูจะสังเกตว่าเด็กออทิสติกเหล่านี้สามารถทำงานร่วมกันแล้ว ครูจะสั่งงานให้เด็กอีกครั้ง แต่จะไม่กำหนดว่าใครจะต้องทำในส่วนไหนบ้าง ให้เด็กทำงานกันเอง

“การสั่งงานให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม มีผลดีตรงที่ เด็กปัญญาจะควบคุมเด็กออทิสติกให้ทำงานได้ และเด็กก็จะได้คุยกันด้วย เพราะนอกเหนือจากอาการที่ผิดปกติของเขาต่างกัน แต่ด้วยวัยของเขาที่อยู่ในวัยเดียวกัน เขาก็สามารถสื่อสารกันได้เอง ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

กิจกรรมเสริมที่ทำในห้อง เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสร้างเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมการกระตุ้นประสาทสัมผัส เป็นกิจกรรมที่ช่วยในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้กับเด็ก เพราะสาระของกิจกรรมนั้นนอกจากจะกระตุ้นให้เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรมแล้ว ยังแฝงการทำงานระหว่างเด็กสองคนอีกด้วย เช่น ในกิจกรรมวงกลม เด็กออกทิสติกคนหนึ่งจะต้องเทน้ำจากแก้วในมือตนเองไปยังแก้วน้ำอีกใบในมือของเด็กออกทิสติกที่นั่งอยู่ข้างๆ เป็นต้น

“สำหรับกิจกรรมวงกลมนี้มีหลายแบบ แต่วัตถุประสงค์ของกิจกรรมคือ ฝึกสมาธิให้กับเด็กเหมือนกัน นอกจากฝึกสมาธิแล้ว ยังทำให้เด็กรู้จักเพื่อนและรู้จักช่วยเหลือกัน ครูก็จะร่วมทำกิจกรรมด้วย.....นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเสริมนอกสถานที่ด้วย คือเราจะพาเด็กไปร้านสะดวกซื้อ ให้เด็กได้พบกับพ่อค้า แม่ค้าจริงๆ รวมถึงการซื้อของใช้ที่จำเป็น ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

เด็กออกทิสติกจะไม่แสดงออกทางสีหน้ากับคนอื่น เป็นอีกอาการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออกทิสติก เช่นการที่เด็กไม่ยอมสบตากับคู่สนทนาเวลาพูดด้วย เช่น เวลาที่ครูประจำชั้นสั่งให้ทำงานแล้วเด็กออกทิสติกไม่ทำ ครูประจำชั้นจะต้องประกบเด็กออกทิสติกเป็นคนไปแล้วจึงสั่งให้ทำงาน ก็จะพบว่าเด็กไม่สบตาและไม่สนใจที่จะทำงาน ครูประจำชั้นจะต้องใช้สิ่งเร้าต่างๆ เพื่อดึงให้เด็กออกทิสติกกลับมาสนใจฟังในสิ่งที่ตนกำลังจะสั่ง เช่น การคิดนิ้วเพื่อให้เด็กออกทิสติกหันมามอง หรือการจับหน้าเด็กออกทิสติกให้หันมาทางตนและใช้สองนิ้วชี้หน้าสายตาของเด็กออกทิสติกหันมามองในสิ่งที่ครูต้องการ อาทิ ใบงาน หรือกิจกรรม หรือหนังสือที่ให้อ่าน เป็นต้น

“ครูจะใช้วิธีการคิดนิ้ว เพื่อเรียกร้องความสนใจเด็กด้วย บางครั้งครูเป่านกหวีดเลย เพราะเสียงดังกว่า แต่ก็ต้องไปเป่าใกล้เขา เป็นการเน้นย้ำ เพื่อให้เขาหันมาสนใจในสิ่งที่ครูให้ทำ บางครั้งเราก็จะไม่ใช้เสียง จะใช้ท่าทางแทนหรือใช้การสัมผัส แล้วแต่สถานการณ์ คือ จับหน้าเด็กให้หันมาสนใจเรา หรือเรียกชื่อเขาแล้วชี้นิ้วไปที่เขา พร้อมกับทำมือชี้ไปที่ตาของเขาให้เขารู้สึกว่านี่เราต้องการ ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

ในเรื่องของการสอนให้เด็กพูด เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ครูใช้ในการสอนให้เด็กรู้จักมีปฏิสัมพันธ์ เช่น เมื่อเด็กต้องทำงานร่วมกัน หรือทำงานเป็นกลุ่ม บางครั้งจะพบว่าเด็กออกทิสติกคน

หนึ่งจะรับงานไปทำคนเดียวทั้งหมดโดยไม่แบ่งเพื่อนทำด้วย ครูก็จะคอยกระตุ้นด้วยคำพูดว่าให้ทำงานด้วยกัน หรือแบ่งกันเล่นเกม ทั้งนี้ในการสั่งเด็กออกทิสติกทำงานร่วมกันนั้น ครูจะต้องนั่งอยู่ภายในกลุ่มด้วย และสังเกตว่าเขาทำการสื่อสารโดยการพูดคุยกันหรือไม่ หรือถ้าเด็กไม่สื่อสารกันในการทำงานครูจะต้องคอยกระตุ้นให้เด็กพูดตามสถานการณ์จริงที่พบ เช่น เมื่อเด็กหยิบของไม่ถึง จะต้องสอนให้เรียกเพื่อนที่อยู่ใกล้ช่วยหยิบให้ เป็นต้น

“อย่างเวลาที่ครูทำของตก ก็จะทำให้เขาช่วยเก็บ ช่วงแรกเราจะสั่งเขา ให้เขาให้เก็บให้ หรือให้เขาให้หยิบของจากเราไปให้ครูอีกคน เป็นการฝึกการเข้าหาคนด้วย เพราะเด็กออทิสติกเขาจะไม่คุ้นเคยกับการเข้าหาคนอื่น ครูก็จะพยายามใช้สถานการณ์ต่างๆ ในการฝึกเด็ก...”

(สุรัสวดี ว่องไฉ, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

นอกจากนี้ครูสุรัสวดี ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การสอนให้เขารู้จักเข้าสังคม รู้จักทำความรู้จักกับคนแปลกหน้า อาทิ แม่ค้า พ่อค้า ในร้านค้าแบบสะดวกซื้อ เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มูลนิธิสถาบันแสงสว่างช่วยฝึกให้กับเด็กออทิสติก เพื่อสอนให้เด็กซื้อของ จ่ายเงินและรับเงินทอน รวมถึงการสอบถามถึงสินค้าที่ต้องการ อีกทั้งทำให้เด็กไม่กลัวที่จะเข้าหาคนแปลกหน้า โดยทางโรงเรียนจะประสานงานกับร้านค้านั้นๆ เพื่อให้พนักงานร้านรู้ถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และจะได้ให้ความร่วมมือได้ถูกต้อง

4. ครูอารี คำคะณา

ที่ **โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์** เมื่อเด็กเคารพธงชาติแล้ว เด็กออทิสติกทุกคนจะถูกนำไปที่ห้องเรียนรวมก่อน เพื่อเช็คชื่อ และทำกิจกรรมร่วมกันก่อน อันได้แก่ กิจกรรมวงกลม และกิจกรรมกระตุ้นประสาทสัมผัส ซึ่งถือว่าเป็นการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ ก่อนที่จะแยกย้ายกันเข้าห้องเรียนของตน

การเช็คชื่อของโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์นั้นทำการเช็คชื่อรวมทั้งหมด เด็กนักเรียนทุกห้อง และครูประจำชั้นทุกคน จะมารวมกันที่ห้องนี้ การเช็คชื่อจะเรียงตามลำดับห้อง และแต่ละห้องก็จะเรียงตามลำดับใบเช็คชื่อ โดยเมื่อครูเรียกชื่อแล้วจะรอให้เด็กยกมือตอบรับ พร้อมกับขานชื่อตอบด้วย สังเกตว่าครูที่จะเป็นคนเรียกชื่อนั้นมีเพียงคนเดียว เมื่อครูเรียกชื่อแล้วเด็กไม่ตอบรับหรือไม่สนใจ ครูและพี่เลี้ยงที่นั่งใกล้ๆ เด็กคนนั้นจะจับมือเด็กให้ยกขึ้น พร้อมกับแตะที่คางของเด็กและพูดนำว่า “มาคะ” “มาครับ”

การปล่อยให้เด็กเล่นของเล่นร่วมกันนั้น ครูอาวีจะให้เด็กออทิสติกเล่นเป็น 2 กลุ่ม และแต่ละกลุ่มให้ของเล่นเพียง 1 ชิ้น เพื่อให้เด็กรู้จักเล่นด้วยกัน แบ่งปันซึ่งกันและกัน เช่น เกมตัวต่อปราสาท ซึ่งครูอาวีอธิบายว่า

“เด็กออทิสติกมีลักษณะอย่างหนึ่งคือ ไม่เล่นกับใคร ถ้าครูให้ของเล่นเขา เขาก็จะเล่นคนเดียว เพราะฉะนั้น ครูจะให้ของเล่นที่สามารถเล่นเป็นกลุ่มได้ กลายเป็นว่าของเล่นชิ้นเดียวเขาต้องแบ่งกันเล่น ก็เป็นการฝึกเขาเข้ากลุ่มนั่นเอง”

(ครูอาวี คำคะณา, สัมภาษณ์ .24 กุมภาพันธ์ 2547)

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าเด็กออทิสติกกลับแยกกันเล่น โดยนำตัวต่อสีที่ตัวเองชอบไปเล่นคนเดียว

จากการวิจัยพบวิธีการที่ครูประจำชั้นแต่ละคนใช้เพื่อแก้ปัญหาความผิดปกติด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ความผิดปกติด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

รูปแบบ/วิธีการสื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
วจนภาษา :	- การเรียกชื่อตนเองและเด็กทุกครั้งก่อนสั่งงาน - การชี้คชื่อเพื่อให้เด็กตระหนักถึงตัวเอง - การพูดนำประโยคที่สื่อความต้องการของเด็กและให้เด็กพูดตาม	- การเรียกชื่อตนเองและเด็กทุกครั้งก่อนสั่งงาน - การชี้คชื่อเพื่อให้เด็กตระหนักถึงตัวเอง - การพูดนำประโยคที่สื่อความต้องการของเด็กและให้เด็กพูดตาม	- การเรียกชื่อตนเองและเด็กทุกครั้งก่อนสั่งงาน - การชี้คชื่อเพื่อให้เด็กตระหนักถึงตัวเอง - การพูดนำประโยคที่สื่อความต้องการของเด็กและให้เด็กพูดตาม	- การเรียกชื่อตนเองและเด็กทุกครั้งก่อนสั่งงาน - การชี้คชื่อเพื่อให้เด็กตระหนักถึงตัวเอง - การพูดนำประโยคที่สื่อความต้องการของเด็กและให้เด็กพูดตาม

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
อวัจนภาษา :	- การเรียกชื่อ การทำเสียงและ ท่าทาง ต่างๆ กระตุ้นความสนใจ ใจให้เด็กหันมอง เช่น การตื๊ดนิ้ว , การตบมือ หรือ การยื่นของไป ใกล้ๆ หน้าหรือ ตาของเด็ก	- การเรียกชื่อ การทำเสียงและ ท่าทาง ต่างๆ กระตุ้นความสนใจ ใจให้เด็กหันมอง เช่น การตื๊ดนิ้ว , การตบมือ หรือ การยื่นของไป ใกล้ๆ หน้าหรือ ตาของเด็ก	- การเรียกชื่อ การทำเสียงและ ท่าทาง ต่างๆ กระตุ้นความสนใจ ใจให้เด็กหันมอง เช่น การตื๊ดนิ้ว , การตบมือ หรือ การยื่นของไป ใกล้ๆ หน้าหรือ ตาของเด็ก	- การใช้เสียงพูด ให้ดังขึ้นเพื่อ กระตุ้นความสนใจ เด็ก
อื่นๆ :	- ให้เด็กทำงาน กลุ่มร่วมกัน	- ให้เด็กทำงาน กลุ่มร่วมกัน	- ให้เด็กจับคู่ ทำงาน	- ให้เด็กเล่นของ เล่นด้วยกัน

2.2 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางด้าน พฤติกรรม

จากเอกสารที่ศึกษา พบว่าความผิดปกติที่สำคัญและเด่นชัดที่สุดอีกประการหนึ่งของเด็กออทิสติก คือ ความผิดปกติด้านพฤติกรรม เด็กออทิสติกจะมีการทำท่าทางแปลกๆ เช่น ชอบเล่นนิ้วตัวเอง กระดิกนิ้วไปมาเป็นระยะๆ ตลอดเวลา บางคนชอบเดินไปมาและทำหน้าตาแปลกๆ เด็กออทิสติกไม่ยอมพูด ถึงแม้เขาจะเข้าใจความหมาย บางครั้งทำร้ายตัวเองโดยการตีหน้าตัวเอง บางคนกรีดร้องโดยไม่มีเหตุผล อารมณ์อ่อนไหวรุนแรงบ้าง อารมณ์ร้ายรุนแรงบ้าง บางคนอาจจะทำลายข้าวของ

ผู้วิจัยพบเห็นอาการผิดปกติเหล่านี้ในเด็กออทิสติกเกือบทุกคน เพียงแต่เด็กออทิสติกแต่ละคนอาจจะมีความรุนแรงไม่เท่ากัน ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจในความผิดปกตินี้ เพื่อจะได้สามารถ

ช่วยลดพฤติกรรมที่ผิดปกติ และส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สมเหตุสมผล และต้องช่วยควบคุมอารมณ์ที่รุนแรงของเด็กออทิสติก ไม่ว่าจะเป็นการเสียใจอย่างรุนแรง การโกรธอย่างรุนแรง เด็กออทิสติกในวัยนี้ ยังมีความเหมือนเด็กปกติทั่วไป คือ เขายังมีความซุกซนตามวัยของเขา การตี้อ การเอาแต่ใจตนเอง เพราะฉะนั้น ครูประจำชั้นต้องสังเกตให้เห็นว่า อาการเหล่านี้เป็นผลมาจากความผิดปกติของเขา หรือเป็นธรรมชาติของเด็กทั่วไป

จากการวิจัยผู้วิจัยพบรูปแบบการสื่อสารของครูในการแก้ปัญหาความผิดปกติด้านพฤติกรรมดังนี้

1. ครูผูกามาศ สังขะวิจิตร

เมื่อเด็กเล่นนิ้วตัวเอง ซึ่งถ้าเล่นไม่รุนแรง แค่เป็นการกระดิกนิ้วไปมา และไม่เป็นปัญหาในการเรียนการสอนแล้วครูจะปล่อยให้เด็กเล่นต่อไป แต่ถ้าเด็กที่เล่นนิ้วของตัวเองด้วยการกัดนิ้วตัวเองจนเลือดไหล และเด็กเองก็ไม่ว่าการทำอย่างนั้นไม่ดี ไม่มีความรู้สึกเจ็บด้วย จึงเป็นอันตรายอย่างมาก ครูผูกามาศจะใช้วิธีนำยามองมาทาที่นิ้วของเด็ก เมื่อเด็กออทิสติกกัดนิ้วตัวเองก็จะได้รับยาหม่องไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งแปลกปลอม ทำให้เด็กเลิกกัดนิ้วไป

บางครั้งเด็กออทิสติกแสดงอาการก้าวร้าวโดยไร้เหตุผลออกมา ครูผูกามาศจะดูก่อน และก็จะพบว่าอาการก้าวร้าวนั้นก็กลับมาก ครูผูกามาศจะเริ่มนำไม้เรียวมาถือไว้ เป็นการขู่ให้เด็กไม่แสดงความก้าวร้าว แต่ถ้ายังไม่ได้ผลอีก ครูจะใช้การตีไปที่มือ ถ้ามือไปทำร้ายคนอื่น โดยจะมีการถามก่อนว่า ใช้มือข้างไหน ครูก็จะตีข้างนั้น เป็นการบอกให้เด็กออทิสติกรู้ว่าไม่ควรทำอะไร ในห้องเรียนของครูผูกามาศจะไม่พบว่าเด็กจะลุกเดิน หรืออยู่ไม่นิ่งเวลาที่ครูสอนหน้าชั้น หรือทำงานกลุ่ม ซึ่งครูผูกามาศอธิบายว่า

“เด็กในความรับผิดชอบของครูจะไม่ค่อยเดินไปเดินมา เพราะครูจะกำหนดเวลาที่เขาคจะเล่นกันตามสบายภายในห้องไว้ตอนบ่าย ถ้าเขาจะเดินไปเดินมากก็จะสามารถทำได้ตอนนั้น ถ้าทำในเวลาเรียน ก็จะมีการลงโทษ แต่จะมีการทำท่าทางหรือหน้าตาแปลกๆ ถ้าครูเห็นว่ามันไม่ได้เป็นปัญหากับการเรียนการสอนหน้าห้อง หรือไม่ได้เป็นปัญหากับการเรียนรู้ที่เด็กจะได้รับ ครูก็จะปล่อยไป เพราะการทำท่าทางหรือหน้าตาแปลกๆ ของเด็กก็ไม่ได้ทำตลอดเวลา นานเราจะเห็นสักครั้ง ก็ไม่ได้สร้างความแตกต่างจากเด็กปกติ”

(ผูกามาศ สังขะวิจิตร,สัมภาษณ์ . 15 มีนาคม 2547)

2. ครูชุนหวิภา ไชยชนะ

เด็กออทิสติกในห้องของครูชุนหวิภา นั้นจะเป็นเด็กออทิสติกล้วน มีเด็กชายคนหนึ่งที่มีอาการหลุดออกจากสังคม อยู่กับตัวเอง นอกจากนั้นยังทำท่าทางแปลกๆ ไม่ยอมพูด ครูชุนหวิภาจะใช้วิธีจำกัดพฤติกรรมเด็กออทิสติกตลอดเวลา โดยเมื่อเห็นอาการผิดปกติ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นนิ้ว ทำหน้าตาแปลกๆ ครูจะห้ามทันที เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเคยชินในการกระทำ

“ครูจะใช้วิธีหนีบเด็กไว้กับตัวเองตลอดเวลา เมื่อเกิดการชุกชุนหรืออยู่ไม่นิ่งก็จะจับตัวไว้ทันที”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

ปัจจัยเรื่องของการจัดห้องเรียนที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เสริมให้เด็กอยู่ไม่นิ่ง เนื่องจากเด็กจะมองเห็นห้องเรียนข้าง ๆ กำลังเรียนอยู่ จึงหันไปสนใจห้องอื่นแทนที่จะสนใจห้องเรียนของตน ครูชุนหวิภา ต้องนำกระดานล้อเลื่อนมาขึ้น ให้เสมือนว่ามีกั้นห้อง และเป็นการจำกัดพื้นที่ไม่ให้เด็กลุกไปสร้างปัญหาให้กับเด็กห้องอื่นๆ ได้

“การช่วยเหลือเด็กออทิสติกให้ไม่ยึดติดกับอะไรเดิมๆ หรือช่วยเหลือไม่让孩子ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจะต้องกระทำตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนการสอน เพราะการเรียนการสอนนั้นจะต้องทำให้เด็กจำได้ จึงใช้เวลานานจนกว่าเด็กจะเรียนรู้ แต่ถ้านานเกินไปเมื่อเปลี่ยนไปเรียนเรื่องอื่น เด็กอาจไม่พอใจหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นครูผู้สอนจะต้องสังเกตว่าเด็กเรียนรู้ในเรื่องที่สอนแล้ว จึงทำการเปลี่ยนเนื้อหาที่จะสอนแต่ต้องเป็นลักษณะต่อเนื่องกัน ไม่เปลี่ยนแปลงแบบทันทีทันใด หรือเปลี่ยนเนื้อหาแบบหักข้อไปเลย”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

3. สุรัสวดี ว่องไว

เมื่อครูสุรัสวดีพบว่าเด็กมีอาการเสียใจอย่างรุนแรงเกินความจริง จะใช้วิธีการเงียบ ประกอบกับการสัมผัสด้วยที่ตัวเด็ก ในลักษณะกอดและจับมือ เพื่อไม่ให้เด็กทำร้ายตนเองและผู้อื่น เมื่ออารมณ์ที่รุนแรงลดลงแล้ว ก็จะถามสาเหตุของปัญหา ว่าเกิดขึ้นเพราะอะไร คำถามจะชี้ นำให้เด็กตอบว่า ใช่หรือไม่ใช่ มากกว่าจะให้เด็กอธิบายสาเหตุ นั่นคือ คำถามของครูจะชี้ นำคำตอบให้ เช่น น้องพุโกธรน้องมาร์คหรือคะ น้องมาร์คแกลิงน้องพุหรือคะ เป็นต้น

บางกรณีที่เด็กออทิสติกบางคนเกิดอาการอารมณ์รุนแรงผสมกับแสดงความก้าวร้าว ครูจะปล่อยให้เด็กสงบสติอารมณ์เอง และทำเป็นไม่สนใจ โดยการจับแยกให้เด็กไปอยู่ตามมุมห้องที่สงบแล้วปล่อยให้เขาหายไปเอง เพราะบางครั้งการแสดงอารมณ์ที่รุนแรงนี้ก็ไม่มีเหตุผล อาจเพียงเพราะเด็กเรียกร้องความสนใจ

“บางที่เขาร้องไห้ ก็ร้องโดยไม่มีสาเหตุ อยู่ๆ ก็ร้องไห้ออกมา แล้วร้องไห้มากๆ จนบางครั้งครูเองก็คิดว่าเป็นอะไร เจ็บตรงไหน ซึ่งความจริงเขาไม่ได้เป็นอะไรก็มี ซึ่งเราต้องสังเกตให้เห็น และรู้ให้ได้ว่าเกิดขึ้นเพราะอะไร ถ้าไม่มีเหตุผล ครูก็จะทำเป็นไม่สนใจ หรือไม่ใส่ใจในการกระทำของเขา เขาก็จะหยุดการกระทำนั้นเอง ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์.10 มีนาคม 2547)

เด็กออทิสติกบางคนนั่งอยู่เฉย ๆ ก็จะมีเสียงร้องประหลาดๆ อย่างไรเหตุผล บางคนส่งเสียงร้องเป็นระยะๆ ครูสุรัสวดี จะห้ามด้วยการดู ถ้าเด็กยังไม่หยุดพฤติกรรมครูจะชู้ด้วยการอ้างถึงชื่อครูท่านอื่นที่เด็กไม่ชอบ หรือเหตุการณ์ที่เด็กไม่ชอบ หรือสถานที่ที่เด็กไม่ชอบไป เช่น น้องเอ ถ้าไม่หยุด ครูจะจับไปอยู่กับครูหอยนะคะ หรือ ถ้าไม่หยุด คุณแม่ไม่รักนะคะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเด็กออทิสติกแต่ละคนด้วยว่าเขามีลักษณะอย่างไร

“เมื่อเด็กออทิสติกทำเสียงดังโดยไม่มีสาเหตุ ครูจะดุเด็กให้หยุดทำอย่างนั้น เพราะเขาไม่รู้ตัวว่าทำอะไรอยู่ เราต้องคอยห้ามเขา ด้วยเสียงเราเอง บางทีเราก็ต้องถือไม้เรียวเพื่อให้เด็กรู้สึกว่าเขาทำ มันไม่ดี มีบ้างที่ครูจะชู้ว่าเดี๋ยวครูไม่รักนะ เดี่ยวแม่ไม่รัก หรือเดี๋ยวไม่ให้กลับบ้านนะ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์.10 มีนาคม 2547)

เมื่อเด็กออทิสติกชุกชอน ไม่มีสมาธิในการเรียนและลุกเดินไปมา ครูจะสั่งให้หยุดการกระทำนั้น เด็กออทิสติกจะหยุดทันที แต่ชักพักจะกลับมาทำเหมือนเดิมอีก ซึ่งนับเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคำสั่งของครูใช้ได้ผลเพียงชั่วคราว ครูจะสั่งให้หยุดการกระทำนั้นอีกครั้ง คราวนี้เด็กจะหยุดแป๊บเดียวและกระทำพฤติกรรมนั้นต่อทันที

การใช้คำสั่งอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้เด็กหยุดพฤติกรรมนั้นได้ ครูสุรัสวดีจะได้วิธีทำท่าทางยกมือจะตีเด็ก หรือบางครั้งครูจะใช้วิธีประกบเด็กอย่างใกล้ชิด บางครั้งครูจะให้ไปงานเขาไปทำ จะทำให้เขาอยู่กับที่ได้มากขึ้น แต่ต้องเป็นงานที่เขาชอบจึงจะสามารถดึงให้เขาอยู่นิ่งๆ ได้ เช่น การระบายสี การเล่นต่อภาพ

“ครูจะสั่งให้เด็กอยู่ในอาณาเขตที่กำหนด พร้อมกับให้ไปงานไปทำ หรือไม่ก็ให้เล่นเกมที่เขาชอบจะสามารถทำให้เขาอยู่กับที่ได้ในเวลาที่เราต้องดูแลเด็กอื่นๆ ด้วย เป็นการนำสิ่งเร้าอื่นๆ มาล่อ เพื่อให้เด็กลืมพฤติกรรมนั้นๆไป”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์.10 มีนาคม 2547)

4. ครูอารี คำคะณา

จากการวิจัย พบว่าเมื่อครูอารีทำการบรรยายรวมหน้าห้องนั้น เด็กจะไม่ค่อยแสดงอาการที่ผิดปกติออกมา และจะสนใจในเรื่องที่ครูกำลังสอน จะมีเด็กบางคนที่กระดิกนิ้วตัวเองไปมาด้วย แต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอน ครูอารีก็จะปล่อยการกระทำนั้นไป

แต่เมื่อครูอารี ไม่มีการสอนหน้าชั้นเรียนแล้ว เด็กบางคนจะลุกวิ่งทำท่าทางแปลกๆ ทำหน้าตาแปลก ครูจะพูดเพื่อให้เด็กคิดตามว่า ทำอย่างนั้นระวังไม่หล่นนะคะ ซึ่งเด็กที่ทำพฤติกรรมแปลกนั้นก็หยุดไป

อีกวิธีหนึ่งที่ครูจะใช้เพื่อให้เด็กอยู่กับที่ คือจะให้เด็กทำงานหรือเล่นเกมที่เขาชอบ ซึ่งก็จะทำให้เด็กสามารถเล่นอยู่กับที่และยังทำให้เด็กเกิดสมาธิในการอยู่กับที่นานๆ ได้อีกด้วย

“เกมหรือของเล่นจะช่วยได้มาก ในการทำให้เด็กนั่งอยู่กับที่ และไม่ก่อความวุ่นวาย เพราะเขาจะรู้ว่าเขาต้องทำอะไรตามที่ครูสั่งให้เสร็จ ส่วนเรื่องการทำหน้าตาแปลกๆ หรือท่าทางแปลกๆ หรือการมีอารมณ์รุนแรง ก้าวร้าว หรือทำร้ายตัวเองนั้น เด็กพวกนี้ไม่เป็นเลย อาจจะมีอารมณ์โกรธ หรือไม่พอใจบ้างแต่ก็มีสาเหตุที่เกิดอารมณ์แบบนั้น แต่ไม่ได้รุนแรงจนเกินไป ซึ่งตรงนี้ครูก็จะซักถามว่าเกิดจากอะไรและก็แก้ไขให้ถูกต้องต่อไป ”

(ครูอารี คำคะณา, สัมภาษณ์ .24 กุมภาพันธ์ 2547)

จากการวิจัยพบวิธีการที่ครูประจำชั้นแต่ละคนใช้เพื่อแก้ปัญหาความผิดปกติทางพฤติกรรมสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 8 ความผิดปกติด้านพฤติกรรม

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
<p>วจนภาษา :</p> <p>วจนภาษา :</p>	<p>วจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดตักเตือนให้หยุดการกระทำ - การพูดขู่ว่าจะลงโทษเมื่อไม่หยุดการกระทำ 	<p>วจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดตักเตือนให้หยุดการกระทำ - การพูดขู่ว่าจะลงโทษเมื่อไม่หยุดการกระทำ 	<p>วจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดตักเตือนให้หยุดการกระทำ - การพูดขู่ว่าจะลงโทษเมื่อไม่หยุดการกระทำ - การอ้างบุคคล/สิ่งของ/สถานที่ที่เด็กชอบหรือไม่ชอบ 	<p>วจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดตักเตือนให้หยุดการกระทำ
<p>อวจนภาษา :</p>	<p>อวจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถือไม้เรียวเป็นสัญลักษณ์ว่าจะมีการลงโทษ - ใช้เสียงที่ดังและแน่นเมื่อกล่าวตักเตือน - ตี เมื่อเด็กไม่หยุดการกระทำหรือมีความผิดรุนแรง 	<p>อวจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดึง/จับ/ตีส่วนของร่างกายเพื่อห้ามการกระทำที่ผิดปกติ - ใช้เสียงที่ดังและแน่นเมื่อกล่าวตักเตือน - การกอดเมื่อเด็กมีอาการรุนแรง - การนั่งใกล้ๆเด็กเมื่อเขาซุกซนและไม่นั่ง 	<p>อวจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดึง/จับ/ตีส่วนของร่างกายเพื่อห้ามการกระทำที่ผิดปกติ - ใช้เสียงที่ดังและแน่นเมื่อกล่าวตักเตือน - การกอดเมื่อเด็กมีอาการรุนแรง - การนั่งใกล้ๆเด็กเมื่อเขาซุกซนและไม่นั่ง 	<p>อวจนภาษา :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้เสียงที่ดังและแน่นเมื่อกล่าวตักเตือน - การนั่งใกล้ๆเด็กเมื่อเขาซุกซนและไม่นั่ง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการสื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
อื่นๆ :	<p>อื่นๆ :</p> <p>- ให้ทำงานเป็นรายบุคคลหรือเกม หรือของเล่น เพื่อฝึกการอยู่กับที่</p> <p>- ให้ทำงานกลุ่มเพื่อฝึกการเข้าสังคม</p>	<p>อื่นๆ :</p> <p>- ให้ทำงานเป็นรายบุคคลหรือเกม หรือของเล่น เพื่อฝึกการอยู่กับที่</p> <p>- ให้ทำงานกลุ่มเพื่อฝึกการเข้าสังคม</p>	<p>อื่นๆ :</p> <p>- ให้ทำงานเป็นรายบุคคลหรือเกม หรือของเล่น เพื่อฝึกการอยู่กับที่</p> <p>- ให้ทำงานกลุ่มเพื่อฝึกการเข้าสังคม</p>	<p>อื่นๆ :</p> <p>- ให้ทำงานเป็นรายบุคคลหรือเกม หรือของเล่น เพื่อฝึกการอยู่กับที่</p> <p>- ให้ทำงานกลุ่มเพื่อฝึกการเข้าสังคม</p>

2.3 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกทางด้านการสื่อความหมายและภาษา

จากเอกสารที่ศึกษา พบว่านอกจากความผิดปกติทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรม และอารมณ์แล้ว ความผิดปกติที่สำคัญและเด่นชัดที่สุดอีกประการหนึ่งของเด็กออทิสติก คือ การสื่อความหมายและภาษา ซึ่งหมายถึง การที่เด็กออทิสติกขาดทักษะทางการสื่อสาร นั่นคือ เด็กออทิสติก ไม่เข้าใจภาษาทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษาท่าทางของผู้อื่น และเด็กออทิสติกไม่สามารถโต้ตอบผู้อื่นในการสนทนา และเด็กออทิสติกจะไม่สามารถสื่อความหมายหรือความต้องการของตนเองไปสู่ผู้อื่นได้

จากการวิจัยพบวิธีการที่ครูประจำชั้นแต่ละคนใช้เพื่อแก้ปัญหาความบกพร่องทางการสื่อความหมายหรือภาษา ดังนี้

1. ครูผูกามาศ สังขะวิจิตร

เมื่อครูผูกามาศพบว่า เด็กไม่ยอมสื่อสารกับครูหรือไม่ยอมตอบคำถาม ครูจะใช้การตั้งคำถามไปในทิศทางที่เด็กจะตอบได้ เป็นคำถามประเภทใช่หรือไม่ ซึ่งเมื่อเด็กตอบกลับมาแล้ว ครูจะเปลี่ยนเป็นประโยคแล้วพูดซ้ำ เพื่อให้เด็กพูดตาม ครูจะกลับไปถามคำถามเดิมใหม่ เพื่อให้เด็กตอบเป็นประโยคเต็มอีกครั้ง เมื่อการสนทนานั้นจบลงด้วยดี ครูจะต้องเอ่ยปากชมเด็กเสมอ ตัวอย่างเช่น

ครูผูกามาศ : น้อง A...นี่คือภาพอะไรคะ น้อง A
 เด็กชาย A : (เงิบ)
 ครูผูกามาศ : น้อง A..ภาพเวลากลางวันใช่ใหม่มะ ใช่ใหม่มะ น้อง A
 เด็กชาย A : ใช่
 ครูผูกามาศ : พูดคะ....กลางวัน...กลางวัน
 เด็กชาย A : กลางวัน...
 ครูผูกามาศ : น้อง A ...นี่คือภาพอะไรคะ
 เด็กชาย A : กลางวันครับ
 ครูผูกามาศ : ดีมากคะ.....คนต่อไป...

อีกวิธีหนึ่งที่พบคือ ครูผูกามาศจะทำท่าทางประกอบคำพูดที่กำลังสอนไปด้วย และสั่งให้เด็กทุกคนทำตามเพื่อให้เด็กจำไว้ว่าท่าทางแบบไหน มีความหมายว่าอย่างไร นอกจากนี้ในการทำกิจกรรมวงกลมหน้าเสาธง ก็จะเปิดเพลงและให้เด็กทำท่าทางประกอบไปด้วย เป็นการฝึกให้เด็กสื่อความหมาย ซึ่งบางครั้งครูก็จะทำเป็นตัวอย่างก่อนแล้วให้ทำตาม หรือบางครั้งครูจะทำไปพร้อมกันกับเด็กด้วย

“ถ้าเขาไม่ยอมพูดกับครู ครูจะสังเกตก่อนว่าเพราะอะไร เพราะเขาไม่เข้าใจหรือเขาไม่ยอมพูดกันแน่ เพราะถ้าเขาไม่ยอมพูดแสดงว่าเขาเข้าใจ ครูก็จะหาวิธีอื่นๆ เช่น เปลี่ยนรูปแบบประโยคคำถาม ให้ตอบเป็นใช่ ไม่ใช่ แล้วค่อยสอนเขาพูดประโยคเต็ม แต่ถ้าเขาไม่เข้าใจที่เราพูดจริงๆ ครูก็ต้องหาคำพูดที่เข้าใจง่ายกว่า หรือหาสื่อมาใช้ประกอบ จะช่วยได้มากกว่าการพูดเปล่าๆ แล้วเมื่อเขาทำได้ เราต้องให้กำลังใจเขาด้วย หรือไม่ก็ให้รางวัลด้วยการให้เล่นของเล่น เป็นต้น ”

(ผูกามาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

ครูชุนหวิภา ไชยชนะ

ในการทำกิจกรรมวงกลมประกอบเพลง นั้น ครูผู้สอนจะทำท่าทางประกอบคำพูดในเพลง หรือทำท่าทางประกอบความหมายของเพลง โดยครูจะทำให้ดูแล้วให้เด็กทำตามทันที และจะให้เพลงนั้นจะเล่นซ้ำๆ ในการทำกิจกรรมวงกลม 3 รอบ เพื่อให้เด็กนั้นสามารถทำตามได้ แต่ในกรณีที่เด็กไม่ทำตาม ครูประจำชั้นจะจับมือให้เด็กทำตามก่อน พร้อมกับร้องเพลงนั้นไปด้วย และในช่วงโม่งกิจกรรมครั้งต่อไป เด็กบางคนสามารถทำตามได้ และมีเด็กบางคนไม่ยอมทำตาม

“บางที ครูก็ไม่ทราบว่าเขาเข้าใจความหมายจริงๆ หรือว่าเขาทำไปเพราะว่าครูสั่งให้ทำ แต่การที่เขาช่วยทำกิจกรรม สามารถทำท่าทางประกอบเพลงได้นั้นก็แสดงว่าเขาเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาในระดับหนึ่ง สำหรับเด็กพวกนี้...การเรียนรู้ของเขาก็คือการจดจำมากกว่า”

(ชุนหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

2. ครูสุรัสวดี ว่องไว

ครูสุรัสวดีจะฝึกให้เด็กออกทิสติกู้จักทักทายผู้วิจัย เมื่อผู้วิจัยเข้าไปในวันแรก ครูจะแนะนำผู้วิจัยอย่างเป็นทางการ และให้เด็กแนะนำชื่อตัวเองด้วย วันที่สอง เมื่อผู้วิจัยเข้าไป ครูสุรัสวดีจะเตือนเด็กออกทิสติกว่าทักทายผู้วิจัยแล้วหรือยัง เมื่อผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์เป็นวันที่สาม พบว่าเด็กจะเข้ามาทักทายด้วยคำว่าสวัสดีเอง โดยที่ไม่ต้องมีคนบอก จากนั้นครูสุรัสวดีจะเอ่ยปากชมว่าดีมากพร้อมกับปรบมือให้ ซึ่งครูสุรัสวดีอธิบายว่า

“เวลาที่เราจะสอนให้เขาทำอะไร ก็คือการที่เราสอนให้เขาจำนั่นเอง เพราะเมื่อเด็กออกทิสติกต้องทำอะไรเป็นประจำหรือต้องทำอะไรเป็นเวลา ดูเหมือนเด็กทำไปโดยอัตโนมัติ และเขาจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง เขาจะทำอย่างนั้นไปเรื่อยๆ ซึ่งอย่างเรื่องของการสวัสดี ครูก็จะยอมให้เขาทำไปเรื่อยๆ เพราะมันเป็นพฤติกรรมที่น่ารัก ”

(สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

ครูสุรัสวดียังกล่าวเสริมอีกว่า การที่จะสอนให้เด็กเข้าใจว่าครูหรือคนอื่นแสดงท่าทางแบบนี้ แบบนั้น หมายความว่าเขารู้สึกอย่างไร หรือการที่จะทำให้เด็กเข้าใจภาษาท่าทางของคนอื่นนั้น เป็นไปได้ยาก เพราะว่าการแสดงภาษาท่าทางในแต่ละคนก็จะแสดงไม่เหมือนกัน ครูจะสามารถสอนได้เฉพาะอย่างเท่านั้น และเด็กออกทิสติกจะต้องคุ้นเคยกับอาการเหล่านั้น เขาถึงจะสามารถ

เข้าใจตัวเองเมื่อเจออาการเหล่านั้นอีก ยกตัวอย่างเช่น เมื่อครูสั่งให้เขาทำอะไร แต่เขาไม่ยอมทำ ครูจะดุด้วยเสียงที่ดัง พร้อมกับบอกว่าครูโกรธแล้วนะ จากนั้นจะเงยบและจ้องไปที่ตาของเขา ซึ่งพอเขาเจอเหตุการณ์แบบนี้บ่อย ๆ เขาจะเข้าใจว่าครูโกรธ ไม่พอใจ

3. ครูอารี คำคะณา

ในห้องเรียนของครูอารี จะพบว่าเด็กออทิสติกคนหนึ่งที่ถูกโดยไม่สนใจว่าจะมีใครฟังเขาหรือไม่ ครูอารีเพียงแต่กล่าวคำตักเตือน ห้ามส่งเสียงรบกวนเพื่อนๆ เนื่องจากเป็นเวลาเรียน เด็กก็จะหยุดการกระทำ แต่เมื่อเวลาผ่านไปซักพัก เด็กจะพูดขึ้นมาอีก ครั้นนี้ครูอารีจึงใช้คำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนขณะนั้นถามเด็กว่าเข้าใจที่เรียนหรือไม่ ซึ่งเด็กก็จะตอบและเมื่อหมดคำถามสำหรับเด็กก็จะเงยบไป ซึ่งครูอารีอธิบายให้กับผู้วิจัยว่า

“เมื่อเจอเหตุการณ์แบบนี้ ครูก็จะห้ามเขาแล้วก็ให้เหตุผลว่าเป็นเวลาเรียน ไม่ควรรบกวนเพื่อนๆ ซึ่งเขาก็เชื่อฟัง แต่เราก็ต้องเข้าใจเขาว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพราะความผิดปกติของเขา และถ้าเขากระทำอีก ทั้งๆ ที่ครูดุหรือเตือนไปแล้ว ครูจะเบนความสนใจไปคุยกับเขาแทน อาจจะถามเขาในเรื่องที่เรียน หรือไม่ก็พูดกับเขาในเรื่องที่เขาพูด ก็คือฟังเขาว่าเขาพูดว่าอะไร แล้วเราจะสามารถพูดต่อได้หรือไม่ ”

(อารี คำคะณา, สัมภาษณ์ . 24 กุมภาพันธ์ 2547)

เด็กออทิสติกบางคนจะจดจำท่าทางหรือการแสดงภาษาท่าทางได้ แต่จะจดจำได้เฉพาะที่เขาคุ้นเคย เช่น เมื่อผู้วิจัยเห็นว่าเด็กคนหนึ่ง เดินเล่นอยู่ในห้องและในมือถือของเล่นอยู่ จึงได้ขอของเล่นที่อยู่ในมือ ผู้วิจัยยื่นมือไปขอ แต่เด็กออทิสติกกลับเดินเข้ามาไหว้แทน พร้อมกับพูดคำว่า สวัสดีครับ ซึ่งเมื่อผู้วิจัยยื่นมือไปขอของใหม่อีกครั้งและพูดคำขอด้วย เด็กออทิสติกก็ยังแสดงท่าทางเดินเข้ามาไหว้ผู้วิจัยเหมือนเดิม ซึ่งครูอารีอธิบายว่า

“ การฝึกให้เด็กเข้าใจท่าทางของคนอื่นๆ นั้น เด็กจะจดจำไว้ว่าท่าทางแบบนี้หมายถึงอะไร แต่ถ้าเราไปเปลี่ยนความหมายของท่าทางนั้นๆ เด็กจะไม่เข้าใจทันที ซึ่งครูจะใช้การพูดคุยมากกว่าการใช้ภาษาท่าทาง เพราะจะบอกวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนกว่า เด็กต้องไม่เข้าใจผิด เพราะอาจจะทำให้เขาสับสนได้ ”

(อารี คำคะณา, สัมภาษณ์ . 24 กุมภาพันธ์ 2547)

จากการวิจัยพบวิธีการที่ครูประจำชั้นแต่ละคนใช้เพื่อแก้ปัญหาความผิดพลาดด้านการสื่อความหมายและภาษา สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 9 ความผิดพลาดด้านการสื่อความหมายและภาษา

รูปแบบ/วิธีการสื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
วจนภาษา : - การพูดนำ ประโยคที่สื่อ ความต้องการ ของเด็กและให้ เด็กพูดตาม	วจนภาษา : - การพูดนำ ประโยคที่สื่อ ความต้องการ ของเด็กและให้ เด็กพูดตาม	วจนภาษา : - การพูดนำ ประโยคที่สื่อ ความต้องการ ของเด็กและให้ เด็กพูดตาม	วจนภาษา : - การพูดนำ ประโยคที่สื่อ ความต้องการ ของเด็กและให้ เด็กพูดตาม	วจนภาษา : - การพูดนำ ประโยคที่สื่อ ความต้องการ ของเด็กและให้ เด็กพูดตาม
อวจนภาษา :	อวจนภาษา : - ครูทำท่าทาง ประกอบคำพูด และให้เด็กทำ ตาม - ครูสอนทำท่า ทางแทนคำพูดที่ เป็นสากล เช่น สวัสดี	อวจนภาษา : - ครูทำท่าทาง ประกอบคำพูด และให้เด็กทำ ตาม - ครูสอนทำท่า ทางแทนคำพูดที่ เป็นสากล เช่น สวัสดี	อวจนภาษา : - ครูทำท่าทาง ประกอบคำพูด และให้เด็กทำ ตาม - ครูสอนทำท่า ทางแทนคำพูดที่ เป็นสากล เช่น สวัสดี	อวจนภาษา : - ครูทำท่าทาง ประกอบคำพูด และให้เด็กทำ ตาม - ครูสอนทำท่า ทางแทนคำพูดที่ เป็นสากล เช่น สวัสดี
อื่นๆ	-	-	-	-

2.4 รูปแบบการสื่อสารและผลการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กทางด้านจินตนาการ

ผู้วิจัยพบข้อมูลจากเอกสารที่ศึกษาว่าความผิดปกติของเด็กออทิสติกที่อยู่ในขั้นวินิจฉัยโรค นั้นคือ ความผิดปกติทางการจินตนาการ กล่าวคือ เด็กออทิสติกจะไม่สามารถเข้าใจเรื่องวรรณกรรม วรรณคดี นิทาน ภาพยนตร์ หรือเรื่องอะไรที่เป็นการสมมติขึ้น คือเด็กออทิสติกจะไม่สามารถแยกออกว่าเรื่องใดเป็นเรื่องจริง อะไรไม่จริง นอกจากนี้เด็กออทิสติกก็ไม่สามารถเล่นของเล่นได้ เพราะเขาไม่สามารถจินตนาการการเล่นได้นั่นเอง และที่น่าสนใจคือเด็กออทิสติกจะเลือกที่จะสนใจสิ่งเล็กๆน้อยๆ ที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญของสิ่งที่พบ เช่น เขาน่าจะสนใจแผ่นภาพสถานที่ท่องเที่ยว แต่กลับให้ความสนใจรอยขาดที่มุมภาพ เป็นต้น

จากการวิจัยพบวิธีการที่ครูประจำชั้นแต่ละคนใช้เพื่อแก้ปัญหาความบกพร่องด้านจินตนาการ ดังนี้

1. ครูผูกามาศ สังขะวิจิตร

ซึ่งจากการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยพบว่า การช่วยเรื่องจินตนาการให้กับเด็กออทิสติกนั้นถูกสอดแทรกลงไปในการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่กิจกรรมวงกลม ที่เด็กออทิสติกต้องทำท่าทางประกอบเพลง เช่น เลียนแบบท่าทางสัตว์ เลียนแบบเสียงร้องของสัตว์ หรือทำท่าทางประกอบคำพูด เช่น ฝนตก รัก เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีการเรียนการสอนในห้อง ครูผูกามาศจะสอนให้เด็กจินตนาการจากเรื่องหนึ่งไปยังอีกเรื่องหนึ่ง เช่น เมื่อสอนเรื่องการใช้สัญลักษณ์ห้องนำสาธารณะ ครูก็จะให้เด็กได้คิดว่าถ้าเป็นคุณปู่ คุณตา คุณยาย ที่มาจากต่างจังหวัด จะเข้าห้องน้ำหญิง หรือห้องน้ำชาย เป็นต้น

และใบงานที่ครูผูกามาศให้เด็กได้ทำแบบฝึกหัดนั้น จะมีรูปภาพประกอบเสมอ และเมื่อเด็กทำงานเสร็จก็จะให้สีไม้ กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้ระบายสีภาพนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเด็กจะระบายสีไปตามความชอบของตนเอง มากกว่าระบายสีให้ได้เหมือนสีของสิ่งนั้นจริงๆ ตรงจุดนี้ครูผูกามาศอธิบายว่า “ การที่ครูไม่ได้เข้าไปยุ่งกับเขาเรื่องที่เขาจะระบายสีสิ่งนั้นๆ ผิดสี ก็เพราะว่าเราต้องการให้เด็กได้ลองจินตนาการว่าสิ่งที่เขาเห็นควรมีสีอะไร แต่เราจะจำกัดให้เขาระบายภาพใน

ขอบเส้นของรูปภาพมากกว่า เพราะเด็กบางคนกว่าที่จะระบายสีให้อยู่ในกรอบได้นั้นค่อยข้างยาก และใช้เวลานาน ”

(ผกา มาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

อีกวิธีหนึ่งที่ครูผกา มาศ ใช้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักใช้จินตนาการคือ การให้เด็กดูภาพยนตร์การ์ตูน ซึ่งที่ห้องเรียนจะมีเครื่องเล่นวีซีดี รอรับอยู่แล้ว แต่ภาพยนตร์นั้นครูจะนำมาเอง เพราะเห็นว่าที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอ ครูผกา มาศ จะเปิดวีซีดีให้เด็กออกทัศนศึกษาในช่วงบ่ายของวัน โดยที่วีซีดีภาพยนตร์การ์ตูนนั้นจะสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เช่น วีซีดีสอนอ่านพยัญชนะไทย โดยที่ครูผกา มาศ จะต้องนั่งดูกับเด็ก ๆ ไปด้วย เพื่อจะได้อธิบายความหมาย และถามคำถามเพื่อทดสอบว่าเด็กเข้าใจในเรื่องที่ภาพยนตร์การ์ตูนสอนหรือไม่

ครูผกา มาศ กล่าวว่ “ สำหรับเรื่องการฝึกจินตนาการนั้นเราจะสอดแทรกลงไปในการเรียนการสอนทุกๆ ส่วน ไม่ได้แยกออกเป็นชั่วโมงๆ เหมือนวิชาๆ หนึ่ง ”

(ผกา มาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่าอาการของเด็กออกทัศนศึกษาอย่างหนึ่งคือ ไม่สามารถเล่นเกมได้ ดังนั้นในการเรียนการสอนจึงได้เพิ่มการเล่นเกมที่ไว้ในกิจกรรมที่ทำในช่วงบ่าย ซึ่งเกมที่ผู้วิจัยพบคือ เกมจับคู่ และเกมต่อภาพ ซึ่งเด็กออกทัศนศึกษาจะสามารถเล่นเกมพวกนี้ได้อยู่แล้ว ครูผกา มาศ อธิบายให้ผู้วิจัยทราบว่

“ในครั้งแรกที่เด็กแต่ละคนเข้ามาเรียนที่นี่ บางคนเล่นเกมไม่เป็น เราต้องสอนให้เขาารู้ว่า ต้องทำอะไรบ้าง พอเขาคุ้นเคย ครูจะสอนให้เขา รู้ว่าการเล่นเกมมันสนุก และให้เขามีความรู้สึกว่าอยากเล่น พอเขาทำงานที่ครูสั่งเสร็จแล้ว ครูก็จะให้เขาเล่นเกมเป็นรางวัล ซึ่งความจริงแล้ว เกมเหล่านี้ ก็มีลักษณะคล้ายกับงานที่ครูสั่ง เป็นเกมจับคู่ ซึ่งในแบบฝึกหัด หรือการบ้านก็มีเหมือนกัน แต่เขาจะรู้สึกว่ามันสนุก ดังนั้นเราจึงใช้เกมในการกระตุ้นให้เขาทำงานได้ด้วย ส่วนการบ้านครูจะฝึกให้เด็กรู้สึกดี ถ้าครูให้การบ้านไปทำ จะเห็นว่าเมื่อถึงเวลาที่ผู้ปกครองมารับ เด็กจะวิ่งไปดูกระเป๋ของตนเองว่าเขาได้การบ้านหรือยัง เป็นต้น”

(ผกา มาศ สังขะวิจิตร, สัมภาษณ์. 15 มีนาคม 2547)

2. ครูชอุณห์วิภา ไชยชนะ

จากการสังเกตการณ์ในห้องเรียนพิเศษ พบว่า กระบวนการฝึกจินตนาการให้กับเด็กออกทิสติกเริ่มจาก การออกกำลังกายประกอบเพลง โดยครูประจำชั้นจะเป็นคนนำแสดงท่าทางนั้นๆ ซึ่งท่าทางในการออกกำลังกายจะสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อีกด้วย เป็นการสอนให้เด็กรู้จักท่าทางในการสื่อภาษา ต่อจากนั้นไม่ว่าการเรียนการสอนจะต้องใช้สื่อการเรียนการสอนแบบใด ครูชอุณห์วิภา จะเลือกสื่อที่มีสีสันสะดุดตา และมีขนาดใหญ่ สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ ซึ่งครูชอุณห์วิภาอธิบายว่า

“ครูสังเกตเห็นว่าเด็กจะชอบเล่นอะไรที่เป็นสีๆ บางคนก็จะมีสีที่ชอบเป็นพิเศษ ดังนั้นการเลือกสื่อการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นแผ่นภาพ หรือบัตรคำ ครูจะเน้นไปที่สีสันก่อน และสื่อพวกนี้ก็สามารถจับได้ เพราะครูต้องการให้เขาได้สัมผัสสิ่งของนั้นๆ ด้วย”

(ครูชอุณห์วิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

นอกจากนี้ครูจะใช้ภาพระบาย ฝึกจินตนาการเด็ก ซึ่งบางครั้งครูจะไม่ให้เด็กเอาสีไม้หรือสีเทียนมาระบาย แต่จะให้เด็กฉีกกระดาษสีเป็นชิ้นเล็กๆ และปะติดลงไปแทนการใช้สี ซึ่งครูชอุณห์วิภาบอกว่า เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักการเปลี่ยนแปลงและให้เด็กได้รู้ว่ายังมีอุปกรณ์อีกหลายอย่างที่สามารถใช้แทนกันได้

(ครูชอุณห์วิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

เกมตัวต่อสร้างเมือง เป็นอีกเกมหนึ่งที่ครูชอุณห์วิภาเลือกใช้เพื่อฝึกจินตนาการให้กับเด็ก โดยครูจะนั่งเล่นด้วย และบอกอธิบายการเล่นว่าให้นึกถึงบ้านมีลักษณะอย่างไร แล้วต่อตัวต่อเหล่านี้ให้เป็นบ้านที่เราคิดถึง ซึ่งพบว่าเด็กจะต่อบ้านเป็นรูปสี่เหลี่ยม และจะใช้ตัวต่อที่เป็นสีที่ตนเองชอบ

ครูชอุณห์วิภาจะเปิดภาพยนตร์การ์ตูนให้เด็กออกทิสติกได้ชมในช่วงเวลาพัก ซึ่งครูจะสั่งให้เด็กนั่งดู แต่ครูจะไม่ได้นั่งอยู่ด้วยตลอด เมื่อภาพยนตร์การ์ตูนจบ ครูถึงจะมีการพูดคุยกับเด็กถึงเรื่องราวที่ดูไป ซึ่งต้องใช้เวลาในการพูดคุยค่อนข้างนาน เพราะเด็กพูดยาก และจะจำได้เฉพาะเหตุการณ์ที่มีเสียงเพลงดังๆ ประกอบ เช่น ฉากที่แสดงความตื่นเต้น หรือฉากที่แสดงการเฉลิมฉลอง ทั้งนี้ครูต้องคอยบอกว่าเป็นเรื่องสมมติ ไม่ใช่เรื่องจริง ซึ่งครูอธิบายว่า

“การที่ครูต้องคอยบอกว่ามันเป็นเรื่องสมมติก็เพื่อ เด็กจะได้เคยชินกับคำว่าสมมติด้วย และเด็กจะได้เข้าใจความหมายว่าเป็นเรื่องไม่จริง บางสิ่งเราไม่สามารถทำตามได้ หรือเราไม่มี ความสามารถมากพอ หรือในโลกเราไม่มีอยู่จริง ซึ่งการที่เด็กจะเข้าใจในแต่ละเรื่องนั้นต้องใช้เวลา นาน ดังนั้นการดูภาพยนตร์ ครูจะไม่ให้ดูจนจบทั้งเรื่อง เพราะรายละเอียดมันเยอะ เราอธิบายไม่ หมด ”

(คุณหวิภา ไชยชนะ, สัมภาษณ์ . 26 กุมภาพันธ์ 2547)

3. ครูสุรัสวดี ว่องไว

การฝึกจินตนาการให้กับเด็กออทิสติก ครูสุรัสวดี กล่าวว่า “งานทุกอย่างที่ครูมอบหมาย ให้เด็กทำนั้น ได้รวมจุดประสงค์ของการฝึกจินตนาการให้เด็กไปแล้ว เพราะไม่ว่าจะเป็นการ ระบายสี ซึ่งครูจะให้ระบายสีตามความเป็นจริง จะทำให้เขาสามารถเชื่อมโยงไปสู่ของจริง ได้” (สุรัสวดี ว่องไว, สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2547)

การฝึกเด็กให้เล่นเกม เป็นการช่วยเหลือเด็กได้ดีอีกประการหนึ่ง โดยระยะแรกครูจะสอน ก่อนว่าเกมนี้เล่นยังไง แต่ต้องเป็นเกมที่ไม่ซับซ้อน เมื่อเด็กสามารถเล่นได้แล้ว ครูจะเปลี่ยนเกม ทันที เพื่อกันไม่ให้เกิดการยึดติด และเล่นเกมนั้นเพราะความเคยชิน ซึ่งการเล่นเพราะเด็ก เคยชินแล้วจะทำให้เด็กไม่เกิดจินตนาการ เกมที่ครูจะฝึกให้เด็กเล่นในระยะแรกๆ คือ เกมจิกซอร์ ต่อภาพ เพราะเป็นเกมที่ไม่มีความซับซ้อน โดยระยะแรกจะให้เด็กต่อจิกซอร์ที่มีเพียง 8 ชิ้นก่อน และค่อยเพิ่มเป็น 16 ชิ้น ต่อมาอาจจะให้เด็กเล่นเกมตัวต่อ ซึ่งเด็กจะต้องใช้จินตนาการว่าจะต่อ เป็นตัวอะไร โดยครูอาจจะนำตัวอย่างมาแสดงก่อนเพื่อให้เด็กทำตาม แล้วค่อยฝึกให้เด็กต่อตัว ต่อตามคำสั่งของครู เพื่อดูว่าเขาสามารถจินตนาการรูปทรงไปตามคำสั่งได้หรือไม่

4. ครูอารี คำคะณา

การฝึกจินตนาการให้เด็กออทิสติก ครูอารีจะให้เด็กได้ทำงานศิลปะที่หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการระบายสีรูปภาพ การทำภาพเป่าสีน้ำ รวมถึงการประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ ซึ่งครูอารี ต้องทำร่วมกันกับเด็กด้วย คอยดูว่าเด็กสามารถทำได้หรือไม่แล้วจึงค่อยช่วยทำ

“งานที่เรากำหนดให้เด็กทำเพื่อฝึกการจินตนาการนั้น จะเน้นไปที่งานศิลปะ เขาสามารถทำอะไรโดยไร้รูปแบบได้ ซึ่งจะเห็นงานเป่าสีน้ำ ซึ่งแต่ละคนก็จะมีลักษณะเฉพาะตัว เราสามารถตีความจากงานของเขาได้ด้วย เพราะบางงานพอเขาทำเสร็จ ครูก็จะถามว่าคือรูปอะไร ”

(อารี คำคะณา, สัมภาษณ์ . 24 กุมภาพันธ์ 2547)

จากการวิจัยพบวิธีการที่ครูประจำชั้นแต่ละคนใช้เพื่อแก้ปัญหาความผิดด้านจินตนาการสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 10 ความผิดปกติด้านจินตนาการ

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
วิจารณ์ภาษา : อวิจารณ์ภาษา :	วิจารณ์ภาษา : - ครูนำร้องเพลงประกอบดนตรี อวิจารณ์ภาษา : - ครูทำท่าทางที่สื่อความหมายของเนื้อเพลงที่ร้อง	วิจารณ์ภาษา : - ครูนำร้องเพลงประกอบดนตรี อวิจารณ์ภาษา : - ครูทำท่าทางที่สื่อความหมายของเนื้อเพลงที่ร้อง	วิจารณ์ภาษา : - ครูนำร้องเพลงประกอบดนตรี อวิจารณ์ภาษา : - ครูทำท่าทางที่สื่อความหมายของเนื้อเพลงที่ร้อง	วิจารณ์ภาษา : - ครูนำร้องเพลงประกอบดนตรี อวิจารณ์ภาษา : - ครูทำท่าทางที่สื่อความหมายของเนื้อเพลงที่ร้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รูปแบบ/วิธีการ สื่อสาร	ครู A	ครู B	ครู C	ครู D
อื่นๆ :	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ทำงานศิลปะโดยใช้สี และการปะติด - ให้เด็กเล่นเกม/ของเล่นที่ฝึกการเชื่อมโยงความคิด - ให้เด็กภพยนตร์การ์ตูนที่มีเสียงเพลงประกอบ โดยครูเป็นผู้อธิบายและวัดผลความเข้าใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ทำงานศิลปะโดยใช้สี - ให้เด็กเล่นเกม/ของเล่นที่ฝึกการเชื่อมโยงความคิด - ให้เด็กภพยนตร์การ์ตูนที่มีเสียงเพลงประกอบ โดยครูเป็นผู้อธิบายและวัดผลความเข้าใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ทำงานศิลปะโดยใช้สี - ให้เด็กเล่นเกม/ของเล่นที่ฝึกการเชื่อมโยงความคิด 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ทำงานศิลปะโดยใช้สี - ให้เด็กเล่นเกม/ของเล่นที่ฝึกการเชื่อมโยงความคิด

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกมีอะไรบ้าง

ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อรูปแบบการสื่อสารของครูในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกที่พบได้ในงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ปัจจัยภายในตัวเด็กออทิสติก

- อาการผิดปกติของเด็กออทิสติก

จากการวิจัยพบว่าอาการของเด็กออทิสติกที่พบบน เป็นอาการที่เป็นปัญหาต่อการสื่อสารทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นอาการผิดปกติทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทำให้เด็กไม่สามารถพูดได้ตอบกับครูได้ ด้านพฤติกรรม ซึ่งทำให้การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกต้องหยุดชะงักลงเนื่องจากครูจะต้องหยุดพฤติกรรมที่ผิดปกตินั้นๆ ก่อน ด้านการสื่อความหมายและภาษา ซึ่งทำให้การสื่อสารของครูที่ส่งไปนั้น เด็กไม่สามารถรับได้ ส่วนความผิดปกติด้านจินตนาการนั้นทำให้เด็กไม่สามารถเชื่อมโยงในสิ่งที่ครูสื่อสารได้

- อารมณ์ของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกบางคนไม่สามารถแสดงออกทางอารมณ์ออกมาได้ ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถทราบถึงภาวะอารมณ์ในขณะนั้นของเด็กออทิสติก แต่อารมณ์ของเด็กออทิสติกจะสัมพันธ์กับอาการผิดปกติทางด้านพฤติกรรม นั่นคือ อารมณ์รุนแรงเกินกว่าปกติ เช่น เมื่อเด็กเสียใจ เด็กจะร้องไห้อย่างรุนแรง ดังนั้นการไม่แสดงออกและแสดงออกอย่างรุนแรงนั้น ทำให้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงรูปแบบการสื่อสารว่าจะปรับเปลี่ยนภาษาที่ใช้หรือหยุดการสื่อสารนั้นไว้ชั่วคราว

- นิสัยของเด็กออทิสติก

นิสัยของเด็กออทิสติกนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับเด็กปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน เช่น คือ ซุกซน ยิ่งห้ามยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ ซึ่งเมื่อครูผู้สอนต้องการให้เด็กทำงานที่มอบหมาย เด็กออทิสติกอาจจะไม่ทำตาม ด้วยการแสดงออกทางกรพูดหรือต่อต้านในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ หรือในสิ่ง

ที่เขากลัว บางคนมีนิสัยเรียบร้อย ไม่ทุกชนก็จะสามารถนั่งอยู่กับที่ได้นานๆ ทำให้ครูสามารถสื่อสารกับเด็กได้ง่ายกว่า และเด็กจะเชื่อฟังมากกว่า

2. ปัจจัยภายในตัวครู

- บุคลิก ลักษณะของครู

จากการสังเกตการณ์พบว่าครูประจำชั้นมีหน้าตาที่ยิ้มแย้ม สดใส แสดงความเป็นกันเองกับเด็กออกทีสติก ทำให้เด็กไว้วางใจ และสามารถทักทายพูดคุยกับครูก่อนที่จะมีการเรียนการสอนหรือในระหว่างพักกลางวัน ครูผู้สอนมีความกระฉับกระเฉง ว่องไว กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือเด็ก และเป็นผู้ที่มีทักษะในการสอนเด็กพิเศษ

- ทักษะ

ทักษะของครูนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสอนเด็กออทิสติก เพราะเด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ครูประจำชั้นพบว่าครูประจำชั้นมีความต้องการที่จะเห็นพัฒนาการที่ดีของเด็ก และมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือเด็กในด้านต่างๆ อย่างแท้จริง ทักษะที่ดีเหล่านี้จึงส่งผลต่อการสื่อสารของครูตั้งแต่การใช้ภาษาในการพูดคุย การสัมผัสด้วยการกอด ที่ให้ความสนิทสนม

- กลวิธีการสอน

ครูแต่ละคนจะมีกลยุทธ์ในการสอนแตกต่างกันออกไป เช่น ครูណာမာသိန္တရာ จะมีการตั้งคำถามเบื้องต้นว่ากลวิธีการสอนจะต้องมีการตี เพื่อให้เด็กหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ในขณะที่ครูอารีจะไม่ใช้การตีแต่จะใช้เสียงเป็นการดูแล เพื่อจะหยุดการกระทำของเด็ก ส่วนครูสุวิมลนั้นจะใช้วิธีการกล่าวอ้างถึงบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ที่เด็กออทิสติกรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และครูชุนหวิภา จะใช้วิธีการจำกัดพฤติกรรมด้วยการตักเตือน เมื่อเจอพฤติกรรมที่ผิดปกติหรือไม่พึงประสงค์

- อารมณ์ของครูขณะที่สอน

จากการสังเกตพบว่าการสื่อสารกับเด็กออทิสติกเมื่อครูอยู่ในภาวะอารมณ์ต่างๆ ทำให้การสื่อสารโดยใช้ภาษาพูดของครูนั้น แสดงอารมณ์ออกมาด้วย ซึ่งสังเกตได้จาก ระดับความดังของเสียง ระดับความเร็วของเสียง หรือการใช้คำชม การตักเตือนหรือชู้ เป็นต้น เช่นเมื่อครูรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจเด็ก ครูจะกล่าวตักเตือนด้วยเสียงที่ดังขึ้นเรื่อยๆ หรือชู้ว่าถ้าไม่หยุดพฤติกรรม

นั้นๆ จะถูกทำโทษ หรือเมื่อครูเห็นว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดี ยอมรับการฝึกฝนที่ครูฝึกให้ และทำงานที่ครูสั่งอย่างตั้งใจ ก็จะได้รับชมเชยด้วยคำพูด หรือการปรบมือให้ เป็นต้น

3. ปัจจัยภายในห้องเรียน

- ลักษณะห้องเรียน

ลักษณะห้องเรียนจะส่งผลต่อการเรียนการสอนของครูและเด็กออกทีละตรงที่จะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ให้เด็กออกทีละตรงมีความรู้สึกรู้สึกว่าถึงเวลาเรียน ดังนั้น การจัดห้องเรียน การจัดที่นั่งเรียน การใช้โต๊ะ-เก้าอี้ ต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

- สื่อการสอน

สื่อการสอนเป็นส่วนช่วยให้การสื่อสารของครูสะดวกขึ้น และเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กสนใจการเรียนได้ง่ายขึ้น จากการวิจัยพบสื่อการสอนต่างๆ ดังนี้

1 เพลง/ดนตรี

เพลงหรือดนตรีที่ครูเปิดให้เด็กฟังในการทำกิจกรรมวงกลมหรือกิจกรรมกระตุ้นประสาทสัมผัสนั้น ทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมีจังหวะช้า และทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานเมื่อเพลงมีจังหวะเร็ว และยังกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้เรื่องจังหวะดนตรีอีกด้วย เช่น เพลงที่มีจังหวะเร็วครูจะสอนให้เด็กเต้นหรือทำกิจกรรมแบบเร็ว ๆ หรือเพลงช้ากิจกรรมที่ทำร่วมก็จะมีจังหวะที่ช้า

2 ใบบาน

ใบบานนั้นเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูจะเก็บไว้ศึกษาพัฒนาการของเด็กออกทีละตรง ซึ่งครูจะใช้ใบบานในการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา ความหมายของภาพหรือจินตนาการต่างๆ

3 แผ่นภาพ

แผ่นภาพจะใช้ประกอบการเรียนการสอน แผ่นภาพจะมีสีสันสดใส สะดุดตา ช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของคำได้มากขึ้น และเกิดความรอบรู้ เพราะบางสิ่งบางอย่างไม่สามารถไปพบเห็นได้ด้วยตนเอง และยังช่วยส่งเสริมจินตนาการอีกด้วย

4 บัตรคำ

บัตรคำนั้น ครูจะใช้ประกอบกับแผ่นภาพ เพื่อฝึกให้เด็กเกิดความคิดเชื่อมโยงระหว่าง ภาษาเขียนและรูปภาพนั้นๆ และเป็นการฝึกการอ่านอีกด้วย

5 เกมตัวต่อ

เกมตัวต่อเป็นการฝึกจินตนาการให้กับเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน คลายเครียด ทำให้เด็กเกิดทักษะ และเกิดไหวพริบ ทั้งนี้ครูจะร่วมเล่นด้วยและคอยอธิบายการเล่นก่อน เมื่อเด็กสามารถเล่นได้แล้วครูจะปล่อยให้เล่นกับเพื่อน เพื่อให้เด็กได้เข้าสังคมกับเพื่อน รู้จักการแบ่งปัน และรู้จักช่วยเหลือกัน

6 โสตทัศนูปกรณ์ (วีซีดี วีดีโอ รายการโทรทัศน์)

ครูจะใช้สื่อเหล่านี้ในการกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับเด็ก เด็กจะเห็นภาพและเสียงในภาพยนตร์ที่ได้ดู เพราะภาพและเสียงสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้ ทำให้เด็กได้เห็นโลกกว้าง ได้เห็นการใช้ชีวิตประจำวัน และพฤติกรรมของคนปกติ ซึ่งทั้งนี้การครูประจำชั้นจะเป็นผู้คัดสรรค ในสิ่งที่จะเปิดให้เด็กได้ดู

7 นิทาน

ครูจะใช้นิทานเพื่อฝึกให้เด็กได้จินตนาการถึงเรื่องราว และครูจะพูดคุยกับเด็กเพื่อสังเกตว่าเด็กเข้าใจในเรื่องราวได้อย่างถูกต้องหรือไม่ และยังเป็นการสอนเด็กในการอ่านไปด้วย เด็กจะให้ความสนใจดี เพราะมีภาพประกอบที่มีสีสันสดใส

4. นโยบายของโรงเรียน

นโยบายของโรงเรียนเป็นตัวกำหนดบทบาทของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนวางไว้ ครูผู้สอนจึงต้องสอนเนื้อหาที่เป็นวิชาการให้ได้ครบตามแผนการเรียนการสอนที่ได้วางไว้ตั้งแต่ต้นเทอม ซึ่งจะเห็นว่าเด็กนักเรียนที่สอนนั้นเป็นเด็กพิเศษ ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กอาจจะต้องใช้เวลาบ่อยมากต่างกันไปในแต่ละคน การกำหนดนโยบายของโรงเรียนจึงทำให้ครูผู้สอนต้องสอนเนื้อหาให้ได้ตามแผนการเรียน ทำให้เด็กออกทิสติกบางคนไม่สามารถรับความรู้ได้อย่างเต็มที่

5. องค์ประกอบต่างๆ ภายในกลุ่ม

- ลักษณะสมาชิกกลุ่ม / ส่วนผสมของกลุ่ม

สมาชิกในห้องเรียนที่มีการผสมระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กปัญญาอ่อนนั้น ครูผู้สอนจะใช้การสื่อสารที่แตกต่างกันระหว่างเด็กสองกลุ่มนี้ เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนนั้น สามารถเรียนรู้การใช้การสื่อสารได้แต่อาจจะช้าและต้องใช้เวลา ในขณะที่เด็กออทิสติกนั้นไม่ยอมเรียนรู้ตั้งแต่แรก เพราะไม่สนใจว่าคุณจะสอนอะไร หรือว่าพูดอะไร และไม่สนใจที่จะพูดตอบโต้ ดังนั้นในการบรรยายหน้าชั้น ครูจะเสียเวลาในการจัดเด็กออทิสติกมากกว่าเด็กปัญญาอ่อน ส่วนในห้องที่มีนักเรียนเป็นเด็กออทิสติกล้วนนั้น จะสังเกตว่าครูจะใช้รูปแบบการสอนที่คล้ายคลึงกันคือมีการสอนแบบจับเป็นรายคน เพราะเด็กออทิสติกไม่สามารถตอบพร้อมกันได้ต้องให้ครูเรียกชื่อก่อนถึงจะตอบหรือสนใจกิจกรรมการเรียนหน้าห้อง

- ขนาด/จำนวนสมาชิก

ขนาดของกลุ่มหรือจำนวนเด็กออทิสติกในห้องเรียนห้องหนึ่งนั้น ตามแผนการเรียนของกรมสามัญศึกษา กำหนดให้ห้องเรียนหนึ่งห้องมีเด็กพิเศษได้ออย่างน้อย 6 คน และมีครูประจำชั้น 1 คน ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางนั้นมีเด็กพิเศษถึง 8 คน และมีครูประจำชั้น 1 คน ที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษนั้น ห้องเรียนห้องหนึ่งมีนักเรียน 6 คน ในขณะที่มูลนิธิสถาบันแสงสว่างนั้นห้องเรียนมีนักเรียนถึง 15 คน แต่ก็มีครูประจำชั้น 4 คน ที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนที่มีนักเรียน 6 คนต่อครูประจำชั้น 1 คน ทำให้การสื่อสารของครูนั้นมีผลต่อเด็กอย่างยิ่ง เนื่องจากเวลาที่ครูทำการสอนรวมนั้น ห้องที่มีนักเรียนยิ่งมาก ก็ทำให้การเรียนรู้ของเด็กน้อยลง เพราะครูต้องคอยจับแต่ละคนซึ่งถ้าในห้องมีมากก็ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง

- การจัดที่นั่ง

การจัดที่นั่งให้เด็กนั่งเรียนแบบเรียงหน้ากระดานนั้นช่วยให้ครูสามารถสอนได้อย่างทั่วถึง มีการสบตกันอย่างใกล้ชิด ครูจะสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็กได้ด้วยว่ามี การตอบสนองหรือเกิดการเรียนรู้หรือไม่ เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนหน้าห้องเท่าเทียมกันและได้ร่วมทำกิจกรรมกันอย่างทั่วถึง ในขณะที่การจัดที่นั่งในลักษณะเป็นหลายแถว นั้น ครูจะเข้าถึงตัวเด็กที่นั่งข้างหลังได้ยาก และการสังเกตพฤติกรรมของเด็กก็ทำได้ยากเช่นกัน

- ผู้นำกลุ่ม

ผู้นำกลุ่ม หรือ หัวหน้าห้อง ในชั้นเรียนพิเศษนี้ เป็นผู้นำกลุ่มที่ถูกแต่งตั้งโดยครูประจำชั้น ซึ่งในห้องที่มีการผสมเด็กออทิสติกกับเด็กปัญญาอ่อน ครูจะแต่งตั้งให้เด็กปัญญาอ่อนที่มีอายุมากที่สุดเป็นหัวหน้าห้อง ส่วนในห้องที่เป็นเด็กออทิสติกล้วน ครูจะแต่งตั้งให้เด็กออทิสติกที่สามารถสื่อสารกับครูได้มากที่สุดเป็นหัวหน้าห้อง ทั้งนี้เพื่อช่วยครูในการควบคุมดูแลเพื่อนๆ ได้ ซึ่งพบว่าหัวหน้าห้องนี้จะสามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่าเด็กคนอื่นๆ และสามารถนำเพื่อนคนอื่นๆ ในการเรียนหนังสือได้

6. ปัจจัยภายนอกห้องเรียน

- สภาพภายนอกห้องเรียน

จากการวิจัยพบว่าที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษนั้น ห้องเรียนอยู่ชั้นหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของภาควิชาการศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ทำให้มีการเดินผ่านหน้าห้องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา หรือผู้ปกครองของเด็กเอง หรือผู้ปกครองที่นำเด็กมาเข้าเรียนตลอดทั้งปี ซึ่งทำให้ทั้งครูและเด็กออทิสติกเสียสมาธิในการเรียนการสอนได้ง่าย

- ผู้ปกครอง

จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการช่วยเสริมแรง ทำให้พฤติกรรมของเด็กที่ถูกฝึกมาจากโรงเรียนนั้นคงอยู่ ทั้งนี้ครูประจำชั้นและผู้ปกครองจะต้องมีการพูดคุยกัน ปรึกษากันและกัน และผู้ปกครองบางคนนั้นอาจทำให้เด็กต่อต้านการเรียนการสอนในห้อง เพราะเกิดจากการเลี้ยงดูที่ตามใจเมื่อเด็กไม่ยอมทำอะไร ก็ปล่อย ซึ่งจะทำให้เด็กเคยชินและเมื่อมาเรียนกับครูจะเกิดการต่อต้าน เป็นต้น

- สภาพแวดล้อมอื่นๆ

สภาพแวดล้อมอื่นๆ หรือสถานที่ที่เด็กไปพบเจอ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว หรือระหว่างทางมาโรงเรียนนั้นมีผลในการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เปิดใจกว้าง ได้พบเจอเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งผู้ปกครองจะต้องคอยกำกับว่าอะไรดีอะไรไม่ดี อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ ทั้งนี้ ครูจะใช้สภาพแวดล้อมที่เด็กๆ ไปพบเห็นมาพูดคุยในห้องเป็นการตอกย้ำหรือเป็นการสอนให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสาร รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและเด็กออทิสติกภายในชั้นเรียนพิเศษ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กออทิสติก

วิธีการศึกษาได้ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสหวิธีวิทยาการ (Multiple Methodology) ประกอบด้วยการสำรวจด้วยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและสร้างประเด็นการศึกษาให้สอดคล้องกับการสื่อสาร และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Research) เพื่อสังเกตการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กออทิสติก ประกอบกับการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ครูประจำชั้น (ครูผู้สอน) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารของครูผู้สอนรวมถึงทัศนคติที่มีต่อเด็กออทิสติก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่เข้าสังเกตการณ์เป็น 2 กลุ่มคือ

1. โรงเรียนการศึกษาพิเศษในสังกัดของรัฐบาล ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง และโรงเรียนสาธิตอนุบาลลະອະອຸທິศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต)
2. โรงเรียนการศึกษาพิเศษในสังกัดของเอกชน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ และมูลนิธิสถาบันแสงสว่าง

โดยผู้วิจัยเริ่มศึกษาจากการเข้าสังเกตการณ์ในโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง ตั้งแต่กลางเดือนมกราคม 2547 จนถึง กลางเดือนมีนาคม 2547 โดยเข้าสังเกตการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนพิเศษของแต่ละโรงเรียน ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 8.30 – 16.30 น. เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ (โรงเรียนละ 8 ครั้ง) ผู้วิจัยจะสังเกตลักษณะการสื่อสารของครูผู้สอนกับเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ ในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดห้องเรียน ลักษณะครู เนื้อหาที่สอน สื่อการเรียนการสอน และลักษณะเด็กออทิสติก รวมถึงการดูแล สังเกต ฝึกฝนให้เด็กออทิสติกสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลตามแต่ละปัญหานั้น ดังนี้

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 รูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษมีลักษณะอย่างไร

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยจะขอสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้ ประเด็นที่ 1 รูปแบบการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษโดยรวม และ ประเด็นที่ 2 รูปแบบการสื่อสารของครูเพื่อบรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหาความผิดปกติทั้ง 4 ด้าน

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษโดยรวม

ผู้วิจัยพบรูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับการสื่อสารในชั้นเรียนพิเศษ คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารในกลุ่ม เพราะเป็นการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติก และมีปัจจัยองค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้การสื่อสารนี้อยู่ภายใต้การสื่อสารในกลุ่ม ผู้วิจัยจักขออธิบายองค์ประกอบของการสื่อสารภายในชั้นเรียนพิเศษ เป็นลำดับดังนี้

1. การจัดกลุ่มสมาชิกในห้องเรียนพิเศษ

จากผลการวิจัย พบว่า ห้องเรียนมีขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิก ทั้งนี้เพื่อการรองรับกิจกรรมพิเศษที่นอกเหนือจากการเรียนเนื้อหาที่เป็นวิชาการ ดังนั้นการนั่งเรียนจะต้องนั่งเรียนรวมกันเป็นกลุ่มอย่างใกล้ชิด ครูผู้สอนจะสามารถดูแลเด็กออทิสติกได้อย่างทั่วถึงในด้านการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้รับความรู้มากที่สุด และสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกได้โดยสะดวก เพื่อจะได้จำกัดหรือช่วยลดพฤติกรรมที่ผิดปกติให้ลดลงหรือหายไป บรรยากาศในห้องเรียนถูกตกแต่งอย่างสวยงาม ด้วยรูปภาพและบัตรคำ การจัดที่นั่งจะเปลี่ยนไปเมื่อการเรียนการสอนมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป เช่น การบรรยายรวมหน้าชั้น การทำงานกลุ่ม และการทำงานรายบุคคล และจัดที่นั่งตามความเหมาะสมของเด็ก กล่าวคือ จะพิจารณาจากอาการผิดปกติของเด็ก และนิสัยของเด็ก อีกทั้งยังพิจารณาถึงความสามารถในการรับรู้ของเด็กออทิสติกอีกด้วย

ปัญหาที่พบในห้องเรียนนี้คือ ห้องเรียนมีขนาดใหญ่ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องใช้เสียงดังมากในการพูด อีกทั้งส่วนผสมของกลุ่มนักเรียนถ้ามีความหลากหลายมากเกินไปก็จะทำให้การสื่อสารของครูช้าลงได้ เพราะการผสมกลุ่มระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กปัญญาอ่อนจะทำให้ครูผู้สอนต้องใช้รูปแบบการสื่อสารที่เปลี่ยนไป เนื่องจากเด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางการสื่อสาร ครูผู้สอนจะต้องจัดเป็นรายบุคคล ในขณะที่เด็กปัญญาอ่อนนั้นมีความบกพร่องทางด้านปัญญา ครูผู้สอนสามารถสอนรวมได้แต่ต้องคงระดับความช้าของการสื่อสารไว้ เพื่อให้เขาติดตามทัน ดังนั้นเมื่อกลุ่มมีส่วนผสมของเด็กออทิสติกและเด็กปัญญาอ่อน ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารกับเด็กเหล่านั้นให้เหมาะสมและต้องใช้เวลาในการสื่อสารกับเด็กแต่ละคนให้เหมาะสมด้วย

2. การจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็ก

การจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็กออทิสติก เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการลดพฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่ง หรือชุกชอนของเด็กออทิสติกได้ดี และจำนวนเด็กต่อห้องเรียนมีน้อย จึงสามารถที่จะจัดที่นั่งเรียนเปลี่ยนไปตามเป้าหมายหรือรูปแบบการสอน เช่น การบรรยายรวมหน้าชั้น ครูจะให้เด็กนั่งเรียงหน้ากระดาน ซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง และการจัดที่นั่งเรียนให้กับเด็กยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กให้เกิดขึ้น โดยเขาจะได้ทำความรู้จักว่าคนที่นั่งข้างๆ เป็นใคร เขาควรจะนั่งตรงไหน เป็นต้น

3. ปัจจัยลักษณะครู

จากผลการวิจัย พบว่า ครูประจำชั้นมีบทบาทในการเป็นครูผู้สอนให้กับเด็กออทิสติก ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ในการสอนเด็กออทิสติก มีทัศนคติที่ดีต่อเด็กออทิสติก และมีทักษะในการสื่อสาร สามารถสื่อสารให้เด็กออทิสติกเข้าใจได้ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้ใหม่ๆ ให้กับตนเอง มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีความอดทนต่อความกดดันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เกิดจากความผิดปกติของเด็กออทิสติก นโยบายของโรงเรียน ผู้ปกครอง

ปัจจัยที่สร้างความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (อรวรรณ ปีลันธนโอบาท. 2542: 119-123) สามารถอธิบายลักษณะครูผู้สอนทั้ง 4 คนได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่น (safety factor) ผู้วิจัยพบว่าครูผู้สอนมีลักษณะเป็นคนใจดี มีหน้าตายิ้มแย้มอยู่เสมอ อีกทั้งยังสามารถเข้ากับผู้อื่นๆ ได้ง่าย รู้จักการให้อภัยในการกระทำผิดของเด็กออทิสติกอันเนื่องมาจากความผิดปกติหรืออาการของเด็ก และมีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของโรงเรียนที่ต้องการให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือผู้ปกครองที่มีความคาดหวังให้เด็กมีพัฒนาการสูงสุดและรวดเร็ว

2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (qualification factor) ผู้วิจัยพบว่าครูผู้สอนมีความรู้ความชำนาญในการสอนเด็กออทิสติกและมีประสบการณ์ในการสอนเด็กออทิสติก นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีอำนาจในการประเมินพัฒนาการของเด็กออทิสติกตามแผนการรู้รายบุคคล

3. ปัจจัยทางพลวัตของครู (dynamism factor) ผู้วิจัยพบว่าครูผู้สอนมีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติการสอน และเป็นฝ่ายรุก สามารถเข้าถึงตัวเด็กออทิสติกทุกคนได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งมีความกระตือรือร้นในการเสริมความรู้ใหม่ๆ ให้กับตนเอง โดยการเข้ารับฟังการสัมมนาเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กพิเศษเป็นประจำ และมีการศึกษาดูงานที่โรงเรียน สถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กออทิสติก

4. เนื้อหาวิชาที่สอน

จากผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาที่ใช้สอนเด็กออทิสติกนั้นมีด้วยกันสองส่วนคือ วิชาการ และการช่วยเหลือ นั่นคือเนื้อหาวิชาการจะทำการสอนตามเวลาในตารางเรียน แต่การช่วยเหลือ นั้นหมายถึง การช่วยเหลือในเรื่องฝึกให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันให้ได้ รวมถึงการแก้ปัญหาความผิดปกติของอาการเด็กออทิสติกด้วย ดังนั้นการช่วยเหลือนี้จะพบตลอดเวลาที่เด็กออทิสติกอยู่ที่โรงเรียน

เนื้อหาวิชาหรือสารที่พบจากผลการวิจัย คือ การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาท่าทาง นั่นคือ รูปแบบการสื่อสารโดยใช้วัจนภาษา และรูปแบบการสื่อสารโดยใช้อวัจนภาษา ทั้งนี้อาศัยสื่อที่เป็นทั้งสื่อบุคคล คือ ครูผู้สอน และสื่อที่ถูกประดิษฐ์ขึ้น คือ สื่อการเรียนการสอน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะเห็นว่า ครูผู้สอน จะใช้รูปแบบการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาควบคู่กันไป เพราะไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จากผลการวิจัยทำให้เห็นรูปแบบการสื่อสารที่ใช้

หน้าที่ของอวัจนภาษาเข้ามาอธิบายได้ นั่นคือ อวัจนภาษาเป็นตัวเสริมวัจนภาษา (Illustrators) (Ekman and Friesen, 1969 อ้างถึงใน ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2542) ได้แก่ อวัจนภาษาที่ใช้ไปพร้อมกับวัจนภาษา ตัวอย่างเช่น เมื่อครูผู้สอนพูดก็จะยกมือแสดงท่าทางประกอบไปด้วย หรือเมื่อครูผู้สอนพูดว่ากล่าวตักเตือนเด็กออกทิสติกจะใช้ระดับเสียงดังขึ้น เมื่อเด็กแสดงความก้าวร้าวหรืออารมณ์รุนแรงครูจะดึงแขนไว้เพื่อห้ามไม่ให้ทำร้ายตนเองหรือคนอื่น ๆ เป็นต้น

5. สื่อที่ใช้ประกอบ

สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน จะเป็นสื่อที่จับต้องได้ เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง ถ้าเป็นตัวหนังสือ ก็ต้องมีขนาดใหญ่และมีสีสันสะดุดตา ถ้าเป็นภาพ ก็จะต้องมีความเหมือนจริงทั้งภาพและสี เพราะจะทำให้เด็กจดจำรายละเอียดได้อย่างถูกต้อง ส่วนสื่อที่จะสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้ดีที่สุด คือ สื่อที่มีทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียงเพลง

6. ปัจจัยลักษณะเด็กออทิสติก

จากผลการวิจัย พบว่า เด็กออทิสติกนั้นมีความแตกต่างระหว่างบุคคลและมีความรุนแรงของอาการผิดปกติในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรม การสื่อความหมายหรือภาษา และจินตนาการที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบการสื่อสารของครูผู้สอนที่ใช้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนด้วย เพื่อให้เด็กออทิสติก ซึ่งเป็นผู้รับสาร สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) หรือการสื่อสารกลับ ต่อสารที่ได้รับจากครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนทราบผลของการสื่อสารว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองหรือไม่ เพียงใด และเด็กออทิสติกสามารถตีความได้ตรงกับความหมายที่ครูผู้สอนตั้งใจหรือไม่ และครูผู้สอนมีวิธีการหรือรูปแบบการสื่อสารกลับไปยังเด็กออทิสติกเพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือคงไว้ซึ่งเนื้อหาของสารอย่างไร

เมื่อพิจารณาถึงการสื่อสารกลับของเด็กออทิสติก พบลักษณะของผลที่เกิดจากการสื่อสาร ดังนี้

1. การสื่อสารกลับเชิงบวก (positive feedback) คือ การสื่อสารกลับที่ทำให้ครูผู้สอนพอใจในผลของการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น เด็กออทิสติกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ทำใบงาน

เล่นของเล่นหรือเกม อีกทั้งยังทำให้พฤติกรรมในการลุกเดินไปมา ทำท่าทางแปลกๆ หรือเล่นนิ้ว
นั้นหยุดไปด้วย

2. การสื่อสารกลับเชิงลบ (negative feedback) คือ การสื่อสารกลับที่ทำให้ครูผู้สอนไม่
พอใจในผลของการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กออกทิสติกชุกชุน และครูผู้สอนว่ากล่าวตักเตือน
แต่เด็กออกทิสติกกลับแสดงความชุกชุนมากขึ้น รุนแรงขึ้น ทำให้ครูผู้สอนต้องตัดสินใจทำการลง
โทษ เป็นต้น

7. เทคนิคการสอนที่พบ

เทคนิคการสอนของครูที่พบในชั้นเรียนพิเศษ โดยรวมคือ การบรรยาย ที่ต้องใช้เสียงดัง
ฟังชัด ประโยคกะทัดรัด ไม่ซับซ้อน และมีการพูดซ้ำๆ ซ้ำๆ เมื่อเด็กไม่เข้าใจ

การให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม จะช่วยให้เด็กรู้จักการเข้าสังคมด้วย แต่ทั้งนี้ครูจะต้องเป็นผู้
แนะนำปฏิบัติ และลงไปทำงานกลุ่มด้วย เพราะในรายละเอียดหรือขั้นตอนในการทำงานนั้น
สำคัญมาก เนื่องจากเด็กออทิสติกนั้นมีปัญหาด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอยู่
เป็นพื้น

การสอนแบบให้เด็กเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือจากประสบการณ์ตรงนั้นเป็นเทคนิคที่ทำให้
เด็กเรียนรู้ได้มาก เนื่องจากบางเรื่องเด็กจะต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้ เช่น เรื่องของ
ความร้อน-เย็น เรื่องรสชาติของอาหารหรือผลไม้ เป็นต้น

การให้รางวัล และการลงโทษ เป็นเทคนิคทาง *กลุ่มทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม* นัก
จิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติ
กรรมกับสิ่งไว้ในสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากการแสดง
พฤติกรรมนั้น โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมเป็นสำคัญ ถ้าผลกรรมนั้นมีผล
ทำให้พฤติกรรมคงอยู่หรือเพิ่มขึ้น ผลกรรมนั้นเรียกว่า การเสริมแรง ในทางตรงข้ามถ้าพฤติกรรม
นั้นหายไปหรือลดลง ผลกรรมนั้นเรียกว่า การลงโทษ (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์, 2538) ซึ่งจะพบว่า
ครูแต่ละคนมีการให้รางวัลและการลงโทษที่แตกต่างกันไป แต่วัตถุประสงค์ของการให้รางวัลและ

การลงโทษนั้นยังเหมือนกัน นั่นคือ ให้รางวัลเพื่อคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดี และลงโทษเพื่อให้พฤติกรรมที่ไม่ดีหมดไป

การถามคำถาม เป็นการตรวจสอบให้ครูได้รู้ว่าการเรียนการสอนที่ผ่านมา เด็กเรียนรู้ได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งก็จะพบว่าครูประจำชั้น 3 คน จะต้องถามคำถามกับเด็กทุกคน ในขณะที่ครูอีกคนนั้นจะสุ่มถามเป็นบางคน อาจเป็นเพราะจำนวนสมาชิกในห้องกับเวลาที่มีในแต่ละวิชานั้นมีน้อย จึงทำให้ครูไม่สามารถถามได้ทุกคน ดังนั้นจึงเป็นการเสี่ยงที่เด็กอาจจะไม่เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง หรืออย่างครบถ้วน

การให้การบ้านเด็ก เป็นเทคนิคการสอนที่จะทำให้ครูทราบถึง พฤติกรรมของเด็กออกทิสติก และผู้ปกครองที่บ้าน เพราะการให้การบ้านนั้นครูทุกคนจะต้องอธิบายวิธีทำให้ เทคนิคการสอนทำงานชิ้นนั้นๆ ให้กับผู้ปกครอง ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิด และสังเกตพฤติกรรมของเด็กออกทิสติกได้อีกด้วย

การทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว พบว่าครูใช้วิธีการสื่อสารเพื่อทบทวนเนื้อหานั้นเหมือนกัน 3 คน คือ การใช้การถามถึงเนื้อหาที่เรียนไปแล้วเมื่อวาน มีครูท่านหนึ่งที่ไม่ใช้การถามแต่เป็นการให้เด็กออกมาทำแบบฝึกหัดหน้าห้องเรียนให้เพื่อนๆ ดู ซึ่งก็จะเป็นเนื้อหาที่เรียนผ่านไปแล้วเมื่อวาน

การแข่งขัน เป็นเทคนิคที่พบว่ามีครูเพียง 2 ท่านที่เลือกใช้ โดยใช้การให้รางวัลเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นความสนใจให้เด็กทำงานให้เสร็จอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งรางวัลนี้มีทั้งที่เป็นของเล่น เกม หรือแม้แต่ใบงานที่สามารถระบายสีได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการสื่อสารของครูเพื่อบรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหาความ ผิดปกติทั้ง 4 ด้าน

ก. ความผิดปกติด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

A. ครูภกามาศ สังขะวิจิตร ใช้รูปแบบการสื่อสารโดยใช้การเรียกชื่อตนเองและชื่อเด็กออก
ทิสติกทุกครั้งในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังใช้การเช็คชื่อแบบสลับลำดับ เมื่อเด็กไม่สนใจหรือไม่มอง
ในสิ่งที่สอน ครูผู้สอนจะดึงความสนใจของเด็กด้วยการใช้เสียงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียงพูด การตีด
นิ้ว การตบมือ เพื่อดึงให้เด็กออกทิสติกสนใจ อีกทั้งการนำสื่อที่สอนไปยื่นใกล้ๆ ที่หน้าของเด็กเพื่อ
ให้เด็กมอง นอกจากนี้จะฝึกให้เด็กออกทิสติกทำงานกลุ่มร่วมกัน ใช้ของร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้มีปฏิ
สัมพันธ์กัน

B. ครูชุนหวิภา ไชยชนะ ใช้รูปแบบการสื่อสารเพื่อฝึกให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดย
ใช้การเรียกชื่อตนเองและชื่อเด็กทุกครั้งที่สนทนากัน ใช้การเช็คชื่อและฝึกให้เด็กทักทายบุคคล
อื่นๆ นอกจากนี้จะฝึกให้เด็กใช้ของร่วมกันเพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการต่อคิวจากเพื่อน นอกจากนี้การทำ
กิจกรรมพิเศษของโรงเรียนร่วมกันอีกด้วย เพราะการทำกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ กิจกรรมวงกลมและ
กิจกรรมกระตุ้นประสาทสัมผัสจะเป็นการทำกิจกรรมรวมเด็กนักเรียนสองห้อง แต่เมื่อเด็กมีอาการ
แยกตัว ครูจะกระตุ้นความสนใจเด็กออกทิสติกด้วยการเรียกชื่อ การตีดนิ้ว การตบมือ และการตบ
กระดาน เพื่อให้เด็กหันมาสนใจที่จะเรียนและตอบคำถาม

C. ครูสุรัสวดี ว่องไว ใช้รูปแบบการสื่อสารเพื่อฝึกเด็กออกทิสติกให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
กับเพื่อนๆ ในห้องโดยการเรียกชื่อตนเองและชื่อเด็กออกทิสติกทุกครั้งที่สนทนากัน นอกจากนี้ยังใช้
การเช็คชื่อเป็นลำดับตามใบรายชื่อเพื่อให้เด็กขานตอบ นอกจากนี้ครูจะจัดให้เด็กมีการทำงาน
กลุ่มเล็กๆ 3-4 คน และสอนให้เด็กแบ่งงานกันทำ รู้จักการแบ่งปัน ซึ่งในการแบ่งกลุ่มนี้ครูจะผสม
ระหว่างเด็กออกทิสติกกับเด็กปัญญาอ่อน เพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนช่วยควบคุมพฤติกรรมเด็กออกท
ิสติกด้วย

D. ครูอารี คำคะณา ใช้รูปแบบการสื่อสารเพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนโดย
ใช้การเรียกชื่อตนเองและเด็กออกทิสติกในการเรียนการสอน ใช้การเช็คชื่อตามลำดับรายชื่อ
เพื่อให้เด็กขานตอบ ซึ่งบางครั้งเด็กจะไม่พูดตอบครูจะสัมผัสที่คางเบาๆ แล้วพุดนำเพื่อให้เด็กพูด

ตามหรืออ่านริมฝีปาก นอกจากนี้การเล่นเกมน่วมกันด้วยของเล่น 1 ชิ้นจะทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักแบ่งปัน

จากรูปแบบการสื่อสารของครูประจำชั้นทั้ง 4 คนข้างต้นนั้น พบว่ามีการใช้รูปแบบการสื่อสารเพื่อฝึกให้เด็กออกทิสติกมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมือนกัน คือ การเรียกชื่อตนเองและชื่อเด็ก เมื่อมีการสนทนาทุกครั้ง มีการเช้คชื่อเด็กทุกวัน นอกจากนี้จะใช้เสียงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียงที่เกิดจากการพูด การตีดนิ้ว การตบมือ เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจ การฝึกให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มหรือเล่นเกมหรือของเล่นร่วมกัน จะทำให้เด็กรู้จักการแบ่งปันและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

สำหรับความแตกต่างของรูปแบบการสื่อสารของครูที่ใช้แก้ปัญหาการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่พบนั้นจะแตกต่างในรายละเอียดของรูปแบบที่ใช้ นั่นคือ รูปแบบการเช้คชื่อเหมือนกัน เพียงแต่ครูณกามาศ และครูชอุณหวิภาจะเช้คชื่อเด็กโดยไม่เรียงลำดับตามใบรายชื่อที่มี จะมีการสลับลำดับกันในทุกวัน ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนทั้ง 2 คนต้องการให้เด็กรู้จักการเปลี่ยนแปลง และไม่ยึดติดอะไรเดิมๆ ซึ่งการเช้คชื่อแบบสลับนี้จะทำให้เด็กใจจดใจจ่อที่จะถูกเรียกชื่อ และทำให้เด็กคุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงนี้

2. ความผิดปกติด้านพฤติกรรม

A. ครูณกามาศ สังขะวิจิตร สำหรับพฤติกรรมที่ไม่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนการสอน หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงนั้น ครูจะปล่อยไป แต่เมื่อพบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและรุนแรงจนถึงขั้นทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ครูจะให้สิ่งเร้ากับเด็กเพื่อลดพฤติกรรมรุนแรงนั้นลง เช่น เมื่อเด็กออกทิสติกมีพฤติกรรมทำร้ายตนเอง กัดมือตนเองจนเลือดไหล ครูจะพยายามมองที่มือตรงที่เด็กกัดนั้น เมื่อเด็กกัดมือตัวเองอีกก็จะพบความเปลี่ยนแปลงเด็กจึงหยุดไป แต่การให้สิ่งเร้าคือยาหม่องนั้นต้องให้ทุกวันจนกว่าเด็กจะหยุดพฤติกรรมนั้น ส่วนพฤติกรรมที่แสดงความก้าวร้าว ครูณกามาศจะใช้การดูด้วยคำพูดก่อน เมื่อไม่หยุดพฤติกรรมจะชู้ด้วยการถือไม้เรียว และจะลงโทษด้วยการตีเมื่อเด็กไม่เชื่อฟัง ทั้งนี้จะต้องลงโทษให้เด็กคนอื่นๆ รับรู้ด้วย เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เด็กคนอื่นๆ จะได้ไม่มีการทำผิดหรือไม่เชื่อฟังอีก

B. ครูชอุณหวิภา ไชยชนะ มีความกระตือรือร้นที่จะจำกัดพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออกทิสติกทุกอย่าง โดยครูจะไม่ปล่อยให้พฤติกรรมที่ผิดปกติเล็กน้อยผ่านไปเลย โดยครูจะใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือนให้หยุดพฤติกรรมนั้นๆ พร้อมกับสัมผัสไปที่หน้าของเด็ก เมื่อเด็กมีการทำหน้าตา

แปลกๆ จับไปที่ตัวเด็กเมื่อเด็กทำท่าทางแปลกๆ จับไปที่นิ้วของเด็กเมื่อการเล่นนิ้ว และจับให้เด็กนั่งเมื่อเด็กลุกเดินไปมา หรือทำพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น ส่วนการจัดเก้าอี้ที่นั่งนั้น ครูจะให้เด็กที่ชอบลุกเดินไปมาให้นั่งอยู่ด้านในสุดเพื่อให้เด็กที่ไม่ชอบพฤติกรรมลุกเดินไปมานั่งอยู่ล้อมรอบทำให้ไม่สะดวกในการลุกเดินไปมา ส่วนพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์รุนแรง ครูชุดนหวิภาจะกอดไว้กับตัวเองเพื่อไม่ให้พฤติกรรมพัฒนาไปเป็นการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ทั้งนี้ครูจะช่วยนวดผ่อนคลายความเครียดให้ด้วย เป็นการลดอารมณ์รุนแรง

C. ครูสุรัสวดี ว่องไว จะใช้การว่ากล่าวตักเตือนด้วยการกล่าวอ้างถึงบุคคลที่เด็กออกทิสติกไม่ชอบถ้าเด็กไม่หยุดพฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจ เช่น การลุกเดินไปมาหรือการส่งเสียงประหลาดๆ เมื่อเด็กยังคงทำพฤติกรรมนี้อีกครูจะเดินไปจูงมือให้เด็กเดินมาที่นั่งที่โต๊ะของตนเอง สำหรับพฤติกรรมที่เด็กออกทิสติกแสดงอารมณ์รุนแรง ครูจะใช้ความเงียบและสัมผัสด้วยการกอดหรือจับมือเพื่อไม่ให้เด็กทำร้ายตนเองและคนอื่น โดยจะแยกไปอยู่กับเด็กเพียงสองคนจากนั้นก็พุดคุยเพื่อให้เด็กคลายความเครียด ส่วนพฤติกรรมก้าวร้าวหรือมีอารมณ์รุนแรงโดยไม่มีสาเหตุ ครูจะจับแยกให้เด็กไปอยู่มุมห้องเพื่อสงบอารมณ์ และจะทำไมเป็นไม่สนใจเด็ก เพื่อไม่ให้เด็กเรียกร้องความสนใจอีก

D. ครูอารี คำคะณา พฤติกรรมที่ผิดปกติทางด้านพฤติกรรมของเด็กออกทิสติกในห้องนี้ พบว่ามีการเล่นนิ้วของตนเองเล็กน้อย ซึ่งถ้าไม่เป็นปัญหาในการเรียนการสอน หรือรบกวนการเรียนการสอน ครูอารีจะปล่อยไป ในขณะที่บางคนจะลุกเดินไปมา ทำท่าทางแปลกๆ ในขณะที่ทำงานกลุ่ม ครูอารีจะว่ากล่าวตักเตือนด้วยน้ำเสียงที่ดังขึ้น ดุขึ้น บางครั้งจะให้งานเด็กออกทิสติกไปนั่งทำที่โต๊ะ เพื่อไม่ให้เด็กวางที่จะทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์นั้นๆ ทั้งนี้การให้งานกับเด็กออกทิสติกจะต้องให้งานที่เด็กพอใจหรือมีความชอบเป็นพิเศษ จึงจะสามารถจำกัดพฤติกรรมได้

จากรูปแบบการสื่อสารของครูผู้สอนทั้ง 4 คน เพื่อแก้ปัญหาความผิดปกติด้านพฤติกรรมของเด็กออกทิสติกที่พบในการวิจัยนี้ มีรูปแบบการสื่อสารที่เหมือนกันคือ การจัดที่นั่งและการให้งาน กับเด็กเพื่อลดการลุกเดินไปมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจกุล จีนาพันธ์ (2517) ที่ได้ศึกษาการปรับพฤติกรรมจนอยู่ไม่สุขเกินปกติในชั้นเรียน โดยการให้แรงเสริมทางสังคม ด้วยการให้ความสนใจของครูทำให้ความถี่ของพฤติกรรมจนอยู่ไม่สุขเกินปกติของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างลดลง

ส่วนการว่ากล่าวตักเตือนและการลงโทษเพื่อหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันไป คือ การลงโทษเพียงว่ากล่าวตักเตือน ไม่มีการตี อันเนื่องมาจากนโยบายของโรงเรียนด้วย แต่วัตถุประสงค์ในการให้รางวัลและการลงโทษยังคงเหมือนเดิม คือ การให้รางวัลเพื่อคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดี และการลงโทษเป็นการลดหรือกำจัดพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งการให้สิ่งเหล่านี้กับเด็กออทิสติก จะสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ Skinner (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539)

3. ความผิดปกติด้านการสื่อความหมายและภาษา

A. ครูหมกมัส สังขะวิจิตร รูปแบบการสื่อสารที่ครูใช้ในการช่วยให้เด็กสามารถสื่อความหมายและภาษาได้นั้น คือ การสื่อสารโดยใช้ภาษาพูด ที่เป็นการพูดซ้ำๆ พูดซ้ำๆ และต้องให้เด็กพูดตาม หรือบางครั้งอาจจะทำท่าทางประกอบไปด้วย บางครั้งจะใช้การทำท่าทางประกอบเพลง และให้เด็กออทิสติกทำตาม เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมโยงระหว่างคำพูดกับท่าทาง และเกิดการจดจำว่าท่าทางแบบนั้น สื่อความหมายว่าอะไร เช่น การไหว้ การตบมือ การงำมือดี

B. ครูชุนหวิภา ไชยชนะ พบรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ คือ การสื่อสารโดยใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางประกอบกันไปในแต่ละกิจกรรม เช่น กิจกรรมวงกลม ครูจะร้องเพลงและทำท่าทางประกอบ และให้เด็กทำตามไปด้วย ในบางครั้งเด็กไม่ทำท่าทาง ครูจะใช้วิธีการจับมือให้ทำ และให้เด็กร้องเพลงหรือพูดเนื้อร้องของเพลงที่ทำท่าทางนั้นด้วย ส่วนในการเรียนการสอนเมื่อเด็กไม่สามารถเข้าใจภาษาที่ครูพูดนั้น ครูจะใช้วิธีทำให้เด็กจดจำด้วยการพูดซ้ำๆ และให้เด็กพูดตาม บางกรณีอาจจะใช้รูปภาพประกอบการพูดและเน้นย้ำให้เด็กจดจำให้ได้ นอกจากนี้ครูจะสอนให้เด็กทำท่าทางประกอบการทักทาย นั่นคือเมื่อเด็กกล่าวคำว่าสวัสดีต้องยกมือไหว้ด้วย ซึ่งครูจะต้องทำการสอนซ้ำๆ และสอนทุกครั้งเมื่อเด็กไปพบคนอื่นๆ เพื่อให้เด็กรู้จักการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

C. ครูสุรัสวดี ว่องไว ครูจะใช้การทำท่าทางประกอบการพูดและการทำท่าทางประกอบเพลง เพื่อให้เด็กจดจำ และครูจะเลือกสอนความหมายของภาษาท่าทางที่เป็นสากลหรือที่รู้จักกันในประเทศไทย เช่น การสวัสดี เมื่อครูแบมือเมื่อไหว้ เด็กออทิสติกจะแสดงการไหว้ทันที หรือสอนให้เด็กรู้ว่าการตบมือเป็นการชื่นชม ยินดี

D.ครูอารี คำคะณา จะให้เด็กทำท่าทางประกอบกับเพลงที่ร้อง นอกจากนี้จะมีการสอนภาษาท่าทางให้กับเด็กออทิสติกด้วย และจะเป็นภาษาท่าทางที่รู้จักกันดี เช่น เมื่อมีบุคคลอื่นทำท่าแบบมือและยื่นมาที่เด็กออทิสติก เด็กออทิสติกจะเข้ามาแสดงการไหว้ทันที นอกจากนี้ก็จะสอนให้เด็กเข้าใจภาษาพูดให้มากที่สุด มีการสอนคำศัพท์ใหม่ๆ ทุกวัน และมีการทบทวนความรู้เพื่อให้เด็กสามารถจดจำได้ ซึ่งครูจะทำการพูดซ้ำๆ ซ้ำๆ และพูดซ้ำๆ จนเด็กสามารถพูดตามได้

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่าครูผู้สอนทั้ง 4 คนมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของภาษาที่เหมือนกัน คือการทำท่าทางประกอบการพูดและประกอบเพลง และมีการสอนให้เด็กเข้าใจความหมายของภาษาท่าทางที่เป็นสากลในประเทศไทย นั่นคือ การไหว้ นอกจากนี้ยังมีการทบมือแสดงความยินดี การทำท่าใช้มือดีแสดงว่าจะถูกลงโทษด้วยการตี ซึ่งรูปแบบการสื่อสารนี้จะทำให้เด็กเข้าใจความหมายเดียวกับท่าทางเดียว นั่นคือ เมื่อความหมายเปลี่ยนแปลงไปแล้วท่าทางไม่เปลี่ยน เด็กอาจจะเกิดความสับสนได้ เช่น เมื่อมีบุคคลอื่นต้องการขอของเล่นจากเด็กออทิสติก ก็จะทำมือในลักษณะแบบมือและยื่นไปที่เด็กออทิสติก แต่เด็กออทิสติกกลับเดินเข้ามาไหว้แทน แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่นั้นเกิดจากการจดจำในสิ่งที่ทำเป็นประจำ

4.ความผิดปกติด้านจินตนาการ

A.ครูณภามาศ สังขะวิจิตร การช่วยให้เด็กออทิสติกสร้างจินตนาการได้นั้น วิธีการที่ครูณภามาศใช้คือการสอดแทรกการฝึกสร้างจินตนาการลงไปในงานที่มอบหมายให้เด็กทำ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหน้าห้อง ใบงานเฉพาะบุคคล การบ้านประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดแทรกไปยังกิจกรรมที่เด็กทำร่วมกันอีกด้วย นั่นคือ มีการให้เด็กได้ระบายสีในใบงานหรือการบ้าน การทำท่าทางประกอบเพลงก็สามารถช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการได้ การฝึกให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงความคิดด้วยการเล่นเกมจับคู่ การเล่นเกมตัวต่อ การต่อภาพ และการทำงานศิลปะต่างๆ และการให้เด็กออทิสติกได้ชมภาพยนตร์การ์ตูนที่มีเสียงเพลง เพื่อกระตุ้นความสนใจให้เด็กสามารถชมภาพยนตร์ได้นานกว่าปกติ

B.ครูชอุณหวิภา ไชยชนะ การช่วยให้เด็กออทิสติกสร้างจินตนาการได้นั้น วิธีการที่ครูชอุณหวิภาใช้คือ ใช้กิจกรรมต่างๆ ที่เด็กทำร่วมกัน นั่นคือ การเล่นเกมร่วมกับเด็กออทิสติก การทำงานศิลปะ การทำท่าทางประกอบเพลงในการทำกิจกรรมวงกลมและให้เด็กทำตาม และการชมภาพยนตร์การ์ตูน และการเล่านิทานให้เด็กฟัง ซึ่งในการเล่านิทานพบว่ามีครูสอนเด็กให้เข้าใจถึงการเลียนแบบ เช่น มีการเลียนแบบเสียงสิ่งมีชีวิต หรือการทำท่าทางเลียนแบบสิ่งมีชีวิต

C.ครูสุรัสวดี ว่องไว การช่วยให้เด็กออกทิสติกสร้างจินตนาการ ครูสุรัสวดีใช้การสอดแทรกการฝึกสร้างจินตนาการลงไปใน การเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหน้าห้อง ใบงาน เฉพาะบุคคล การบ้านประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดแทรกไปยังกิจกรรมที่เด็กทำร่วมกันอีกด้วย นั่นคือ มีการให้เด็กได้ระบายสีภาพให้เสมือนจริง การทำท่าทางประกอบเพลงก็สามารถช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการได้ การฝึกให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงความคิดด้วยการเล่นเกมจับคู่ การเล่นเกม ตัวต่อ การต่อภาพ และการทำงานศิลปะต่างๆ

D.ครูอารี คำคะณา การช่วยให้เด็กออกทิสติกสร้างจินตนาการได้นั้น วิธีการที่ครูอารี ใช้คือการสร้างจินตนาการผ่านรูปภาพในแบบฝึกหัด การทำท่าทางและเสียงให้เหมือนกับสิ่งมีชีวิต อื่นๆ การให้เด็กได้ระบายสีตามสถานที่ที่ชื่นชอบ เช่น การระบายสีท้องฟ้า ทะเล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทำท่าทางประกอบเพลงไปพร้อมๆ กับเด็กออกทิสติกก็สามารถช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการและสามารถเชื่อมโยงจากสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่งได้ การทำงานศิลปะต่างๆ เช่นการวาดภาพ และการระบายสี การเป่าสีน้ำ

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนทั้ง 4 คนมีรูปแบบการสื่อสารที่จะช่วยแก้ปัญหาด้านการสร้างจินตนาการให้กับเด็กออกทิสติกเหมือนกัน คือ การทำท่าทางประกอบเพลง การเลียนแบบท่าทางและเสียงของสิ่งมีชีวิต การสอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงจากสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่งได้ การใช้งานศิลปะ การใช้การเล่นเกมหรือของเล่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกมีอะไรบ้าง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบและวิธีการสื่อสารของครูเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกมีดังนี้

1. **ปัจจัยภายในตัวเด็กออทิสติก** ได้แก่ อากาาร อารมณ์และนิสัยของเด็กออทิสติก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัสพร กิริติเสวี (2544) ที่ ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจผู้ป่วยจิตเวช ทั้งในโรงพยาบาลและในครอบครัว พบว่า ทีมบำบัดจิตเวชมีกลยุทธ์การสื่อสารระหว่างบุคคลที่ปรับให้เข้ากันได้ทั้งอาการของผู้ป่วย อารมณ์ของผู้ป่วยและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของผู้ป่วยแต่ละคน แต่ละสถานการณ์

2. **ปัจจัยลักษณะครู** ได้แก่ บุคลิกลักษณะ ทักษะ ทักษะการสอนและอารมณ์ของครูในขณะการสอน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อครูมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กออทิสติก และมีบุคลิกที่ใจดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะทำให้การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกง่ายขึ้น เพราะต่างก็ไม่มีอคติในการเข้าหากัน ต่อจากนั้นจึงเป็น เทคนิคการสอนที่ครูจะต้องหาลักษณะพิเศษของเทคนิคที่ใช้เพื่อปรับให้เข้ากับเด็กแต่ละคน อีกทั้งต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ให้เย็นเสมอ เพราะการสอนเด็กออทิสติกต้องใช้ความอดทนอย่างสูง รวมถึงการศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ซึ่งก็จะสอดคล้องกับที่ ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2542) ได้นำเสนอแนวทางสำหรับพ่อแม่และครูในการช่วยเหลือเด็กออทิสติกไว้เป็นขั้นเป็นตอน

3. **ห้องเรียน / บรรยากาศห้องเรียน** พบว่าเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสิ่งรบกวนต่อการสื่อสารมากมาย เช่น เสียงดังของรถบนถนน คนเดินผ่านหน้าห้องฟุ้งฟ่าน หรือเสียงรบกวนจากข้างห้อง อีกทั้งห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ทำให้ ครูต้องใช้เสียงที่ดังกว่าปกติ และต้องใช้เสียงที่สะอาด ความสนใจของเด็กให้มากกว่าเสียงดังอื่นๆ รอบข้าง หรือ ต้องใช้ความใส่ใจที่จะดึงความสนใจของเด็กกลับมาที่ครู เนื่องจากเด็กอาจมองไปยังผู้คนที่เดินไปมา และต้องตระหนักว่าเด็กออทิสติกนั้นมีความผิดปกติทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์อยู่แล้ว ดังนั้นห้องเรียนหรือบรรยากาศห้องเรียนต้องมีความเงียบสงบ และไม่มีสิ่งรบกวนดังกล่าว เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคทางการสื่อสารที่นอกเหนือจากอาการของเด็กออทิสติกลง ก็จะทำให้การสื่อสารในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. **นโยบายของโรงเรียน** เป็นข้อกำหนดในเรื่องของระยะเวลาและเนื้อหาวิชาที่สอน เพื่อให้ครูจัดสรรและบริหารเวลาให้เหมาะสม รวมถึงข้อกำหนดด้านอื่นๆ เช่น การจัดห้องเรียน จำนวนเด็กต่อห้องเรียน รวมถึงบทบาทของครูในการดูแล

5. **ปัจจัยภายในกลุ่มเด็กออทิสติก** ได้แก่ ลักษณะสมาชิก ขนาดของกลุ่ม การจัดที่นั่ง ส่วนผสมของกลุ่ม ซึ่งจะพบว่า ห้องเรียนที่มีลักษณะผสมระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กพิเศษอื่น ๆ นั้นจะทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินไปได้เร็วกว่าห้องเรียนที่เป็นเด็กออทิสติกล้วน ทั้งนี้เนื่องจากเกิดภาวะหยุดชะงักในการสื่อสารระหว่างครูและเด็กทั้งหมด กลายเป็นต้องสอนเด็กเป็นสองกลุ่ม เพราะในส่วนเด็กออทิสติกนั้นต้องจำเป็นรายชื่อคนอยู่แล้ว จะช้าเพราะเด็กไม่ยอมเรียนรู้ หรือไม่สนใจที่จะเรียนรู้ ส่วนเด็กพิเศษอื่นๆ คือเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง ก็ทำให้การเรียนช้ากว่าเด็กปกติ ยิ่งส่วนผสมระหว่างเด็กออทิสติกกับเด็กพิเศษอื่นๆ มีสัดส่วนไม่เท่ากันหรือแตกต่างกันมาก หรือมีจำนวนต่อห้อง ต่อครูประจำชั้นมากเกินไป ก็จะส่งผลให้การเรียนการสอนช้าลง ในขณะที่หลักสูตรหรือแผนการสอนต้องเป็นไปตามกำหนด จึงอาจทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง แต่ก็พบว่า การจัดที่นั่งหรือกำหนดที่นั่งให้กับเด็กในชั้นเรียนพิเศษ จะช่วยลดปัญหาการอยู่ไม่นิ่งของเด็กออทิสติกได้ ทำให้ครูไม่ต้องเสียเวลากับการหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ขณะที่มีการเรียนการสอน และยังสามารถช่วยให้ครูเข้าถึงตัวเด็กได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย

6. **ปัจจัยภายนอกห้องเรียน** ได้แก่ บรรยากาศรอบๆ ห้องเรียนหรือภายในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมนอกโรงเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งมีบทบาทในการเลี้ยงดูและรักษาพัฒนาการของเด็กให้คงอยู่ได้ โดยประสานงานกับครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นฤมล ขวัญศิริ (2541) ที่ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกระดับ ปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่บ้าน มีการประสานงานกับทางโรงเรียนในการฝึกเด็ก และร่วมมือกับครูอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลการวิจัยเป็นประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. บรรยากาศของชั้นเรียนพิเศษ จะเป็นสิ่งเร้าความสนใจของเด็กออทิสติกให้รู้ว่าต้องเรียนหนังสือ ลักษณะของห้องเรียนที่มีการแบ่งกันห้องอย่างชัดเจน จะเป็นขอบเขตกำหนดให้เด็กออทิสติกแสดงพฤติกรรมภายในห้อง เช่น ลูกเดินไปมากก็จะเดินภายในห้อง ดังนั้น การกั้นห้องอย่างชัดเจนจะสามารถช่วยให้การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นปัจจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกอีกด้วย
2. ครูผู้สอนสามารถใช้เทคนิคการสอนเด็กออทิสติกได้อย่างเหมาะสมและมีการประยุกต์ใช้สื่อต่างๆ อย่างเหมาะสม เพียงแต่ยังไม่เข้มงวดเรื่องการปรับพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติก พฤติกรรมใดที่ไม่มีความรุนแรงและไม่มีผลต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนพิเศษ ครูผู้สอนจะยอมให้เกิดขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดการสื่อสารในการเรียนการสอนต้องหยุดชะงักลง แต่การปล่อยให้พฤติกรรมที่ผิดปกตินั้นคงอยู่นั้น ไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะอาจจะก่อให้เกิดปัญหาต่อไปในอนาคต และอาจทำให้พัฒนาการของเด็กที่ได้รับการปรับพฤติกรรมจากนักวิชาการทางการแพทย์นั้น ช้าลงได้ ทั้งนี้เพราะ การช่วยเหลือเด็กออทิสติกต้องกระทำตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม และครูเป็นผู้คงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดีของเด็กออทิสติก ถ้าปล่อยเวลาส่งเลยไปหรือการช่วยเหลือช้าไป อาจทำให้พฤติกรรมที่ผิดปกตินั้นคงอยู่ตลอดไปได้ และส่งผลเสียต่อบุคลิกของเด็กในอนาคตได้
3. อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ การจัดกลุ่มในห้องเรียน สำหรับห้องเรียนที่มีส่วนผสมระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กปัญญาอ่อนนั้น จะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลและอาการผิดปกติมากกว่าห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนของเด็กออทิสติกล้วน ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความแตกต่างกัน ทำให้เวลาที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีมากกว่านี้ แต่แผนการเรียนการสอนต่อเทอมได้กำหนดเวลาไว้แล้ว และครูผู้สอนก็ต้องสอนเด็กให้เรียนรู้ได้ตามแผนการเรียน (ดูจากใบงานของเด็ก) ทำให้บางครั้งการสอนของครูเป็นเพียงการบอกให้ทำ เด็กไม่ได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง
4. ผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกอย่างมาก เนื่องจากผู้ปกครองเป็นคนแรกที่สังเกตเห็นอาการผิดปกติของเด็ก และยังต้องทำงานร่วมกัน

ระหว่างแพทย์และครูผู้สอนอีกด้วย อีกทั้งต้องประสานงานกับองค์กรต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติก ประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อเข้ารับการแนะนำ อบรม ฝึกฝน การฝึกเด็กออทิสติก ซึ่งการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองนั้นจะต้องปรึกษากันทุกวัน คือช่วงเช้าตอนมาส่งเด็ก ผู้ปกครองจะเป็นฝ่ายให้ข้อมูลในช่วงที่เด็กอยู่กับตน และช่วงเย็นตอนมารับเด็ก ครูจะเป็นผู้ให้ข้อมูลในช่วงที่เด็กอยู่โรงเรียน ซึ่งจะทำให้การช่วยเหลือเด็กมีความสอดคล้องกันขึ้น และยังส่งผลย้อนกลับแบบ immediately feedback ทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. นักปรับพฤติกรรม ที่ประจำอยู่ในแต่ละโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบและวิธีการสอนของครูด้วย เพราะในชั่วโมงเรียน จะถูกกำหนดด้วยเวลาและแผนการเรียนว่าวันหนึ่งๆ ต้องสอนได้อะไรบ้าง และเด็กต้องเกิดการเรียนรู้อย่างจริงจัง ดังนั้น พฤติกรรมที่ผิดปกตินี้แต่ไม่รบกวนต่อการสอนมากนัก ครูผู้สอนอาจจะปล่อยให้เกิดขึ้นต่อไป โดยคิดว่า นักปรับพฤติกรรมจะเป็นผู้ทำหน้าที่ปรับพฤติกรรมที่ผิดปกตินั้นเอง

7. เบลแลค (Bellack, 1963) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนว่ามี 2 ลักษณะคือ 1. **อิทธิพลทางอ้อม** (Indirect Influence) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้นเมื่อครูกระทำพฤติกรรมในลักษณะยอมรับ ขยายความ หรือสนับสนุนความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียน ชมหรือให้กำลังใจ ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. **อิทธิพลทางตรง** (Direct Influence) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองโดยการกระทำพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้เกิดขึ้นเมื่อครูบรรยาย หรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว และเมื่อครูให้คำแนะนำ ออกคำสั่ง ติเตียน หรือว่ากล่าวเพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรม นั้นพบว่า พฤติกรรมในชั้นเรียนพิเศษจะสอดคล้องกับอิทธิพลทางอ้อม คือ การให้คำชมหรือกำลังใจ และอิทธิพลทางตรง คือการว่ากล่าว ตักเตือน ให้เด็กหยุดพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งโดยมากแล้ว การวิจัยครั้งนี้พบอิทธิพลทางตรง ส่วนใหญ่ เพราะสามารถพบพฤติกรรมที่เด็กออทิสติกตอบสนอง คือ การหยุดพฤติกรรมที่ไม่ดี

8. พฤติกรรมระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษนั้นที่พบว่า มีการชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ เป็นการกล่าวชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี เช่น อาจารย์กล่าวว่า ดี ดีมาก ใช่แล้ว ถูกแล้ว และอาจรวมไปถึงการเล่าเรื่องตลกขบขันเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียนให้นักเรียนด้วย

การถามคำถาม หมายถึง การถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการที่คาดว่าจะได้รับคำตอบจากนักเรียน เป็นคำถามที่ครูใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนตามที่ครูต้องการ คำถามเหล่านี้มีทั้งชนิดที่ต้องการคำตอบที่เป็นข้อเท็จจริง และคำตอบแบบกว้างที่จะช่วยให้นักเรียนได้คิดหาเหตุผลมาตอบได้หลายอย่าง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมีทั้งพฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่ม

การบรรยาย เป็นการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับนิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎี เป็นคำพูดของครูเอง ส่วน การให้แนวทางนักเรียน เป็นคำพูดที่ครูใช้เป็นคำสั่งหรือแนะนำ เพื่อเป็นการชี้แนวทางให้นักเรียนปฏิบัติตาม

การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจครู จะพูดเมื่อครูต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนให้ดีขึ้น อาจเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการให้เหตุผลถึงอำนาจของครู

นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนพูดตอบสนองต่อครูหลังจากฟังคำบรรยายหรือคำถามของครูแล้ว ซึ่งทั้งหมดนี้จะสอดคล้องกับแนวคิดของ Flanders แพลนเดอร์ (Flanders, 1970) ในบางข้อเท่านั้น ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน ส่วนพฤติกรรมที่ไม่พบตามทีแพลนเดอร์ กล่าวไว้ คือ การแสดงพฤติกรรมริเริ่ม ซึ่งคงเป็นเพราะนักเรียนคือ เด็กออทิสติก ซึ่งมีความผิดปกติทางการสื่อความหมายและภาษาอยู่แล้ว ย่อมไม่เข้าใจ

ข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

1. ผู้วิจัยไม่สามารถถ่ายภาพหรือบันทึกภาพการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กออทิสติกได้ เนื่องจากทางโรงเรียนและผู้ปกครองของเด็กออทิสติกไม่อนุญาตให้เปิดเผยชื่อและหน้าตาของเด็ก ทำให้ผู้วิจัยต้องจดบันทึกเป็นตัวอักษรทั้งหมด
2. ผู้วิจัยไม่สามารถเอ่ยนามจริงและชื่อเล่นของเด็กออทิสติกได้ เนื่องจากผู้ปกครองของเด็กออทิสติกไม่เปิดเผย ทำให้ผู้วิจัยต้องใช้นามสมมติแทนชื่อจริงและชื่อเล่น ในการนำเสนอผลการวิจัย
3. เนื่องจากผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนหรือกิจกรรมร่วมกับเด็กออทิสติก ได้เพียงแต่สังเกตการณ์อยู่ภายในชั้นเรียนพิเศษเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยต่อยอดจากงานวิจัยชิ้นนี้นั้น ผู้วิจัยควรศึกษาการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกในระยะแรกเริ่ม โดยศึกษาตั้งแต่การสื่อสารระหว่างแพทย์กับเด็กออทิสติก การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับเด็กออทิสติก
2. ผู้วิจัยอาจจะศึกษากระบวนการสื่อสารของทีมงานด้านการแพทย์ (แพทย์ นักแก้ไขการพูด นักปรับพฤติกรรม) และผู้ปกครองหรือญาติของเด็กออทิสติก ในการให้ความช่วยเหลือ ดูแล ฝึกฝนพัฒนาการของเด็กออทิสติกในด้านต่างๆ
3. จากการวิจัยพบว่า การเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กออทิสติกมีการสื่อสารที่ดีหรือไม่ดี ดังนั้นประเด็นที่น่าทำการวิจัยต่อไป คือ การสื่อสารในครอบครัวของเด็กออทิสติก
4. จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งเป็นบุคคลออทิสติก ทำให้ทราบว่าบุคคลออทิสติกนั้นสามารถมีพัฒนาการที่ดีใกล้เคียงคนปกติได้ ประเด็นที่น่าศึกษา คือ พัฒนาการของเด็กออทิสติกตั้งแต่พบความผิดปกติระยะแรกเริ่มจนกระทั่งสามารถใช้ชีวิตเป็นปกติ
5. ในการวิจัยครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยสามารถเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมได้ โดยขออาสาสมัครเป็นครูพี่เลี้ยงเด็กออทิสติกในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยสามารถสื่อสารกับเด็กออทิสติกได้โดยตรง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถาบันหรือองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือดูแลเด็กออทิสติก ควรประกาศตัวอย่างเป็นทางการ เพื่อจะได้สามารถรองรับเด็กออทิสติกที่มีจำนวนมากขึ้นได้ เนื่องจากสถาบันหรือองค์กรเหล่านี้มีเพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้เปิดเผย ผู้ปกครองจึงไม่ทราบข้อมูล ทำให้สถาบันหรือองค์กรที่มีอยู่แล้วรองรับเด็กออทิสติกหนักเกินไป
2. จากการวิจัยพบว่าส่วนผสมของกลุ่มเป็นปัญหาในการเรียนการสอน ดังนั้นควรมีโรงเรียนเตรียมความพร้อมที่รองรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ เพื่อเด็กออทิสติกจะได้ไม่ต้องเรียนร่วมกับเด็กผิดปกติประเภทอื่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ . การพัฒนาเด็กออทิสติก . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2543 .

กันยา สุวรรณแสง . จิตวิทยาทั่วไป . พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น (1977),2542 .

กิติมา สุรสนธิ . ความรู้ทางการสื่อสาร . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์
และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2544.

จรัสพร กิรติเสวี . กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจผู้ป่วยจิตเวช . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

จอม ชุมช่วย . “ครอบครัวกับเด็กออทิสติก” . วารสารยุวประสาทยุว 6 (มกราคม-เมษายน 2539) :
6-11.

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ . “การศึกษาพิเศษเพื่อเด็กออทิสติก” . เอกสารศูนย์การศึกษาพิเศษเขต
การศึกษา 3. กรุงเทพมหานคร : ชมรมผู้ปกครองเด็กออทิสติก, 2540 .(อัดสำเนา)

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ . พ่อแม่และครูช่วยหนูอย่างไร แนวทางสำหรับพ่อแม่และครูในการช่วยเหลือ
เด็กออทิสติก . กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 2542.

นฤมล ขวัญศิริ . การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่
เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย , 2544.

เบ็ญจกุล จีนาพันธ์ . การปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน : การศึกษาเฉพาะกรณีพฤติกรรมชนอยู่ไม่สุข
เกินปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2517 .

ประมะ สตะเวทิน .หลักนิเทศศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 7 .กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2533.

ประมะ สตะเวทิน .หลักนิเทศศาสตร์ . กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2526.

ประมะ สตะเวทิน .หลักนิเทศศาสตร์ .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2527.

ประเทือง ภูมิภักทราคม . ผลของการเสริมแรงทางบวกปรับพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนใน
ห้องเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก : การศึกษาในแง่ของการ
แผ่ขยายข้ามพฤติกรรม สภาพการณ์ และการคงอยู่ของพฤติกรรม . วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2529 .

ปิยพัคตร์ สีนบัวทอง . กลยุทธ์ของทหารในโครงการฝึกอบรมเพื่อฟื้นฟูเยาวชนผู้ติดยาเสพติด .
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนการ ภาควิชา
การประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544.

ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์ . กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออกติสติค . วิทยา
นิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนการ ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543.

ผดุง อารยะวิญญู . การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-
บรรณกิจ , 2533.

พัชนี เชยจรรยา และคณะ . แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด , 2541.

เพ็ญแข ลิ้มศิลา . การวินิจฉัยโรคออทิสซึม . สมุทรปราการ : ช.แสงงามการพิมพ์ , 2540.

เพ็ญแข ลิ้มศิลา . รวมเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ “ออทิสซึม” . สมุทรปราการ : ช.แสงงามการพิมพ์ , 2541.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ . การวิเคราะห์ผู้รับสาร . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .

รัญจวน คำวชิรพิทักษ์ . จิตวิทยาการสื่อสารในชั้นเรียน . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2538.

ระวีวรรณ ประกอบผล . “องค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสาร “, ใน หลักและทฤษฎีการสื่อสาร . พิมพ์ครั้งที่ 2 . นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช , 2529 .

เรณู ผดุงถิ่น . การใช้การเสริมแรงทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าว . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2517 .

ลักษณะ กฤษณา . ผลของระบบการเสริมแรงด้วยเบียร์รกรต่อการถาม-ตอบคำถามและการทำ
การบ้านวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2523 .

ลอรี่น่า วิง . เด็กออทิสติก : คำแนะนำสำหรับบิดามารดาและนักวิชาการ . แปลโดย
รจนา ทรรทรานนท์ . พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : เกียรติธุรกิจฯ, 2527 .

เวณิกา บวรสิน . ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541 .

สมโภชน์ เข้มสุภาษิต . ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539 .

อรวรรณ ปิลาธนโอบาท . การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ . พิมพ์ครั้งที่ 2 , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.

ภาษาอังกฤษ

Bellack, Arno A. Theory and Research in Teaching. New York : Columbia University, 1963.

Flander, N.A. Analysis Teaching Behavior . Massachusett : Addison-Wesley Publishing , 1970.

Infante, Dominic A., Rancer ,Andrew S. ,and Womack ,Deanna F. Building Communication Theory . 3th ed .Illinois : Waveland Press , 1997 .

Schopler , Eric and Mesibov, Gary B. Communication problems in autism . New York : Plenum Press , 1985 .

Schopler, Eric and Mesibov ,Gary B. High-functioning individuals with autism. New York : Plenum Press , 1992 .

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายชื่อโรงเรียน สถาบัน มูลนิธิที่ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา
แก่เด็กออทิสติกโดยการจัดชั้นเรียนพิเศษ ในเขตกรุงเทพมหานคร

1. โรงเรียนที่สังกัดภาครัฐ ได้แก่
 1. ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์
 2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
 3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. โรงเรียนที่สังกัดภาคเอกชน ได้แก่
 1. โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์
 2. มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง
 3. มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์
มีหน่วยงานในสังกัด 5 หน่วยงาน ดังนี้
 - โรงเรียนปัญญาอุดมิกร
 - ศูนย์ฝึกเด็กปัญญาอ่อนประกาศารปัญญา
 - ศูนย์พัฒนาเด็กพิเศษ ชุมชนคลองเตย
 - ศูนย์พัฒนาเด็กพิเศษ ชุมชนทุ่งสองห้อง
 - ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร
 4. โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว
 5. โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

ที่มา : เอกสารเครือข่ายศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์

ภาคผนวก ข.

ข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง

ที่ตั้ง : 850/34 ซอยสหทัยมูลนิธิ ถ.สุขุมวิท 71 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ : 0-2381-5362 , 0-2381-5363 **โทรสาร** : 0-2711-2399

ความเป็นมา : สถาบันแสงสว่างเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2522 เนื่องด้วยสหทัยมูลนิธิซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการสงเคราะห์ครอบครัวเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการของทารกแรกเกิดตามโรงพยาบาลต่างๆ พบว่าเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งนั้นส่วนหนึ่งเป็นเด็กที่มีปัญหาพิเศษ ขณะเดียวกันผู้ปกครองส่วนหนึ่งที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษ มีปัญหาในการเลี้ยงดูลูกและการหาสถานศึกษาสำหรับลูก สหทัยมูลนิธิและกลุ่มผู้ปกครองจึงร่วมมือกันจัดกลุ่มสอนเด็กพิเศษขึ้นในลักษณะกลุ่มเล่น โดยใช้สถานที่บ้านคุณแคทเธอริน แบลงชาร์ด ต่อมาได้ขยายเป็นโครงการสอนเด็กพิเศษ ภายใต้การดูแลของสหทัยมูลนิธิและได้ย้ายมาดำเนินการ ณ โบสถ์พระคริสต์ เลขที่ 11 ถ.คอนแวนต์ กรุงเทพฯ ซึ่งนับว่าเป็นโครงการสำหรับเด็กพิการทุกประเภทเป็นแห่งแรกในประเทศไทย สถาบันแสงสว่างต้องโยกย้ายหลายครั้งในระหว่างปี พ.ศ.2525 – 2528 เนื่องจากสถานที่เช่าเดิมคับแคบหรือหมดสัญญาเช่า จวบจนกระทั่งเดือนมิถุนายน พ.ศ.2528 จึงได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยตามนัยหนังสือที่ 0402/9975 ให้เปิดดำเนินการมูลนิธิ มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยใช้ชื่อว่า “มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง” ต่อมาอาจารย์दारารวรรณ ธรรมารักษ์ ซึ่งเป็นรองประธานกรรมการมูลนิธิสถาบันแสงสว่างได้กรุณาให้ยืมใช้ที่ดินเป็นเวลา 30 ปี เพื่อสร้างอาคารใช้เป็นที่ทำการของมูลนิธิ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 จนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงาน

1. ให้บริการทดสอบเด็กก่อนเข้าเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อพิจารณาจัดโปรแกรมการศึกษาตามความเหมาะสม
2. จัดโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายสติปัญญาและจิตใจอย่างเช่น กลุ่มเด็กดาวน์ (Down's Syndrome) และความผิดปกติทางพันธุกรรมอื่นๆ พัฒนาการล่าช้า (Delay Development) ความบกพร่อง

ทางการเคลื่อนไหว (C.P.-Cerebral Palsy) ออทิสติก (Autistic) สมาธิสั้น (ADD/ADHD-Attention deficit/Hyperactivity Disorder) บกพร่องทางการเรียนรู้ เฉพาะด้าน (LD-Learning Disabilities) ตลอดจนความพิการซ้อน (Multiple Handicapped)

3. จัดบริการบำบัดพิเศษ เช่น การฝึกพูด กายภาพบำบัด ดนตรี บำบัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และการสอนเสริมวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียนปกติ
4. จัดบริการสำหรับผู้ปกครองในการให้คำปรึกษาแนะแนว และการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ
5. จัดฝึกอบรมครูและบุคลากรเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สนับสนุนให้ค้นคว้าวิจัยการ สอน อุปกรณ์การสอนและบริการต่างๆ
6. ทำงานประสานกับแพทย์และบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของเด็กพิเศษ
7. เป็นสถานศึกษาดูงานและฝึกงานของนิสิตนักศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตร

1. โครงการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ (Pre-School Program) ระดับอายุ 2 -12 ปี
2. โครงการฝึกพื้นฐานอาชีพและโครงการฝึกอาชีพ (Pre- Vocational / Vocational Program) ระดับอายุ 12 ปีขึ้นไป

วัน – เวลาบริการ

1. วันจันทร์ถึงพฤหัสบดี 9.00 – 16.00 น.
2. วันศุกร์ สำหรับบุคคลภายนอก 9.00 – 12.00 น.

จำนวนบุคลากร

ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษจำนวน 79 คน นักเรียนจำนวน 219 คน

โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์
(ศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้นแบบครบวงจร)

ที่ตั้ง : 140/47 ซอยอิสรภาพ 39 (วัดดงมูลเหล็ก) บ้านช่างหล่อ บางกอกน้อย กทม.
10700
โทรศัพท์ : 0-2411-2899 , 0-2866-5729 **โทรสาร** : 0-2866-5729
E-mail : Janthayanond@hotmail.com

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากเด็กออทิสติก มีข้อจำกัดด้านพัฒนาการหลายด้าน ทั้งภาษา การสื่อสาร และทักษะสังคม การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมจึงมีความสำคัญยิ่ง โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ จึงจัดโครงการศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกแบบครบวงจรขึ้น โดยจัดบริการส่งเสริมพัฒนาการ ด้วยกิจกรรมการศึกษาแก่เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อย่างครบวงจร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการฝึกกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการอย่างเข้มข้น
2. เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการแก่ครูผู้สอนในชั้นเรียนรวมหรือชั้นการศึกษาพิเศษในโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์และโรงเรียนในเครือข่าย
3. เพื่อจัดโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็ก เป็นรายบุคคลทั้งที่โรงเรียนและบ้าน
4. เพื่อจัดบริการส่งเสริมพัฒนาการด้วยกิจกรรมการศึกษาแก่เด็กอย่างครบวงจร

วัน – เวลาบริการ

วันจันทร์ถึงพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 9.00 – 16.00 น.

วันเสาร์ ถึง อาทิตย์ ระหว่างเวลา 9.00 – 15.00 น.

กลุ่มเป้าหมาย

เด็กออทิสติกในโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์และโรงเรียนในเครือข่าย

ระดับชั้นเรียน

- อนุบาลปีที่ 1 ถึงอนุบาลปีที่ 3 และเตรียมประถม
- บริการการศึกษาพิเศษ (มีทั้งอยู่ประจำและไป-กลับ)

ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ที่ตั้ง : ถนนดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ / โทรสาร : 0-2247-4685-6

ความเป็นมาของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ด้วยภาวะในปัจจุบัน การให้โอกาสทางการศึกษากับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่ง เมื่อเทียบกับการให้การศึกษาแก่เด็กปกติ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญโดยมีนโยบายที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการศึกษา ฉบับที่ 8 คือ การจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางสังคมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มดังกล่าว ดังนั้นสำนักงบประมาณ และกรมสามัญศึกษาจึงได้จัดตั้งโครงการศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้น

บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

1. จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการ
2. วางแผน กำหนดนโยบาย แผนงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการได้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติ และนำนโยบายระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ
3. จัดทำ ส่งเสริมและประสานงาน การจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลให้คนพิการ
4. จัดทำระบบส่งต่อคนพิการ ประสานงานและกำกับดูแล การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษาที่รับผิดชอบ
5. จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน จัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการ และสถานศึกษา
6. วิจัยและพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ สำหรับคนพิการทุกประเภท
7. พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
8. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ
9. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในด้านการศึกษาเพื่อคนพิการระดับเขตการศึกษา

10. ประสานงาน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
11. จัดทำและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
12. จัดทำรายงาน การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษา
13. จัดตั้งสหวิทยาเขตเพื่อคนพิการ สำหรับสถานศึกษาเพื่อคนพิการในเขตบริการ
14. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มเป้าหมาย

1. เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านใดด้านหนึ่ง ดังต่อไปนี้
 - ความบกพร่องทางการเห็น
 - ความบกพร่องทางการได้ยิน
 - ความบกพร่องทางสติปัญญา
 - ความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ เช่น เด็กออทิสติก
2. มีระดับเกณฑ์อายุโดยเฉลี่ยก่อนวัยเรียนหรืออยู่ในวัยเรียน

วัน – เวลาบริการ

วัน – เวลาราชการ : วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 8.30 – 16.30 น.

ระดับชั้นเรียน

- ห้องแรกรับ
- ห้องเรียนเตรียมความพร้อม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ฝ่ายการศึกษาพิเศษ
(สถาบันราชภัฏสวนดุสิต)

ที่ตั้ง : 295 ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ : 0-2244-5570

E-mail : LA-ALLONLINE@DUSIT.AC.TH

ประวัติของโรงเรียน

โรงเรียนอนุบาลสาธิตละอออุทิศเป็นโรงเรียนสาธิตในสังกัดคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เปิดทำการสอนครั้งแรกในเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษา มีความเชื่อมโยง และต่อเนื่องกัน
- 2) เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะทั้ง 4 ด้านของเด็กอันได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ถึงวิธีการในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อันจะเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาทักษะ กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา รวมตลอดถึงทัศนคติในทางบวกต่อการเรียน
- 4) เพื่อตอบสนองความสามารถ และความสนใจที่แตกต่างกัน โดยจะได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ในอัตราการเรียนรู้ของตนเองในทักษะด้านต่าง ๆ อาทิ การอ่าน การเขียน การสะกด คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ และดนตรี เป็นต้น
- 5) เพื่อเป็นแหล่งทดลอง ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาความรู้ทางด้านการศึกษาระดับปฐมวัย และประถมศึกษา รวมตลอดถึงเปิดโอกาสให้คณาจารย์ในสถาบันได้พัฒนาความรู้ และเป็นแหล่งให้ความร่วมมือ สนับสนุนการวิจัยของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ค.

แบบสังเกตการณ์ครูและเด็กออทิสติก

เรื่อง การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก

คำชี้แจง	<p>แบบสังเกตการณ์นี้ใช้สำหรับสังเกตรูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษโดยจะสังเกต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูมีรูปแบบและวิธีการสื่อสารกับเด็กออทิสติกอย่างไร 2. ผลของการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและเด็กออทิสติกเป็นอย่างไร 3. ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกมีอะไรบ้าง
แนวปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สังเกตเฝ้าดูเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง 2. ผู้สังเกตจดบันทึกเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง 3. ผู้สังเกตเข้าสังเกตการณ์การสื่อสารระหว่างครูและเด็กออทิสติกในชั้นเรียนพิเศษ โรงเรียนละ 8 ครั้ง 4. ผู้สังเกตจดบันทึกทันทีในขณะที่สังเกตแต่ละครั้ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตการณ์ครูและเด็กออทิสติก

เรื่อง การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก

ชื่อโรงเรียน.....สังกัด.....

ชื่อครูผู้สอนที่ถูกสังเกต.....

วันที่.....เวลา.....ถึง.....น.

ประเด็นในการสังเกต	รูปแบบ/วิธีการ/ กลยุทธ์การสื่อสารที่สังเกตได้	ผลการสื่อสาร
<p>ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดห้องเรียน - การจัดที่นั่งเรียน - สภาพภายนอกห้องเรียน - ลักษณะครู <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกาย - การใช้เสียง - ลักษณะนักเรียนในชั้นเรียนพิเศษ <ul style="list-style-type: none"> - เป็นเด็กออทิสติกล้วน - ผสมเด็กพิเศษอื่นๆ - เนื้อหาที่สอน - ใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการสอน - กิจกรรมในห้องเรียน 		

ประเด็นในการสังเกต	รูปแบบ/วิธีการ/ กลยุทธ์การสื่อสารที่สังเกตได้	ผลการสื่อสาร
<p>ผิดปกติด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถผูกสัมพันธ์กับคนอื่นให้เป็นเพื่อน - ไม่แสดงออกทางสีหน้ากับคนอื่น เช่น ไม่สบตา - ไม่ทำงานร่วมกับเพื่อน - ไม่ได้ตอบกับบุคคลอื่น - เข้าหาบุคคลอื่นแบบไม่สมเหตุสมผล <p>ผิดปกติด้านพฤติกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - อารมณ์รุนแรง - กรีดร้อง และทำฤทธิ์เดช - ทำลายของ - ก้าวร้าว - ต่อต้านความเปลี่ยนแปลง - กลัวบางสิ่งบางอย่างเป็นพิเศษ - ทำร้ายตัวเอง - สมาธิสั้น / อยู่ไม่นิ่ง / ซุกซน - เคลื่อนไหวร่างกายอย่างผิดปกติ / ซ้ำๆ - ไม่พูด - แยกตัว - อื่นๆ 		

ประเด็นในการสังเกต	รูปแบบ/วิธีการ/ กลยุทธ์การสื่อสารที่สังเกตได้	ผลการสื่อสาร
<p>ผิดปกติด้านการสื่อความหมายและภาษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - พูดโดยไม่สนใจว่าจะมีใครฟัง - ไม่สนทนากับคนอื่นได้ - ไม่สนใจที่จะโต้ตอบในการสนทนา - ไม่เข้าใจภาษาของผู้อื่น - ไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ - ไม่เข้าใจท่าทางหรือการสื่อสารเชิงอวัจนภาษาของคนอื่นได้ <p>ผิดปกติด้านจินตนาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถเล่นของเล่นได้ - เลือกลงใจในสิ่งเล็กๆน้อยๆ ที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญของสิ่งที่พบ - มีการลอกเลียนแบบในสิ่งที่เห็นซ้ำๆ 		

ภาคผนวก ง.

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกกึ่งมีโครงสร้าง
การวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ระหว่างครูและเด็กออทิสติก

ผู้ถูกสัมภาษณ์ : ครูผู้สอนเด็กออทิสติก

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ.....อายุ..... ปี เพศ.....

จบการศึกษาจาก.....

ประสบการณ์การทำงาน

.....

ประสบการณ์การฝึกอบรม

.....

ทัศนคติเกี่ยวกับเด็กออทิสติก

.....

ท่านมีการปรึกษากับผู้ปกครองของเด็กออทิสติกหรือไม่ อย่างไร

.....

ท่านมีการเตรียมตัวก่อนเข้าสอนเด็กออทิสติกหรือไม่ อย่างไร

.....

ท่านคิดว่าสิ่งสำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้ดีที่สุดคืออะไร อย่างไร

.....

ส่วนที่ 2 รูปแบบและวิธีการสื่อสารของครูเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก

การเรียนรู้ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1. ท่านมีวิธีการช่วยให้เด็กสามารถผูกสัมพันธ์กับเด็กอื่นในฐานะเพื่อนได้อย่างไร

.....

.....

2. เมื่อเด็กไม่สนใจต่อบุคคลทั่วไป ไม่มีการโต้ตอบหรือทักทาย ท่านมีวิธีการฝึกเด็กอย่างไร

.....

.....

3. เมื่อเด็กไม่ยอมทำงานร่วมกับบุคคลอื่นหรือเพื่อนในกลุ่ม ท่านมีวิธีการฝึกเด็กอย่างไร

.....

.....

4. ท่านมีวิธีการฝึกให้เด็กไม่กลัวคนแปลกหน้า หรือสนใจบุคคลอื่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

การเรียนรู้ด้านพฤติกรรม

1. เมื่อท่านพบว่าเด็กมีการกระทำที่ซ้ำๆ ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

.....

2. เมื่อท่านพบว่าเด็กมีอารมณ์รุนแรง ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

.....

3. เมื่อท่านพบว่าเด็กมีอาการกรีดร้อง ทำฤทธิ์เดช ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

.....

4. เมื่อท่านพบว่าเด็กชอบทำลายข้าวของ ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

.....

5. เมื่อท่านพบว่าเด็กมีการต่อต้านกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

6. เมื่อท่านพบว่าเด็กกลัวบางสิ่งบางอย่างเป็นพิเศษ ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

7. เมื่อท่านพบว่าเด็กทำร้ายตัวเอง ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

8. เมื่อท่านเห็นว่าเด็กมีสมาธิสั้นไม่ค่อยมีสมาธิในห้องเรียน ท่านแก้ไขอย่างไร

.....

9. เมื่อเด็กไม่ยอมพูดได้ตอบกับท่าน ท่านทำอย่างไร

.....

10. เมื่อเด็กชอบแยกตัวไปอยู่คนเดียวบ่อยๆ ท่านทำอย่างไร

.....

การเรียนรู้ด้านการสื่อความหมายและภาษา

1. ท่านมีวิธีการสอนให้เด็กออกทิสติกพูดหรือสนทนากับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร

.....

2. เมื่อเด็กไม่เข้าใจในสิ่งที่ท่านพูดหรือสอน ท่านทำอย่างไร

.....

3. เมื่อเด็กไม่สามารถเข้าใจการสื่อสารโดยใช้วจนภาษาของท่าน ท่านทำอย่างไร

.....

4. เมื่อเด็กแสดงท่าทางที่แปลกประหลาด ไม่สมเหตุสมผลในการสื่อความหมายกับคนอื่น ท่านมีวิธีการช่วยเหลืออย่างไร

.....

5. เมื่อเด็กพอใจเพียงแต่จะพูด โดยไม่สนใจว่าผู้อื่นจะฟังหรือไม่ ท่านจะแก้ไขอย่างไร

.....

การเรียนรู้ด้านจินตนาการ

1. เมื่อเด็กของท่านไม่สามารถเล่นสมมติใช้สิ่งของหรือของเล่นหรือแม้แต่บุคคลได้ ท่านทำอย่างไร

.....

2. ท่านมีวิธีการสอนเด็กออกทิสติกให้เข้าใจนิทานหรือวรรณคดีหรือเรื่องตลกหรือไม่ อย่างไร และท่านทำอย่างไร

.....

3. ท่านพบว่าเด็กมีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากละครหรือภาพยนตร์หรือไม่ อย่างไร และท่านทำอย่างไร

.....

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว วัลลภัตม์ โคตะนนท์ เกิดเมื่อวันที่ 24 เมษายน พุทธศักราช 2521 เป็นคนจังหวัดนครราชสีมาโดยกำเนิด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสถิติ ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2542 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2545 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย